

Č A S O P I S

pro

Katolické Duchovenstvo.

W y d á w á n

p ř i s p j w á n j m

mnoha duchowních a učených mužů

od

Knžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Pátý roční běh.

Swazek druhý.

W P r a z e, 1832.

W Knžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

Veritas est dulcis et amara; quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.

S. Augustinus,

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

I. P O G E D N Á N J.

I. O překážce w manželstwj přibuzenstwjm a šwağrowstwjm z nemanželského zplozenj a zrozenj.

Přispěwek k wysvětilenj §. 65. a 66. knihy všeobecných zákonů
městských, *) od

Dra. Josefa Helferta,

cjs. král. professora práv a kněž. arcibiskup. konsistornjho
rady w Praze.

§. 65. wš. zák. měst. nařizuje: „Mezi přibuz-
nými w linii naboru vstupujících a dolů sstu-
pujících, mezi vlastními a newlastními bratřimi
a sestrami, mezi bratranci, sestřenci (streyčenci)
a sestřenicemi, gakož i s bratřimi a sestrami ro-
dičowými, totiž se streycem, s ugcem a tetau ze
strany otcowské a materské nemůže žádného plat-

*) Diwuo, gak překladatelé našich zákonů mohli takto přelo-
žiti: bürgerliches Gesetzbuch, gešto zákony tyto negen pro
měšťany, ale i pro pány a wesničany ustanoweny gsau:
měloť spíše názvu českého občanských zákonů se užiti, an
dle §. 1. a 4. všickni občané, Staatsbürger, — a ne toliko
měšťané, Stadtbürger, gimi se wjžj. Poznam. Překlad.

ného manželstwj se zawřjti; nechť příbuznost z plodu manželského aneb nemanželského pocházej.“

A §. 66., „Ze šwağrowstwj powstává překážka w manželstwj, že muž w §. 65 s dotčenými příbuznými manželky své se oženiti, a manželka za příbuzné tam dotčené muže svého se prowdati nemůže.“*)

Ustanowenj tato gsau zřegmá, a osoby, genž co příbuzné a sešwağřené wylaučeny gsau z wolnosti za sebe se dostati, gmenowitě uwedeny. Negsauť podrobena ani tehďáž pochybnému wyložej, když srownalost příbuzenstwj a šwağrowstwj na zplozenj neb zrozenj krommanželském založena gest, gestliže toliko sama tato udalost pochybnosti nepodléhá.

Tak tomu ale nenj w přípádnosti, když kroměmanželské zplozenj aneb zrozenj nenj dokázáno, a dvě osoby chtěj býti spogeny manželstwjm, gichž lid za příbuzné aneb sešwağřené má, aniže to dokázáno aneb i snad dokázati možná gest. Namjtagjcj se w pádu tom obtjžnost okazuge se w neywyššjm dekretu dwor. kanceláře ode 21. řjgna 1813. s dodaným k němu ponaučenjm (Instrukcij) o pokračowánj, gehož má duchownj zachowati u wedenj matrik, a z neywyššjho dekretu dwor. kanc. ode 13. ledna 1814. co dodatek k onomu ponaučenj wyslého. — W prwnjm se nařizuge :

*) Tak znj přeloženj překladatelů knihy všeobec. zákonů městských, 1812.

1) „Aby gméno matky djetě do křticj matricy ani na udánj matčino, aniž po udánj báby a-
neb porodnjho pomocnjka wepsáno nebylo, ne-
wyřknau-li dwa duchownjmu co zpráwnj mužo-
wé známj swědkowé swým vlastnoručnjm spolu-
podpisem do křticj knihy, že matku djetě do-
brě znagj a určitě wědj, že udané gméno gegj
prawdiwé gméno gest; kde však dwa takowj
swědkowé uwedeni býti nemohau, by duchownj
gméno matčino s doloženjm „dle udávánj“ za-
znamenal, a hned o tom oznámenj mjstnjmu wrch-
nostestwj *) učinil, aby toto gistotu gména wy-
šetřilo, a on pak přigaw takowéto wyzwěděnj
mohl teprw do matriky připogiti.

2) I tenkrátě, když matka wyzná, že wda-
ná nenj, a spolu zapsánj gména nemanželské-
ho otce žádá, tento od nj udaný nemanželský
otec do křticj knihy zapsán býti nemůže, lečby
s dvěma swědkoma u duchownjho se dostawil a
o wepsánj swého gména gako otec djetě žádal;
w případnosti té pak, kde duchownj geho praw-
diwé gméno nezná, gakož u matky řečeno bylo,
leč dwa duchownjmu co zpráwnj lidé známj swěd-
kowé potwrdj, že muže za otce k djetěti se hlá-

*) Radno dobře rozeznati wrchnost a wrchnostestwj, z nichž
prwnj panstwo, druhé pak gako tuto mjstuj auřad značj, to-
hoto však překladatel wšeob. zákonů nešetřil a w nesmjrné
dwogsmysly tudy se zapletl, tak že se newj, kdy Obrigkeit
a kdy Herrschaft slowem wrchnosti se rozuměti má.

sjećho dobře znagj, uđané pak gméno gako geho prawdiwé gméno že dobře wěđj, aneb pjsemnj náležitě osprawedlněná listina geho mjestnjho wrchnostenstwj toto za gisté prokáže.

3) By konečně w přjpadu tom, když matka se přizná, že prowdaná nenj a zapsánj otce nežádá, djtě toliko co nemanželsky zrozené se zapsalo, slaupec (rubrika) pak pro gméno otcowo prázděn nechán byl.

W druhémto znj: „Že když matka djtě za nemanželsky zrozené uđává, a nežádá, by gméno krommanželského otce zapsáno bylo, aniž ginak žádá, aby k důkazu o prawdě gegjho uđaného gména přiwołeno bylo, po gegjm prawdiwém gménu dokonce ani skaumati se nemá, nýbrž uđané gméno s doloženjm „dle uđánj“ w knihu porodnj se wepsati, wyskaumánj pak prawdy gména gegjho osvědčenjm aneb doznámenjm toho politickému wrchnostenstwj tenkrátě gen způsobiti se má, když matka toho sama žádá.“

Dle patrných slow těchto zákonnjch míst může rodič nemanželského djtěte toliko na žádost swau do matriky zapsán býti, matka pak může chtjc zatagena zůstati, také giné gméno si dáti, kteréž s pominutjm gegjho prawého gména do matriky se wpjše.

Čemu se teď dá za práwo, když dvě dle všeobecné powěsti ođ gednoho muže s rozličnýmýma osobama zplozené djtky, za gegichžto otce on ale w matrice uđán nenj, aneb dvě dle doslý-

cháňj od tétěž ženy zrozené děti, u gichžto křtin matka rozličným gménem zapsána gest, za manžely se pogmanti chtěj?

Co tu právem, kdyžby dokonce krommanželský otec a njm zplozená dcera, gegjmžto že on otcem, w knize křticj nestogj, aneb matka se swým nemanželsky zrozeným synem, o gehožto křtinách wymyšlené gméno matčino se zapsalo, sňatku žádali?

Přjbuzné gsau si osoby tyto zagisté, pakliže ona powěst prawdiwá, ono doslécháňj důwodno gest, an mezi nimi w přjpadu prwnjm, co po-bočnjmi (postrannými) přjbuzenci a sbratřenci, polowičné přjbuznosti, — w druhém pak co mezi předky a potomky (ascendenty a descendenty) úplného přjbuzenstwj trwá. Může tu duchownj zprávce sňatku odepřjti, když se mu powěsti té k ušjm dostalo, smj-li aneb musj-li ge dokonce spogiti, poněwadž matriky o tom ničeho neobsahgj? Má-li powěst čili matrika wětšjm býti důwodem? — Geště však wjce: Dle neywyššjho dwor. dekr. ode 24. čerwna 1801. musegj děti, od ženy w manželowě sebe délsj nepřjtomnosti zplozené za manželsky zrozené zapsány býti. Zplodila tedy dceru manželka za čas manželowj přes rok bez přjtrže trwagjcj nemoci, w njžto k zplozenj dětj zcela neschopným byl, aneb an po mnohá léta w zagetj nepřátelském trwal, aniž pak při swém nawrácenj pořádnému zplozenj otec odpjral. Deyme tomu, že si gi obljbj

syn téhož manžela, gegž tento s ginau ženau w prwnějšm manželstwj manželsky aneb třeba w zagetj cizoložně zplodil: smj-li tyto dvě osoby, genž o překážce přibuzenstwj dokonce ničeho nevědj, oddány býti?

Kdyby nařizenj ode 19. kwětna 1784. w platnosti trwalo, genžto dj: „Že w případnosti pokrewenstwj z nemanželského lože pauhá známost udalosti (notorietas facti) se nepovažuge za dostatečnau překážku občanským aučinkům (ad effectus civiles) manželské smlauwy, nýbrž o tomto i známosti práwnj (notorietas juris), genž výrokem přjslušného saudce se děge, spolu že třeba gest, gakžto podobným způsobem týkajc se manželské překážky z cizoložstwj pošlé, nařizenozeno gest“ a kdyby *známostj udalostnj*, powěsti saukromnj vědomost, *znamostj práwnj* pak důkazy saudnj k rozuměnj byly: pagednau by otázka ta rozhodnuta byla. Než to přednášenjm od 8. čerwna 1815. od G. Mti. král. neymilostiwěgi ugatým nařizenj ono wýslowně se za zdwižené vyhlašuge*), i wygádřenj udalostnj a práwnj známosti (Notorietatis facti et juris) až do wygitj gehoz neznámé, od zákonů nikdy neužjwané, posawád tak málo wyswětleny gsau, rowněž gako vlastnj směr nařizenj toho poznán**).

*) Pratohevera Materialien, II djl, str. 276.

**) Dolliner Handbuch des in Oesterreich geltenden Eherechtes, I djl, str. 56, 189—194, 218—222.

Otázka musj z knihy w §. zák. měst. a swr-
chu uwedených znova stanowených neyvyšších
nálezů s ohledem na znik a filosofické odůwod-
něnj poměru příbuznosti a šwağrowstwj rozho-
dnuta býti.

I. Gestito naprosto nedůwodné, že přírodo-
práwnj zákon manželstwj osob bljzko sobě pří-
buzných zawrhuge. Neboť byľby i skutečně ně-
které druhy zwjřat dle swého puđu k pogjmánj
se s těmi, od nichž se zľhly aneb kteréž od nich
zľhnuty byly, na gewo dáwagj ošklivost*), před-
ce z toho nelze přírodopráwnjho zákonu odwo-
zowati. Zákony Řjmské: „In contrahendis ma-
trimoniis naturale jus et pudor inspiciendus est;
contra pudorem est autem, filiam uxorem suam
ducere ;(**) pak : „Jure gentium incestum commit-
tit, qui ex gradu ascendentium vel descendantium
uxorem duxerit,****) genž se na přírodnj prá-
wo****) odwoláwagj, neprowodj nic, proto že Řj-

*) Plin. hist. nat. VIII. Aristotel. anim. hist. cap. 46. Varro
de re rustica II. 7.

**) 14. §. 2. D. de ritu nupt.

***) 68. D. eod.

****) Práwem zde ustaupeno od názwu přirozeného práwa,
což vlastně značj angeborenes Recht, kteréž k rozeznánj od
nabytých we přírodě práw, nazjwá Dr. Pawlowský zrozenýn !
Dr. Negedľý přistwořeným práwem w 16. §. w. z. m. Přj-
cinau oněch neohrabaných názwů gest, že nechť slowu přj-
rodu práwa české klassičnosti propůgěiti a na mjstě něho
natura, přirozenost a přirozenj užjwagj, kteráto slowa ad-
jectiwujho východu nedopauštěg, genžby zde musel býti:
nj aneb ný; než zauedbáno gest i těchto ukončenj až po-
sawád, ac od sebe welmi rozdjľna gsau a gazyku našemu,

mané, gak známo, přjsného rozdjlj práwa a mra-wnosti neznali, nucenj však nikoli za gediné sudidlo obau neuvažowali.

Ginák tomu ale z ohledu přjrodného, mra-wnjho zákonu, s njmžto bludně přjrodopráwnj zákon pomjšen býwá. Ten obsahuge skutečně důwod zápowědi k spogenj pokrewenců, však ale též gen pokrewenců w pořadj předků a potomků. Poměr rodičů a dětj wespolek gesti poměru manžela a manželky tak náramně na odpor, že powinnosti prwnějšjch s powinnostmi druhých sgednotiti se nedagj. Nebť nemůže syn ani co muž, w kteréžto powaze hlawau gest, swé matce, aniž dcera co manželka otci swému šetrné wážnosti prokázati, kteréž přjroda žádá, an manželstwj sgednocenj a důwěrnosti s sebau nese, nimiž weškerá wážnost dětská zůstává wylaučena,*) bytby i hned dcera co manželka manželu poddána byla. Mimo to gest manželský účel w manželstwj matky se synem z přjčiny rozdjljnosti gich wěku welmi těžko k dosaženj, manželstwj však otce s dcerau giž proto gest proti přirozenosti, že otec mage bdjti nad newinnostj a dobrau zachowalostj dcery swé, sámby gi kazil zamilowaně se k nj chowage, by tělesného chtjče a wilnosti w nj zbudil. —

Z ohledu ostatnjch pokrewenců ani zákon mrawnj neobsahuge důwodu k zakázánj manžel-

kdyby se gich náležitě u vědeckém slohu a w přeloženj zákonů užjwalo, nesmjrné urcitosti by daly.

*) Hugo Grot. de jure belli et pac. lib. 2 cap. 5 §. 18.

stwj bratru se sestrau, ugcí se synowkynj, tetě se synowcem, bratrancům se sestřenicemi a t. d. an se w manželstwj takowémto ničeho na prosto nemrawného nenalezá, aniž nalézti může.

Uwedenj zápowědi na sňatek s ostatnjmi osobami toliko positiwnjmu práwu gest k přičtenj. Zákon Mogžjšůw zakazuje manželského sňatku s neyblížšjmi přjbuznými, a sice w pokrewenstwj: s otcem, matkau, bratrem, sestrau, bratrowau a sestřinau dcerau, a otcowau i matčinau sestrau; we šwagrowstwj: s macechau, s manželkau swého streyce (otcowské strany), s matkau swé manželky (tchýnj), s ženau bratra swého, lečby tento žádného dítěte nezplodil, se swau pastorkynj a gegj dcerau, konečně se s sestraumanželky swé*); taktěž zakazugj zákony pohanských národů, Řeků a Řimanů manželstwo s neyblížšjmi pobočnjmi přjbuznými**). Měliť proto důvodu gednák w gisté přirozené a protož přjrodné stydliwosti, nedowolugjej s osobami w manželstwj wstaupiti, s nimiž kdo rodem neyblížegi spogen gest, kterážto spjše welj pobočnjch přjbuzných, co potomků a předstawených společných prarodičů považowati a těchto w nich také ctjti, — okoličnost, k wůli njž i bljž sešwagřené osoby wzjti se nemagj, gešto gedn z manželů, gedno tělo činjejch, ctěn a wážen býti má w druhém; — gednák i důvodu nacházeli

*) Levit. XVIII, 6—18.

**) Hugo Grot. l. c. §. 13.

w gisté oškliwosti, genž dle společného obcowánj ode dětinstwj znánjm obapolných slabostj a wad vzniká, nedagjc se lehkó wuadnýmí obrazy mámiwé obraznosti u lásky k druhému pohlawj panugjcj oslepiti — pročez i tělesná láska mezi bratrem a sestrau dle zkušenosti zcela neobyčejným ukazem gest. — Konečně a neywjce gim důwodem zápowědi té byla pečliwost o zachowánj mrawnosti, aby takto gak obyčegně bljzej příbuznj wespolek žigjce a swobodněgi obcugjce w naděgi přjštjho manželstwj příležitosti k hřjšnému spogenj neměli, — odkadž i zápowěď ta mezi bratranci a sestřenicemi a ginými příbuznými pocházj, gešto za časů, kde zámožnosti se neznalo, děti po swém sňatku obyčegně při rodičjch doma zůstawše, swých synů a dcer podgedajm krowem wychowáwali a tudy wespolek za bratry a sestry se považowali. — Mohliť tedy i političtj ohledowé spolu působliti na uwenenj zápowědi týkagjcj se takowého manželstwa, aby totiž swazkowé lásky a přátelstwj, pospolné pomoci a zdělenj statků dálegi se rozšjřily, gakžto z mjst u spisowatelů všeho druhu widěti.*)

Toliko řjmské zákony měly geště zcela zvláštnjho důwodu u pochybné zápowědi, že za starého přjsného manželstwj žena gakožto dcera w moc mužowu přišla, *filiae loco erat, quæ autem filiarum loco esse nequeunt, cum iis nec nuptiæ*

*) Plutarchi in quæst. Roman. qu. 107. Philo de legib. special. S. Augustin. de civitate Dei lib. 15. cap. 10. S. Chrisost. in epist. I. ad Corinth. XIII. 13.

sunt,*) pročež i manželstwj bratřj se sestrami,**) a všem kdož podobně rodičům a dčtkám k sobě se magj, aneb u nichž respectus parentelæ trwá, zakazowaly***). Křesťanská cjrkew nepowažuje sice wjce w knize Leviticus obsažené nařjzenj za wjžjcj, což wýslovně cjrkewnj sněm Tridentský wygádřil, že ono zhledem překážek manželstwj nemá moci křesťanů wjžjcjho zákona, an politicij a obřadnj zákonowé židů ewangelským zákonem zdwižení gsau****). Nic však méně powažowala za neyprwněgšjch časů manželstwj mezi neybližšjmi přjbuznými za nedowolené, ano hřjšné †) a neplatné. Řjdilať se zákony zeměpánů ze strany toho wydanými w powažowánj swém, gakž z některých mjst u sw. otců widěti gest. ††) Pozděgi teprw a snad proto, že cjsař Justinian manželstwj bratranců se sestřenicemi proti zápowědi cjsaře Theodosia †††) dowolil, wrátjc se k starému zákonu zpět, nedopauštěla manželstwj wjce, proto že on ge zapowjdal. Tak se giž wygádřowal zřegmě o tom druhý sněm Turský l. 567. a řjmský cjr. sněm l. 721.††††) i sw. Ře-

*) Heinec. Pandect. tit. de ritu nupt.

**) §. 2. J. de nupt. (1. 10.)

***) §§. 3. 5. J. cod. fr. 39. D. de rit. nupt.

****) Conc. Trid. sess. 24. can. 2. de sacram. matr.

†) 1 Cor. V. 1.

††) S. August. l. c. S. Ambros. lib. 8. epist. 66.

†††) Const. un. Cod. Theod. si nuptiæ ex rescripto petant.

††††) Conc. Turon. il. de an. 567. can. 21. Conc. Roman. de

Au. 721. can. 9.

hoř w listu do Angličan. *) By však předce pevného ustanowenj stupňů bylo, až pokud magj manželstwj s příbuznými zapowězena býti, sedmý stupeň přigat byl, poněwadž dle učenj Řjmanů i sedmero stupňů příbuzenstwj u děděnj se rozeznávalo.***) Tento sedmý stupeň od XI. stoletj kanonicky tedy až do 14ho stupně (kolena) občanského počítán byl, až pak papež Innocenc III. to na čtvrté koleno obmezil a na zpět uwecl za příčinami w tehdejšjm wěku základ magjcjmí: „Quaternarius numerus bene congruit prohibitioni conjugii corporalis, quia quatuor elementis“***)) při čemžto zůstalo i w neynowějšjm cjrkewnjm práwu až po dněšnj den.

II. Z toho wyswítá samo sebau, gak důležitě má přjčiny občanské práwo zapowjdati manželstwa mezi příbuznými osobami, ano i cjrkev zápowědj těchto se držeti. Nemůže tedy také pochybno býti, že ti, gimž nařjzeno bdjti nad zachowánjm manželských zákonů, powinni gsau k tomu prohlžeti, a manželstwjm, u nichž se trwagjcj překážky namjtagj, pomoci swé odeprjti. Gest toliko otázka: kdy zápowěď takowá mjsto má, a k wykázánj-li poměru příbuzenstwj důkazu práwnického gest třeba, čili postačuje mrawnj gistota, aneb ani-li té třeba nenj a dosti-li na důmněnce?

*) Can. 20. caus. 35. 9. 2.

**) Jul. Paul. lib. 4. sent. tit. 11.

***)) Conc. Lateran. sub Inuocen. III. cap. 8. de consang. et affin.

III. §. 47. wš. zák. zem. nařizuge: „Smlauwu manželskau může každý zawřjti, gestliže ge-
mu žádné zákonné překážky w cestě nenj.“ Že
žádné zákonné překážky w cestě nenj, za wyge-
dnanau wěc se béře při všech snaubencjch, gesto
práwo k manželstwj gest přirozené a důmněnka
wždy gest pro přirozená práwa. (517. w. z. m.)
Zákonná překážka se zakládá na udalosti něgaké
aneb na tělesné aneb na dušewnj auhoně, čehož
wšak bez důvodu se nepřijmá. Nemůžeť žá-
dnému duchownj odepřjti sňatku, dokud očitě a-
neb ztvrzeným udánjm známosti o úhoně nena-
bude, t. g. dokud se překážky nenamjtnau. Když
se ale překážka namjta: zapowězeno gest mu
pod těžkau pokutau sňatku předsewjzjti, pokud
zasnaubenci potřebných wyswědčenj neopatřj a
wšech námjtek neodstranj. (§. 78. w. z. m.)

IV. Zwláště pak musj tomu tak býti, když
nemanželské přjbuzenstwj se naskytne, nemohauc
ze křticj knihy býti dokázáno. Naopak tomu
twrditi, byloby tolik gako nerozumně se domey-
šleti, žeby zákonodárce manželstwj krwe se dotý-
kagjcjmu tudy chtěl dwěře do kořen otewřjti,
promjgege u zapisowánj nemanželských porodu
do matrik přjsného důkazu o půwod a přjbuzen-
stwj. Wiz wšak genom z ohledu toho sám w
zákoně daný důwod.

W nowém ponaučenj o wedenj matrik znj
takto hned na počátku: „Udalot se z mnohých
přjpadnostj, že duchownj rozličnými ošemetnými

způsoby podvedeni byli u křtu k zapsánj dětj nemanželsky zrozených za manželské do knih křtících, spolu pak u nemanželských dětj gména mužů ženatých za otcowo gméno se uvádělo, z čehož práwnj rozepře a ugmy mnohým rodinám wzešly. By se takowémuto obelstěnj duchownjch wstřjc wešlo, uznalo se býti třeba, gim k drženj porodnjch knih udělití ponaučenj, gakž nasleduge“ — a w neyvyššjm dwor. dekr. ode 13. ledna 1814. „Dosawádnj zákony maudře nařizugj nešťastným osobám, genž se kromě manželstwj matkami staly, by se tagemstwj gména gegich neodgjmalo.“ Gelikož tedy zákon k tomu prohljžj, aby w matrikách co neymožněgšj gistota postawena byla, to pak, co pauhým udánjm stran přicházj, od toho, co gisto gest, dobře rozeznáno bylo; nedopauštěge mimo to, by přelstěnjm duchowenstwa mrzuté rozepře a saudy w rodinách wzni-kly; a šetře při tom konečně i osob, upadlých z lidské křehkosti w takowéto neštěstj, aby zahabbenj a potupy ušly: lze-liž toho giž odwozowati, žeby wláda to, což přjsným saudem provedeno nenj, tudjž i za wěc nestáwagjcj považowati, mrawnj pak gistotu nemanželského přjbuzenstwj opomenauti mohla, totiž, žeby osoby, přjbuzné sobě, proto že w křtící knize co přjbuzné zapsané negsau, bez rozpaků oddati welela a překážku w manželstwj z powěsti sice se namjtlau, a wšak z matriky nedokázanau žeby nechtěla bráti w swé uwáženj? Namjtnauti což slowe gi-

ného, než k přemjtánj (pohybowánj) přivesti?

Zdaliž ale roznešená řeč neb powěst překážku pohotově gsaucj w přemjtánj nepřivodj? Nemá-li takowéto nj pohnutj giž postačowati k oděpřenj oddawek, ažby obtjžnosti takowé se odstranily? Nikdeť w zákoně občanském předeepsáno není, že přednešená překážka w manželstwji musj před manželstwjm auplně dokázána býti, aby genu se překazilo, wygma případnosti cizoložstwji a aučastnosti na přjčině rozpogenj manželstwa: i gakž lze předcházejcjhо důkazu nemanželské přjbuznosti žádati, gešto zákonodárce z přjčin swrchu dotčených, napřed toho prowésti přjsně nežádá? Nenj-liž aumysl přikázanj u namjtých se překážek oddawky odložitj, aby se nadešlo všemožnému nebezpečenstwji neplatných manželstwji; a zdali toho nebezpečnost gest kde wětšj, gako u rozšjřené powěsti krommanželského přjbuzenstwji? Toliko domněnka duchownjho, není-li zwláštnjm důwodem podporowána, a gi-li také žádný krom něho nezdjlg, a která tudy w powěst nepřešla, gest nepostačitelna, gelikož smysl slowa: namjtánj, důmněnek w sobě neobsahuge, an namjtnutj (nahoděnj) má se za wrch překaženj wuzawřenj manželstwji powažowati. Zdaž se o přjbuznosti pohotově gsaucj řeč strhla: nelze oddawek před se wzjti, pokudž se powěst takowá neporazila, což důkazem, že tomu na opak gest, státi se může. Že pak k tomu choti připuštění gsau,

samo sebau se rozumj, poněwadž powjďánj o tom geště důkazem nenj, ano i důkaz překazem*) mů-že zemdlen býti. Mužeť gim dokonce duchownj při tom napomocen býti, ge wyslechnanti a po wyptánj gim rady uděliti, gakým způsobem magj k odstraněnj všeho podezřěnj důkazů shromážďeti a předložiti.

Dokázawše swau nepřjbuznost musegj oddá-ni býti, byľby i proti tomu neb onomu důwodu ně-gaké pochyby se nadhodilo a tudy i podezřěnj se zcela neporazilo; oni předložené gim obtjžnosti zdwihli, a wjce ničeho zákon nežádá. — Tomu ani se přjčiti nemůže i když by duchownj ze zpowědni-ce na opak tomu wěďěl, co dokázali. Když pak by on na rozpacjch byl, ano býti musel, mage gich oddati: nemůžeť předce překázeti, by giný ducho-wnj oddawek nepředsewzal, aniž smj tagemstwj zpowědnj gako w které giné přjpadnosti wygewiti.

*) Překaz, Gegenbeweis, užito proti uведенému překladatelem Řádu sandujho slowu: střjěujho důkazu. Musjť i práwnj-ku na tom záležeti, aby krátkostj se w slohu práwnickém srozumitelnosti dosáhlo, ne ale sáhodlaubými okolostogič-nostmi obšjrnostj se obšjrnějšjch činilo. Tjm náš gazyk nesmjrně trpj a spolu i národ, nemoha porozuměti, co pp. úřednj pjsařowé a aktuári ráčj swými slowy, udělugjce wey-tiskliwě popjrawé a twrdjce odpověďe s tjm dosadem, když se protuj djl newomelduge, tak sirotkowi se z geho peněži-tého založenj (Geldverlegenheit!) pomůže, kdež se zlicitiru-ge dlažjce grunt &c. Táži se tuto, gak lze takowé hatla-nině rozuměti? když se žádný o to nestará, aby se poslu-chačům práw, kteřj Čechowé gsau, aspoň půl léta předná-šelo o českém slohu práwnickém neb gednacjm, kdyz uni-versity opustiti magj, by tež českých pjsemnostj hotowiti se naučili pro národ, na gehož mozoly gsau žiwi! — Poz. př.

Takto-li se děje, ani zákonodárstwj w nesnázi se neuwádj, aniž se stranami hůře se nakládá, než toho weřegné aneb osobnj bezpečj žádá. Náhledu tomu na opak, — že totiž osoby o gegichžto nemanželské přjbužnosti gedno powjdanj se roznášj, bez ohledu na ně oddány býti magj, poněwadž kniha zákonů zemských o tom ničeho wjce newyrkla, anobrž spjše w §. 47. nařizuge, že každý gest opráwněn manželstwj uzavřjti, gemuž žádně zákonně překážky w cestě nenj, — odpjrá kromě dotčeného geště ta důležitá okoličnost, že — poněwadž tento článek (§.) wšeobecně znj, a nikdež wyswětleno nenj, která překážka w manželstwj sama sebau a která zákonnau gest, wygádřenjm zákonně překážky, wšechny, gakým-koli zákonodárstwjm, budiž to giž přjrodnjm a neb positivnjm, práwnickým aneb mrawnjm, občanským aneb cjrkewnjm, stanowené překážky rozuměti se musj, a že ten toliko, komu žádná z těchto wšech w cestě nenj, manželstwj uzavřjti může.*)

To wšak tjm přirozeněgi vyplýwá, gelikož §. 47. o platném uzavřenj manželské smlauwy práwě nemluwj, a zrowna proto i o dowoleném uzavřenj rozuměti se má. Když ale dle swrchu dotčeného, zákon mrawnj a cjrkewnj ustanowenj manželstwj bližšjch přátel zapowjdagj: bude-liž moci duchownj propůgčiti se co zástupce a wýmožce**)

*) Dolliner a a. O. §. 20.

**) Executor, wýmoh executio. Palkowic.

obogj strany, takowému manželstwj, genž dle powěsti zapovězeným gest sňatkem z příbuznosti? Zdalíž zákon mrawnj na přjsné důkazu způsobu a provednj formy našeho občanského řádu saudujho gest wázán, čili geg neustále wjže práwo cirkewnj? Což nepřikázuge i toto wýslovně, udala-liby i gediná gen osoba dwau zasnaubených za příbuzné, že manželstwj uzavřjti spolu nesměgj?*) Dle knihy zák. měst. snaubenci na odepřenj gim sňatku tehďáž gen stjžnost wěsti mohau, když se tjm zkrácenj gim děge**); mohau-liž však to považowati za ugmu sobě činěnu, když duchownj we přjsném vyplňowánj swých powinnosti mrawnj zákon a předpisy swé cirkwe zachowáwá, a to sice, dokud se mu neukáže, zákony že tyto unich mjsta nemagj? Lze-li duchownjmu za zlé to pokládati, že na powěsti wjce držj, než na matriky, gešto powěst něco pozitivnjho obsahuje, tyto pak záporně (negativně) swědčj? Aneb může-liž kdo služebnjka náboženstwj k činu nutiti, kdež bůti se gest, aby powinnosti se nepřestaupily, genž wyššjho druhu gsau, powinnosti, genž ne od státu, nýbrž od giného zákonodárstwj pocházegj? To však tenkrát teprw se státi může, když dokázáno gest, že ony powinnosti w pádu takowém si neodporugj, že powěst prázdná gest a se porazila, duchownj však proto přede geště na

*) Cap. 22. de testib. (2. 20.)

**) Wš. zák. měst. §. 79.

pomýškách gest, proto že geho přesvědčenj jinaké gest a geho vlastnj podezřenj nenj zdviženo. Nebť potom teprw gedná se o ochranu poddaného, aby účastným se stal práwa prospěšného geho přirozené swobodě, a gehož nabytj stát mu přisljbil. Teprw wtéto případnosti nalezá upotřebenj swého předpis ten, že duchowenstwo, tu kde zákon občanský w mauželstwj wstaupiti powoluge, stranám ani neymenšjch rozpaků a zadržowánj kužské pomoci činiti nemagj.*)

Nowá obtížnost však se při tom naskytuge. Osobám w třetjm a čtwrtém kolenu spřízněným dowoleno, žádati o prominutj mauželské překážky; magjť genom k dosaženj geho mimo pohnůtky překážku manželstwj určitě a obšjrně udati a k udánj gich pjsemnjch důkazů připogiti. K nim náležj neypředněgi obraz pokrewenstwj (schema consanguinitatis), an staršj nezdwižený zákon**) žádá připogenj tohoto wýslovně. An pak kmen rodu duchownj má zhotowiti aneb aspoň geho náležitost swým podpisem a pečetj potwrditi: samo sebau připadnauti musj, gakž se to asi státi může, když matrika předků newykazuge, a tudy pro pobočnj příbuzenstwo důkazu wěsti nelze? — Nesmj však se toho přehljdnauti, že uwedený zákon nežáda přiloženj schemy k udělenj to-

*) Dwor. dekr. 1. Dubna 1784.

**) Dwor. dekr. 2. Ledna 1783.

hoto oswobozenj gakožto wýmjnků, bez něj nelze jeho dosáhnouti. Dispensacj gestíř wěc milosti, přinjšto giž samo sebau wšecko, zwláště ale i přiwolenj k žádosti od mřsta oswobozugjcjho záležj. Pakli toto samotným wyprawowánjm uďalostj pohnuto býti se widj, oswoboditi od překážky aneb za připogenjm o sobě zhotoweného rodokmenu: tuť nebude nikdo moci o práwnosti a důwodnosti takowé dispensacj pochybowati. I bez přiloženého rodokmenu však nemanželsky přjbuzných osob raděgi auřadowé oswobozugj, nežli manželsky přjbuzných, protože za gedno nemanželské přjbuzenstwj wolněgšj gest auwazek nežli manželské, a za druhé, když žádného statněgšjho důkazu o domnělém přjbuzenstwj wěsti možno nenj, spjše o nestáwánj geho sauditi se musj; dle čehož se oswobozenj uďeluge ne vlastně od překážky co skutečně dokázané, nýbrž toliko ode pochybné. — Takýmto způsobem i okoličnost ta, gakoby pro nedostatek we formě žádného oswobozenj žádati se nemohlo, pochybě nigaké mřsta nemůže dátj, že z matrik nedokázané přátelstwj nic však méně překážkau w manželstwj gest.

V. Dle těchto zásad musj se pokračowati i u powažowánj platnosti manželstwj giž uzavřeného mezi domnělými přjbuznými kromě lože manželského. Má-li manželstwj neplatně uzavřené rušeno býti: musj domnělá nemanželská přjbuznost, co

skutečně trwagjcj dokázána býti.*) Zdali důkaz z matriky aneb saudnjm spisem, psanými aneb wyřčením swědků se děje, vše gedno. Dokazovánj gedno gako druhé, když ginák důkaz auplný gest, stegné má moci; že pak co do poměrů přátelských gen matriky za důkaz bráti by se měly, aneb že spjše nestávánj přjbuźnosti za dokázané považowati se má, když matrika půwodu newykáže, rozumným způsobem nedá se twrditi. Bylo-liby mělo zákonodárstwj něco takowého w aumyslu, byloby toho tak wygádřilo, gakož to zhledem manželské překážky w nemobutnosti záležegjcj učinilo, kdežto dokázánj s wyhražením všech ostatnjch důkazů wyslowně od rozumného lékaře se žádá.***) Zákon gen negativně ustanowuge, gacj důkazowé u wygednáwánj neplatnosti manželstwa wylaučiti se magj, a právě proto musj i ostatnj co úplně platnj se považowati. Nemůže-li se tedy nemanželského přjbuźenstwj auplně dokázati: tuť také nelze, aby manželstwj gakožto neplatné zrušeno bylo, an w pochybě domněnka pro platnost manželstwj gest. S tjm se i srownává obecne práwo cjrkewnj, genž ani swědectwj vlastnj matky gedné aneb druhé strany, bytby sebe wětšj wěrohodnosti do sebe mělo, bez giných prowodnjch prostředků nepowážuge za postačitedlné, aby manželstwj co neplatné se

*) §. 99. K. w. z. m.

**) §. 100. 101. K. w. z. m.

rušilo.*) Zatjm gest weliký rozdjl w případech manželstwj giž uzavřeného mezi dvěma domněle nemanželsky spřízněnýma osobama a prvé dotčeného, kde se teprw tēmato osobama manželstwj uzavřiti má. W druhé případnosti z powěsti zniklá domněnka o příbuznosti za plnějšj se držj, než domněnka, že takowéhoto nenj.**)

Když však manželstwj giž uzavřeno, tu porážj domněnka o nestáwánj překážky domněnku o stáwánj gegjm. Důwod toho w obogj případnosti gest prokázán.

Nemůže-li manželstwj takowé z nedostatku saudnjho důkazu překážky weřegnau wáznostj zrušeno býti: tjm méně mohau manželé swé manželské spogenj samochtjc (samowolně) zdwihnauti,***)

budiž i tomu, žeby k neydokonalejšjmu podmětnému přesvědčenj, že spříznění gsau, byli přišli. Gen co se gich swědomj týče, nemohau užjwati práw manželských; nýbrž musegj se co bratr a sestra považowati, u nichž dle dotčených uvažowánj o tělesném požjwánj manželského lože ani řeči býti nemůže. Chceť tomu obdobnost (analogie), která dle práwa dekretálnjho totěž u postupnjho šwağrowstwj, ač toto nikoli w tak auzkau srownalost nepřiwádj gako nemanželská příbuznost, wýslovně prikazuje.****)

*) Cap. 22. de testib. (2. 20.) **) L. c.

***)) §. 93. w. z. m. Dolliner über Ehestreitigkeiten und Aufhebung der ehel. Gemeinschaft §. 4. w. 3. roč. běhu VII. swazku téhož časopisu.

****) Cap. 6.9.10. de eo qui cognos. consang. ux. suæ. (4.13.)

haut si ze swého trapného stawu pomoci, nacházj-li se při nich nemanželská příbuznost toliko w třetjm aneb čtvrtém stupni pobočnjho příbuzenstwj, žádagjce o oswobozenj, kteréž jim ukázanau měrau snadno se udělj, a manželstwj gegich tudy se oplatnj.

VI. Zcela ginák to s wěcj w druhé swrchu dotčené příjpadnosti při zapsánj dětj na gméno manželowo, genž se narodily w ustawičné přes deset měsjců trwagjcy nepřjtomnosti mužowy od manželky, aneb za rovně dlauho trwagjcy nemoci činjcy geg neschopna k plozenj.

Zákon před wydánjm nowé knihy zákonů občanských daný giž kathegoricky dj: Gestit w práwech založená průpowěď: otcem gest, kohož sňatek wykazuje (*Pater est, quem nuptiae demonstrant*). Nemůžet tedy duchownjmu dáno býti zmocněnj, pokudž trwá onoho manželstwj (*justae nuptiae*), čjmž arci býti nepřestává za déljšj toliko nepřjtomnostj mužowau — aby dětj za téhož manželstwj zrozených, sám o sobě bez saudnjho uznánj zapsánjm do knihy křticj nemanželskými učiniti mohl. A mužowi gen práwo přináležj řádného rodu djtek popjratj. On pak sám gest toliko opráwněn, ne ale powinen, manželského zrozenj djtěte w pochybnost bráti. Widj-li se mu býti radno mlčeti, nikdo proti tomu nemůž namjtnutj činiti.*) Nowý zákon občanský w tom

*) Dwor. dekr. 24. čerwna 1801.

ničehož nezměnil, nýbrž stanovil: Gistj-li muž, že djtě od geho manželky w čase zákonném narozené geho nenj; tedy musj manželskému zplozenj djtěte neydéle we třech měsčjch po nabyté zprávě odpjratj a proti zástupci, (kuratorowi) genž se k obhágenj zplozenj manželského zřjdiť má, nemožnost dokázati, žeby od něho zplozeno bylo. Ani od matky zpáchané cizoložstwj, ani gegj gistěnj, že djtě gegj nemanželské gest, nemohau sama pro sebe gemu práwa manželského odnjti.

Umře-li muž před časem gemu k odpjránj zplozenj manželského powoleném, tedy mohau také dědicowé, gimžby se ugma na gich práwch stala, we třech měsčjch po smrti mužowě z dotčeného důvodu manželskému zplozenj takowého djtěte odpjratj.*)

Oba předpisy gsau w auplné sauhlasnosti. Bez saudcowa uznánj, gehož prwnj předpis žádá, nemůže žádné djtě, genž w manželstwj zrozeno, za nemanželské do matriky wepsáno býti, saudcowo uznánj pak dle ukázánj posledněgšjho nasledowat nemůž, pakli otec aneb dědicowé w práwa geho nastaupilj neužili zákonně gim powoleného prostředku práwnjho. Budiž i stokráte cizoložstwj manželčino dokázáno nemohutnostj manželowau k plozenj, aneb i důkazu toho nabjzeno; dokud manžel cizoložnjho plodu swým

*) Kř. w. z. m. §. 158. a 159.

býti uznáwá, geho bude. Překazu toho se nepřipauštj a nemožnost k sňatku takéhoto w rodinu geho wtraušeného djetě s giným, kteréž s ginau ženau dřjwe aneb pozděgi zplodil, ať giž manželsky aneb nemanželsky, na gewu gest. Gsauť dle výkazu rodokmenu newlastnj (polorodnj) přj-buznj, a zústanaui nimi bez naděge gakého oswobozenj aneb zginačenj. Pakli se skutečně za manžely pogali a pozděgi poměr ten wygde na gewo, musj se gich manželstwj dle výkazu matrik za neplatné wyhlásiti a zrušeno býti, anižby lze bylo dělati si kdy naděgi, žeby dobrodinj auřednj zákonem dowolené ano i nařjzené*) přjmluwy a odstraněnj překážky aučastnými se státi mohli.

Sotwa bude třeba připomenauti, že od pádu toho podstatně rozdílný pád gest, kde zapsánj nedobře aneb mylně se dělo. Skutečná chybnost aneb prawdiwá mylnost netoliko směgj, anobřz i musegj opraweny býti, a gakož w giné listiny, w nichž auřednj wady se naskytnau, oprawenj aneb zginačenj podléhagj, má se i totěz u matrik djeti a skutečně se stáwá, newšak ale hned aneb z vlastnj moci, nýbrž po předběžně bedliwě předsewzatém wygednáwánj a po dowolenj a z rozkazu zemského řjzenj.

VII. Potud až o manželské překážce přjbuzenstwj nemanželského. Z ohledu překážky šwa-

*) W. z. m. §. 98.

ğrowstwj ničeho řjci nelze, co by giž z ohledu překážky přjbuźnosti řečeno nebylo. Dle našeho občanského práwa žádného nemanželského šwağrowstwj nenj sic w smyslu tom, žeby krommanželským obcowánjmspogenj mezi sauložnjkem a přjbuźnými (pokrewenci) druhého tudj wzešlo, gakémuž obecné občanské a cirkewnj práwo wzejti dopauštj, an šwağrowstwj wždy se zakládá na manželstwj, gsauc spogenj gednoho manžela s pokrewenci druhého*), při čemž copula conjugialis ani k powáženj nepřicházj. Wšak ale manželstwj samo může s osobau uzavřeno býti, genž nemanželské přjbuźné má, a tudjž i wyskutj se nemanželsky sešwağřené osoby. Tyto gsau od překážky k manželstwj tak ugaty, gako nemanželsky přjbuźnj překážkau přjbuźenstwj wázání gsau. Zákon pro ten pád nic zvláštjho nepřikazuje, nýbrž opáčj předpisu pro přjbuźenstwj daného zcela gen na šwağrowstwj. Pokudž tedy nemohau nemanželsky spřjzněnj bez ohledu na matriky pro obecnau powěst oddáni býti; potud to i má platiti u sešwağřených s nimi; aniž samj a má uzavřené giž manželstwj na gakémkoli udánj nemanželské přjbuźnosti w nedostatku úplného důkazu zrušeno býti: takž i zůstává w stegných okoličnostech i manželstwj takto sešwağřených osob w platnosti.

*) §. 40. K. w. z. m.

Když ale w druhé swrchu dotčené případnosti matrika za manželské zplozenj a tudy dowoděné přjbuzenstwj se přimlauwá, tuž se i přimlauwá za šwağrowstwj odtud pocházegjcj.

2. O Saustawě učenj náboženstwj biblického wesměs.

Uwod w Ewangeliuni Sw. Marka, gakožto příprawa k Saustawě učenj wjry a mrawů w témž Ewangeliuni obsaženého.

Od Dra. Jana Kőrnera, rektora a professora w Buděgowicjch.

§. 1.

Poslednj záměr uměnj biblického gest učenj wjry a mrawů w biblj obsažené wynjti a saustawně spogiti.

Galowé a marné byloby uměnj biblické, kdyby newedlo k dosáhnutj poslednjho záměru, pro který nám pjsmo sw. zděleno bylo, (II. Tim. III, 16.) — kdyby k potvrzenj wprawé wjře a w ctnostném žiwobytyj nenapomáhalo. K dosáhnutj toho potřebj gest wynjti učenj wjry a mrawů w biblj obsažená; potřebnost tato wyniká odtud, že wětšj částka knih biblických předměty swé ne w sau-

stawném, nýbrž w historickém pořádku, ba auhrnkem toliko předkládá, a protož bez zvláštnjho wyloženj a sestawenj věro – a mrawoučného předmětu nelze geg zřegmě nahlžeti.

Kzewrubnému a auplnému wywáženj všeho náboženského předmětu w biblj obsaženého, potřebj gest progjtí od částky k částce knihy biblické, a gednotliwé průpowědi náležegj k wytčenému cjli wybjrati, ginák se promine mnohá důležitá průpowěď a auplnost žádaná se nedosáhne.

Wyňaté průpowědi budte saustawně uspořádány; neb tjm genom možno všech přehlédnauti, w paměti snadněgi ge udržeti, a oné swětlosti dosáhnauti, která z obapolného spogenj a poměru průpowědj něgaké saustawné wědy vyplýwá.

Aby pak ona saustawa pokudž možné biblická byla, šetřiti slušj oné wazby, která mezi gednotliwými průpowěďmi w biblj se zgewuge, neb tjm toliko způsobem bude i saustawa wjce biblická, nežli něgaké školy libomudrecké.

Po vybránj všeho náboženského předmětu zdá se, že pauhé saustawné wyloženj čtenářům dostatečno gest, — což arci o těch se dá pomyslití, genž s obsahem biblj dobře seznámeni gsau — ne však o začátečnjcch w biblickém uměnj; těmto gest prospěšněgšj, wybjrąg-li se gednotliwá učenj, gak se w přeběhu knihy naskytugj, a po skončenj takowé práce, vše-li saustawně se spřádá.

Z té samé přčiny užitečno se býti widj, o gednotliwých knihách tjmto způsobem gednati, a potom teprw učiniti všeobecný přehled všeho učenj.

§. 2.

Užitek tak způsobené saustawy náboženského učenj z biblj wyňatého.

1. Tjm genom dosáhne se w biblických důwodech patřjcejch k dogmatice a morálce ona zewrubnost a auplnost, gakaž obsahowati magj pro bohoslowce určené knihy. Gest to cosi chudobného a nekřesťanského, když předkládagjce učenj Kristowo a apoštolské ledakdes kratickau toliko průpowěď prohodjme z biblj, gako bychom nj swau libomudreckau gjchu wúnj biblickau trochu okořeniti chtěli: slušj spjše, aby bohoslowec, gsa po dvě léta uměnjm biblickým zabýwán, k tomu se wedl, aby články wjry dle ducha celých knih biblických nahljžel a pak gsa duchownjm pastýřem, gako maudrý hospodář z pokladu swého wynášel shodně a spasitělně. Negenom auplnosti, nýbrž i zewrubnosti tjm způsobem se dosáhne; neboť gestli se texty dle pořádku a spogitosti wybjragj,¹ nemůže se onen omyl nahoditi, který se stáwá, když podlé konkordancj texty se shledáwagj.

2. Dle biblického učenj gest wazba mezi dogmatikau a morálkau užšj, přechod od dogma-

tiky k morálce snadnějšj, než geg libomudrecká saustawa učiniti může; možné-li tedy bude i pořádku saustawnjho naléznauti a k obogj vědě obrátiti, buďet tjm obapolné spogenj užšj.

3. Genom auplným a zewrubným sestawenjm weškerého obsahu biblického možno gest těm, kteří pjsmo za auplný pramen náboženstwj magjce weškeré náboženstwj z něho čerpaj, oněm omylům — neřku-li podwodům — se wyhnauti, gesto powstáwagj, když se gednotliwá mjsta tak sestawugj, že i bludné a swůdné učenj biblickými důwody se zastáwá, čehož neyhanebnějšj příklad w knjžce: Prwotnj katolická wjra — se nalézá, kdež gakýsito ošemetnj, wzaw na se raucho katolické co zakuklený wlk k owčičkám katolickým se béře; takowéhoť by ani Hus ani Luthér za swého nepoznáwal.

4. Genom tjnto auplným a zewrubným sestawenjm weškerého obsahu biblického stanau se práce exegety plodné a užitečné; neboť tjm způsobem poskytuje swým spoludruhům na chrámu náboženstwj stawěgjcjm hogného a přjslušného stawiwa k dālšjmu wzdělánj geho.

5. Takowým auplným sestawenjm obsahu biblického klestj cestu k wynalezenj oněch analogických počátků, které pauhé swaté pjsmo poskytuje, a kteréž arci hognějšj gsau u katoljků spogugjcjch tradicj s biblj. Co onen spisowatel panharmonického wýkladu naléznauti obmeyšlel, byl-

by snad na této cestě lehčegi a gistěgi nalezl, než na rozcestj pauhorozumných počátků.

6. Konečně okazuge takowé sestawenj weškerého obsahu biblického potřebnost austnjho podánj, anebo giných geště pramenů potřebných k auplnému poznánj náboženstwj zgeweného. Neb tjmto pagednánjm patrno gest, že ani gednotliwé ani sgednocené knihy biblické nebyly tjm ohledem sepsány, aby weškeré náboženstwj obsahowaly, ano obsah weškerých knih náboženských wykazuge mnohé mezery, mnohé zlomky, které známy gsau zběhlému w austnjm učenj cirkwe, a které odginud uwezeny anebo doplučny býti musegj. Ano biblj okazuge negenom nedostatečnost swého obsahu, nýbrž i pramen, odkud wyhowěti se dá nedostatku onomu.

§. 3.

Způsob, gjmž wynjti se dá náboženské učenj obsažené w Ewangelium sw. Marka.

Gak giž swrchu praweno w §. 2. neysnadněgšj způsob k wywáženj nauk wjry a mrawů se týkagjcejch gest rozebránj obsahu knih gednotliwých.

K témuž záměru užitečno bude s Ewangelium sw. Marka počátek učiniti. Geho Ewangelium w tomto ohledu sice neyméně — ač to drahé perly gsau — w sobě zawjrá; však obsah geho může se považowati co základ učenj obsaženého w

Ewangelium sw. Matauše a Lukáše, gelikož wobogjm se téměr nacházj, a protož gako společný předmět trogjho Ewangelium gest. Při pogednánj Ewangelium sw. Matauše a Lukáše zapotřebj gest, genom ona učenj wynjti, která zwláštňj podjl obogjch gsau; w Ewangelium pak sw. Jana, které, gakož giž Klemens Alexandrinský znameňal, co duch ke hmotě k předešlým třem gest w poměru, nowé swětlo se zářj; nebž co ostatňj o Ježjšowě božské důstognosti nastjnili, gewj se zde w záři polednjho slunce. Zaslužno tedy, aby nasledowalo učenj sw. Jana po učenj předcházegjch Ewangelistů.

Co Ježjš o wzdělánj swé cjrkwě dle swědectwj Ewangelistů předpowjdal, splněno se widj w skutech apoštolských. W těchto spjatřuge se neywjce zewnitřnj powaha cjrkwj gednotliwých, wšak wnitřnj gegich powaha, auhrnek článků wjry a prawidel mrawnjch, gakož i powaha křesťanů, ohledem na wjru a mrawy, widj se obšjruě z listů apoštolských, odkud vyplýwá, že na učenj z Ewangelistů wyňaté w auzkém spolku nasleduge učenj ze skutků apoštolských, kteréžto z listů apoštolských nabude rozmnoženj, ne pak doplněnj, které opět genom z austnjho a psaného podánj cjrkewnjho možné gest.

Staneš se tehdy počátek s rozbjránjm obsahu a wybjránjm učenj obsaženého w Ewangelium sw. Marka. Toto podniknutj žádá předběžného

úvodu w tuž knihu, genž pagednávati se má, protož také se předešle.

U wywáženj nauky náboženské bude pravidla šetřeno, aby učenj, takořka po wrchu ležicj a bez hlubokého wywáděnj se naskytugjcj, do této saustawy přigato bylo; všecko giné ale, což dogmatikowé dle swých bohoslownjch počátků wywáděgj (ex ratione theol.), gim bud' zanecháno.

Widj-li někdo dle swého uznánj geště wjce článků wjry, než w této saustawě gich nalezne, nepřičleyž toho nikterak nedostatku prawowěrnosti spisowatelowy.

Uwod do Ewangelium Sw. Marka.

§. 1.

Nápis Ewangelistů a historické zpráwy o S. Marku, gakožto spisowateli Ewangelium.

Knihy ewangelické nowého zákona, které od swého prwotnjho před osmnácti sty léty zběhlého wydánj we všech gazycjch, w kterých slawné gméno Ježíš hlásáno bylo, w každém času napřed opisowánjm pak tiskem w nesmjrném počtu rozmnoženy byly, magj we všech wydánjch gak psáných tak tištěných gakéhokoliw času a wěku nápis půwodnj *εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαίον* — *κατὰ Μάρκον* — *κατὰ Λουκάν*, to *κατὰ Ιωάννην εὐαγγέλιον*; co náš obecny český text překládá: Ewangelium sw. Matauše —

Marka — Lukáše a Jana — a béře to w smyslu: Ewangelium podlé sepsánj sw. Matauše, Marka, Lukáše a Jana, který nápis se nacházj w pašigich nebo w historii umučenj Kristowa. Nápis tedy knih ewangelických oznamuge spisowatele gich, takť tomu negenom w českém překladu se rozumělo; nýbrž všudy, kdekoliw se knihy ewangelické četly a čtau; gest tedy historická prawda po osmnácte set let wěrau wyznawačů Kristowých ze všeho věku a pokolenj ztvrzena, že knih ewangelických spisowatelowé slugj Matauš, Marek, Lukáš a Jan.

Mimo tu všeobecnau zpráwu o gmenech spisowatelů ewangelických nacházjme zpráwy o gich žiwota přjpadnostech we spisech, zachowaných nám z prwnjho věku cjrkwě křesťanské.

Zde neywjce na zpráwy o sw. Marku podané hleděti budeme.

1. Neyprwnějšj, který nám o něm wyprawuge, gest Papias, žiwšj na začátku prwnjho stoletj křesťanského w malé Asii w sausedstwu měst Efesu a Smirny, gsa biskupem w Hierapoli, a gednjm genom wěkem od apoštolů oddělen, gsa také učedlnjkem bezpostřednjch učedlnjků apošolských, zwláště Polykarpowým — wychowanec Jana miláčka Kristowa. W tomž okolí, kde apoštolé Petr, Pawel, Filipp kázali, kde Jan apoštol swé Ewangelium sepsal a až do konce prwnjho stoletj cjrkwě řjdl; kde učedlnjci apoštolů — Titus, Timotheus, Polykarp a ginj žiwi

byli, kde pod zpráwau takowých bdějících pastýřů cirkwe Kristowy kwětly a hogný užitek nesly, nebylo těžko dostatečně nashromážditi zpráwy o skutech a učenj apoštolů a Ewangelistů.

Takowýchto věcí zvláště byl pilen Papias dle vlastnjho svědectwj w předmluwě k paterým knihám výkladu řečj Páně wyřknutého a od Eusebia w knize III. k. 35. zachowaného. Wyznáwál sám o sobě, že ze swatých apoštolů žádného ani očima newiděl, ani neslyšel; ale tomu, což k wjře přináležj, že se naučil od těch osob, genž apoštolům dobře známy byly a s nimi bydlely.

Wyprawugeť o tom těmito slowy: „Neobtěžujm sobě pro tebe ty věci, gimž gsem se dáwno od starých kněžj wyučil a bedliwě ge w paměti složil s náležitým výkladem sepsati, abych prawdu od nich wydanau podlé možnůst swé utwrdil. Neb sobě neoblibugi těch, kteří mnoho mluwj, gakž se to wůbec činjwá, ale těch si wázj, kteří prawdě učj, aniž těch, kteří cizj a nowá přikázanj neb ustanowenj připomjnagj, ale kteříž ku paměti přiwozugj, čemuž Pán náš o wjře učil a což od gisté prawdy půwod swůg bére. Potkal-li se kdy se mnau náhodau někdo ze staršjch a kněžj, kterýž apoštoly znal a s nimi mluwil, na slova apoštolská bedliwě gsem se ho doptáwal, totiž co powěděl Ondřej, co Petr, co Filipp, co Tomáš? co Jakub, co Jan aneb Matauš aneb někdo giný z učednjkůw Páně. Po-

tom co mluwjwal Aristion? co Jan staršj kněz, kterýž také w počtu učedlnjkůw Páně byli.“

Mjstnost, wěk a duchownj vlastnosti Papia činj swědectwj geho nad mjru hodnowěrné. — O Ewangelium sw. Marka takto píše : „Toto staršj Jan kněz mi powěděl: Marek, kterýž byl wykladač Petrůw, cožkoli w paměti swé zachowal, bedliwě w spis uwedl, však ne tjm pořádkem, gakž co ode Pána činěno aneb mluweno bylo. Nebo sám ani Pána neslyšel, ani za njm s ginými učedlnjky nechodil, ale sw. Petra, gakž gsem napowěděl, byl towaryš. Kterýžto Petr řečem Páně a příkázanjm wyučowal ne tjm pořádkem, kterýž Pán zachowáwal, ale w kázanj té formy užjwal, kterauž ke vzdělánj a wyučenj myslj posluchačůw swých uznáwal býti neypřjgemněgšj a neyžitečněgšj. Protož také Marek nikoliw w tom nezblaudil, že mnohé věci tak sepsal, gakž ge w paměti swé byl zachowal; neboť na to samé bedliwý pozor měl, a toho hleděl, aby ničehož ze slyšených věcj newypustil, ani co křiwého a neprawého nepřiměšowal.“

Ze swědectwj toho widjme, že byl Marek spoludruhem Petra, kteréhožto učenj gest pramenem Ewangelium sw. Marka.

2. Ireneus, který za swého mladictwj u noh biskupa Smirnenského Polykarpa řeči geho od swého učitele Jana Ewangelisty přigaté zároveň s Papiem poslaucháwal, a w pozdněgšjch létech wěku swého biskupem Lugdunenským w Galii

byl, — a tjm samým austnj podánj gak cjrkwě asiatské tak ewropejské zual, pjše w knize III. kapitole 1. (Euseb. 5, 8.) o Ewangelistech takto :

„S. Matauš, když Petr a Pawel w Římě slo-
wo Božj kázali, a grunty cjrkwě zakládali, wy-
dal Ewangelium mezi Židy vlastnjm gegich ga-
zykem sepsané. Po něm sw. Marek učedlnjk a
wykladač Petřůw we spis uwedl, což od něho na
kázanjch slýchal. S. Lukáš, Pawlůw spoludruh,
Ewangelium od něho kázané též w knihu sebral.
Potom sw. Jan učedlnjk Páně, který na prsech
geho odpočjwal, bydle w Efesu w Asii, Ewan-
gelium také na swětlo wynesl.“

3. Klemens z Alexandrie, města obchodem,
bohatswjm a učenostj slowutného, kde dle swě-
dectwj Eusebia w kn. V. kap. 10. od starodáwnjch
časů škola pjsem swatých zřjzena a založena by-
la, a kde se nalezali mnozj slawnj muži gak w
swobodném uměnj a wýmluwnosti, tak w pjsmech
swatých welmi zběhlj a wycwičenj, jako Pantæ-
nus, Klemens, Origenes, — Alexandrinský nazwa-
ný. Tento dychtiwě apoštolské zpráwy shro-
máždil, a rowen gest Papiowi a Ireneowi. Ten
w knihách swých, Hypotyposeon řečených, ze-
gména o Pantimowi mistru swém zinjku činj,
ano i w prwnj knize Stromaton, Euseb. 5, 11.
gakž se mi zdá, geg mjnj, kdež některé muže
w učenj apoštolském, přigatém od nich, wzneše-
né a slawné wyčjtá těmito slowy : „Tato pak prá-
ce má, kterauž gsem před sebe wzal, nenj w

prawdě spis něgaký uměle aneb řemeslně pro marnau chlaubu složený, ale gako něgaké registrum ku pomoci paměti mé w poslednj starosti postawené a odložené, abych ge měl za sprostný obraz a zrcadlo netoliko toho dostatečného a plného ducha i žiwota učenj, kteréhož mi se dostalo poslauchati, ale i těch mužůw blahoslavených, kteříž gistě dobře toho zaslawili, aby ode všech chváleni byli. Z nichž gedem rodič z Jonie (kraginy Asie) w zemi řecké žiw byl, druhý w zemi Magna Græcia řečené bydlil; třetj w Celesyrii se narodil, a tam přebýwal, čtvrtý z Egypta rodem byl. Ginj wyučili východnj kraginy učenj ewangelickému, z nichžto gedem w Asyrii se narodil, druhý w Palestině ze starožitného rodu židowského pošel. Kteréhožto člověka, když gsem w Egyptě ukrýwagjcjo se wyhledal a na něho neyposléze trefil, gešto w ctnosti a uměnj přednjho mjsta sprawedliwě hoden byl, při něm gsem zůstal a odpočjwal. Ti tedy prawé učenj pjsem swatých, kteréž pořádnau poslaupnostj hned od sw. apoštolů, totiž Petra, Jakuba a Jana a Pawla dowedené, gakožto synové od otců přigali, ačkoliw nemnozj w počtu (protože řjdcj synové otcům podobni se nacházegj) ustawičně zachowáwagjce, až do našeho wěku z milosti Božj žiwot prodlaunžili, tak aby to starožitné semeno učenj apoštolského w mysli a srdce naše rozsjswati mohli.“ Widěti

gest z těchto slow dychtiwost a bedliwost we
wyhledáwanj zpráv apoštolů se týkagjcjch.

W knihách Hypotyposeon, kde kratičké vý-
klady sepsal na wšecky knihy pjsm swatých,
gak ty, kteréž se gednomyslným snešenjm ode
wšech ztwrzugj, tak giné, kteréž gsau u mno-
hých na odporu, aby ani ty nebyly bez výkla-
du. Wtýchž knihách Klemens zpráwu o pořád-
ku těch časůw, w nichž swatá ewangelia sepsána
byla, od starých kněžj přigatau, swými slowy
takto wypisuge:

„Ewangelia, kteráž w sobě wypsánj rodůw
zawjragj, neyprwé, gakž tomu chtěgj, sepsána
byla. To pak, kteréž sw. Marka slowe, tako-
wau přjčinu mělo: — Když Petr w Řjmě slo-
wo Božj zgewně kázal, a z wnuknutj Ducha swaté-
ho Ewangeliium Kristowo wykládal, mnozj z po-
sluchačůw přjtomnj žádostiwě prosili Marka, ga-
kož toho, který od dáwných časůw společníkem
byl a učedlnjkem Petrowým, a slowa gehu wý-
borně pamatowal, aby wšecka gehu kázanj se-
bral a wgistý spis uwedl. Kterézto Ewangeliium
sebraw a sepsaw wydal těm, kteříž ho za to pro-
sili. Petr pak dowěděw se o tom, netoliko to-
že Ewangeliium ztwrdil, ale i wšech napomenul,
aby ge bedliwě čjtali. Ale Jan wnuknutjm Du-
cha Sw. porozuměw, že to wšecko, což se k tě-
lu a člowěčenstwj Páně wztahuge, w těch spi-
sech ewangelických bedliwě wypsáno gest, kžá-
dosti některých přátel swých a známých, neypo-

sléze po všech giných Ewangelistech, duchownj Ewangelium sepsal.“

4. Na swědectwj Klementa Alexandrinského, které o počátku Ewangelium sw. Marka w šesté knize Hypotyposeon poznamenal, odvolává se Eusebius, biskup w Cæsarei Palestinské, kde geho předchůdce Pamfilus znamenitau knihownu založil, kteráž snad Eusebiowi podnětem byla, že se stal historikem a praotcem cjrkwnej historie. Prawjť totižto w knize II. k. 15. : „Takowý blesk pobožnosti w posluchačjch sw. Petra zaswjtil, že neměli dosti na kázanjch, kteráž od něho slýchali, aniž přestávali na prostém učenj, kteréžby poznamenáno nebylo, ale Marka tovaryše Petrowa, gehožto gménem Ewangelium sepsané čteme, welikau prosbau žádali, aby paměti toho učenj, gež byli z řečj a ze slow přigali, w spis uwedl, a gim po sobě zanechal. Aniž prwé žádati a prositi přestali, až ho přemluwili, že gim powolil, a takowé djlo wykonal. Ta tedy přjčina byla Ewangelium podlé sepsánj sw. Marka. Když pak apoštol sw. Petr, gakž se zpráva činj, skrze zgewenj Ducha Sw. zwěděl, že takowé Ewangelium wúbec wyďáno gest, welmi sobě žádost a náklonnost ku pobožnosti těch lidj libowal, a Ewangelium toho, aby w cjrkwjch čjtáno bylo, mocj swau potwrdil. — Klemens také w šesté knize Hypotyposeon tuž historii poznamenal, a přistupuge k němu ho-

dnowěrný swědek Papias, biskup Hierapolský. *) Gest pak wědomo, že sw. Petr při konci prwnj swé epištoly, psané w Řjmě, o tomto Markowi zmjnkuj činj, kdež město Řjm Babylonem nazjwá těmito slowy: „Pozdrawuge wás cjrkew, kteráž gest w Babyloně a Marek syn můg.“ —

5. Z té přičiny Tertulián, (o němž při Ewangelium sw. Lukáše obšjrnějšj řeč bude) prawj w knihách proti Marcionowi: „Ačkoliw to Ewangelium, které Marek vydal, při kládá se Petrowi, gehož wykladačem Marek byl, držj se za práci mistrů, což ućedlnjci gich hlásali.“

Tjm způsobem slowa Justinowa (o němž obšjrnějšj dáme zpráwy při Ewangelium sw. Matauše —) wyložiti se magj, genž prawj: „W paměťjch Petrowých psáno gest: že synům Zebedeowým od Krista gmeno Boanerges (synowé hromu) nadáno bylo.“ — Též se čte genom w Marku 3, 17. „A Jakuba syna Zebedeowa, a Jana bratra Jakubowa, a dal jim gméno Boanerges t. g. synowé hromowi“ — nenj pak žádně pochybnosti, že Justin těmi slowy na Ewangelium sw. Marka narážel, anoť gisto gest, že genom z našich čtyrech Ewangelistů, ne pak z něgakého Apokryfu

*) Papias tedy a Klemens Alexandrinský pokládaj kázanj Sw. Petra za počátek a základ Ewangelium Swat. Marka; w týž smysl niluwj Origenes — kteréhož swědectwj lépe w kanonu se klade.

citował, gakž při Ewangelium sw. Matauše obšjrněgi okázáno bude. —

6. Závěrku zpráv o sepsánj Ewangelium sw. Marka učinjme se sw. Jaroljmem, genž sebral zpráwy Papia, Klementa, Eusebia w auhrnek we spisku o mužjch znamenitých, kap. 8. — „Marek učedlnj a wykladač Petruw, dle toho, co od Petra wyprawowati slyšel, požádán byw od bratrj w Řjmě, krátké sepsal Ewangelium. Což Petr uslyšew, schwálil, a cirkwi k čtenj swau mocj wydal, gakž o tom Klemens w Hypotyposj knize 6. pjše. — I Papias biskup Hierapolitanský zmjnu o témž Marku činj; gakož i Petr we swém prwnjm listu, kde gménem Babylonu wyrozumjwá dle podobenstwj Řjmu. „Pozdrawuge Wás cirkew, kteráž gest w Babylonč wywolená, a Marek syn můg.“ Wzaw tedy Ewangelium, které sepsal, putowal do Egypta, a prwnj w Alexandrii Ježše Krista ohlašowaw wzdělal cirkew tak welice w učenosti a žiwota střjdmosti slowutnau, že wšecky wyznawače Kristowy k nasledowánj swého přjkladu táhla. Tehdy Philo neywýmluwnějšj mezi Židy, wida tuto počjnagjcj cirkew geště dle židowských obyčegů žigjcj (judaizantem) sepsal o gich obcowánj knihu, gakožto ku pochwale národu swého. A gakož Lukáš wyprawuge, že wěřjcj w Jerusalemě wše wespolekněli, tak i o tom všem, co w Alexandrii pod učitelem Markem djeti se widěl, pro památku zazna-

menal. Umřel pak w osmém roku panowánj Nerónowa, a pohřben gest w Alexandrii, mage za nástupnjka Aniana.“

Wiz Euseb. II, 16. kde táž zpráva týkagj-cj se křesťanů w Alexandrii se nalezá.

§. 2.

Swatý Marek, spisowatel Ewangelium, gest ten týž, genž slowe we skutcch Apoštolských Jan Marek, w listu I. Kolos. 4, 10. sestřenec Barnabášůw, akterý spolucestugj s Pawlem byl, a gehož gménem sw. Petr ku konci prwnjho psanj křesťany pozdrawuge.

1. We skutcch apoštolských 13, 12 — 17. čte se, že Petr z wězenj skrze angela wyswobozen byw a se zpamatowaw řekl: „Nynj wjm práwě, že poslal Pán angela swého, a wytrhl mne z ruky Herodesowy a ze všeho očekáwánj lidu Židowského.“ A powáziw toho přišel k domu Marie matky Janowy, kterýž přjgmj měl Marek, kdež bylo mnoho shromážděných a modljících se. Když pak on potlaukl na dveře u wrat, vyšla děwečka, aby poslechla, gménem Rode. A když poznala hlas Petrůw, pro radost neotewřela dvěřj, ale wběhši zwěstowala, že Petr stogj přede dveřmi. Ale oni řekli k nj: „Bláznjś?“ Ona pak potwřowala, že tak gest. Oni pak řekli: „Angel geho gest.“ Ale Petr trwal tluče.

Když pak otewřeli, uzřeli geg, i ulekli se. A pokynuw na ně rukau, aby mlčeli, wyprawowal, kterak Pán wywedl geg ze žaláře, i řekl: „Powězte tyto věci Jakubowi i bratřjm.“ A wyšel odešel na giné mjsto. — Z téhož vyplýwá: a) že syn té matky, w gegjmžto domě křesťané se scházjwali, dwogj gméno měl — totižto Jan u Židů obyčegné, a Marek přjgmj u Řimanů známějšj a užjwanějšj. Sw. Lukáš prwnjm, pak obogjm, posléz druhým gménem geg nazjwá, 15, 5. 13. 15, 37. 39. Gakož i Barnabáše, kteréhož prwnj gméno Josef bylo, genom přjgmjm nazjwá 4, 36: „Josef pak, kterýž přjgmj měl od Apoštolů Barnabáše, což se wykládá *syn utěšenj*, z pokolenj Lewitského, z Cypru rodem,“ 9, 27. 11, 26; a 15, 39: „Barnabáš pogaw Marka plawil se do Cypru.“ b) Též se domyslití lze, že w domě matky Markowy křesťané negenom w ten čas, když Petr byl u wězenj, nýbrž i před tjm k modlitbě a slawenj wečeře Páně shromážděni býwali, a Petr tam často býwal, gehožto hlas děwečka hned poznala. c) Z této pak přjpadnosti se nahljžj, že Jan Marek od Petra w náboženstwj Kristowě wyučen a posluchačem geho byl, když wyprawowal onen zázraky, učenj, smrt a z mrtwých wstánj Ježjše Krista; a ohledem na wyučenj toto že geg nazwal synem swým.

2. Jan Marek byl sestřenec Barnabášůw, onoho znamenitého spoludruha apoštolského, kterýžto gsa z pokolenj Lewitského, z Cypru rodem,

pole swé prodal a penjeze za ně přinešené před nohy apoštolské položil; Skut. 4, 36. 37. který pro swau wýmluwnost gméno Barnabáše od Apoštolu obdržel; který uwedl k Apoštolům Pawla, genž co neyauhlawněgšj nepřjtel cirkwe Kristowy z Jerusaléma wyšed, nynj co horliwý zastawatel gegj do Jerusaléma se wrátil; wšak gako takowý cirkwjn geště znám nebyl, — Skut. 9, 25; a který na založenj cirkwe Antiochické neyprwé pracował. Skut. 12, 25. 26. Přjbuwnost Jana Marka s Barnabášem gewj nám list sw. Pawla k Kolossenským, 4, 10: „Pozdrawuge Wás Aristarchus, spoluwězeň můg, a Marek sestřenec Barnabášůw, o kterém gste přigali poručenj; přigde-li k Wám, přigměte geg.“

3. Přjbuwnost Jana Marka s Barnabášem byla přjčinau, že se stal spoluđruhem Apoštolů na gich cestách. Když Pawel s Barnabášem od cirkwe Antiochické wnuknutjm Ducha swatého oddělen a odeslán byl ku kázánj wjry Kristowy w pohanech, a prwnj k témuž cjli ustanowenau cestu přes ostrow Cyper do polednjho djlu Asie menšj nastaupil, byl Jan Marek wzat k gich poslauženj, w. Skut. 13, 1. 5. Měli pak i Jana w službě. Lze domysliť se, že tehďáž geště přjliš mladého wěku gsa k ginému konánj schopen nebyl; wšak taž mladost byla snad přjčinau, žeť mu cestowánj obtjžné bylo, a on se z Cypru do Jerusaléma opět nawrátil. Skut. 13, 13.

„Když se plavili od Pafu Pawel a kteří s ním byli, přišli do Pergen w Pamfilii. Jan pak odšed od nich wrátil se do Jerusalema.“

4. Oddělenj toto nesl těžce Pawel, neb když prwnj apoštolskau cestu z Antiochie přes ostrow Cyper až do Listry a Ikonie nastaupenau dokonal, a z Antiochie opět druhau cestu skrze mjsta Asie menšj, kde prw byl kázal, do Macedonie a Grecie směřugjcj nastaupiti mjuil, chtěl Barnabáš Jana Marka opět s sebau wzjti, čemuž Pawel na odpor byl, předstjrage prwnj oddělenj se od nich, a když Barnabáš od Jana Marka se odděliti nechtěl, raděgi se Pawel od Barnabáše oddělil, zwo-liw Silu za swého spoludruha — Skut. 15, 37 — 40: „Barnabáš pak chtěl s sebau pogjti i Jana, kterýž přjgmj měl Marek. Pawel pak prosil, že on (gako ten, kterýž byl odšel od nich z Pamfilie, a nešel s nimi k práci) nemá býti pogat. Stala se pak neswornost, tak že se rozešli různu, a Barnabáš pogaw Marka plawil se do Cypru; Pawel pak wywoliw Silu odšel, poručen gsami-losti Božj od bratřj.“

5. Od toho času, kde Barnabáš s Janem Markem do Cypru odplaul, a Pawel w Macedonii, Grecii, pak Efesu cjrkwě Kristowy zakládal, ne-děge se žádná zmjuka o nich we skutejch apoštol-ských; však z psanj apoštolských widěti gest, že také w malé Asii, a sice w kraginách Pontu, Galacii, Kapadocii, Asii prokonsulárnj, Bythinii apoštolské cesty konal, a sice buď s Barnabášem,

buď s Petrem. Pro zatjm dokázáno buď, že Kolossenským znám byl, neboť sw. Pawel we swém listu ke Kolossenským pozdrawuge gich gménem Markowým. Wiz 2.

6. Pozdrawenj to gest nám známkau negenom náklonnosti, kterau opět u sw. Pawla zjskal (zřegmé wygádřenj Pawlowo pozděgi uvedeno bude), ale i gehu přebýwánj w Řjmě; neboť list Pawlůw psán gest z Řjma, ze zageťj, které se gemu po trognásobnj cestě apoštolské přihodilo w Jerusalemě, kam, ač wida pronasledowánj swé, neustále taužil. — Přišel Marek do Řjma snad se sw. Petrem, a od něho tam zanechán byl, aby cjrkew od něho založenau opatrowal.

7. Sw. Pawel we swém listu ke Kolossenským prawj, aby geg, přigde-li k nim, přigali. On skutečně z Řjma do východnjch kragin opět přišel; nebť sw. Petr we swém prwnjm listu, který dle wnitřnjch znaků w čas Neronského pronasledowánj, tedy pozděgi než list Pawlůw ke Kolossenským, psán gest, pozdrawuge čtenáře swého listu, kteřj I. Pet. 1, 1. w Pontu, Galacii, Kapadocii, Asii a Bythinii bydleli, gménem Markowým 5, 13: „Pozdrawuge Wás cjrkew, kteráž gest w Babyloně, spolu wywołená a Marek, syu můg.“ Že slowa *syn můg* negsau pronešena o tělesném, nýbrž o duchownjm synu, skrze wyučenj we wjře Kristowě zplozeném, gaky byl Timotheus a Titus, synowé Pawlowi, patрно gest z mlčenj historie cjrkewnj, kteráž o žádném sy-

na tělesném sw. Petra newj, a dle svědectwj Klementa Alexandrinského a giných spisowatelů cjrkewnjch, ten názew o wykladači řečj sw. Petra a spisowateli Ewangelium tak nazwaného se wyrozumjwá. Že tehďáz Marek w Asii byl, vyplýwá negenom z Pozdrawenj sw. Petra, nýbrž i z listu sw. Pawla k Timotheowi druhého, w stegný čas s listem Petrowým sepsaného. Příkazuge w něm Timotheowi w Efesu bydljcmu: „Marka pogmi a přiweď s sebau, nebo gest mi užitečný k službě.“

8. Že podruhé do Řjma přišel k poslauženj, a sice k poslednjmu, neboť brzy po témž listu dokonal sw. Petr a Pawel běh swůg apoštolský mučedluickau smrtj, — lze negenom se domyslit, ze služebnosti ochotné Markowy, nýbrž widno také ze svědectwj Irenea prawjcjho, že po wykročenj Petra a Pawla, t. g. po smrti gich vydal Ewangelium. Přjpadnost, že Ewangelium w Řjmě krátce před smrtj sw. Petra psal, wyswětluge slowa Ireneowa.

Gednotliwé-li tyto přjpadnosti o Janu Marku sebereme a srownáme, že totiž w domě mateře geho křesťané se shromáždřowali, že tam často Petr býwal, že on sestřenec Barnabášůw, Pawlůw a Barnabášůw společník na prwnj cestě apoštolské, že s Barnabášem do Cypru, pak do malé Asie, do Řjma přišel, odtud opět do malé Asie, poručen gsa od sw. Pawla, a z Asie na žádost Pawlowu do Řjma se nawrátil: nemů-

žemť pochybowati, že Jan Marek we skutečch apoštolských zmjňený tentýž gest, kteréhož Papias a ginj nazjwagj wykladačem řečj Petrowých a spisowatelem Ewangelium.

§. 3.

Mrawnj powaha Ewangelisty Marka.

Giž rod, z kterého pošel, stkwj se welikomyslnau odwahau pro náboženstwj Kristowo a hotowostj ke všem obětem. Barnabáš, sestřenec gehu, daruge cirkwi pole, a sám sebe Kristu ku hlásánj gehu učenj. Máť pak gehu magjc dům w hlawnjm městě — nedaleko mjsta, kde Petr u wězenj držen byl, (Skut. 12, 10.) obětuge dům tento k potřebám Křesťanů, aby se w něm k modlitbě a konánj služeb Božich shromáždowali. Tento skutek swědčj o bystrosti rozumu, o gasném poznánj, a statečném wywedenj swých náhledů s wynaloženjm na to všeho wezdegšjho pohodlj. Poznánj Ježjše, gakožto prawého Mesiaše od nebeského otce poslaného nebylo bez weliké snahy možné, — počet wyznawačů a swědků o gehu zázracch, o maudrém učenj, o newinném umučenj, wjtěžném z mrtwých wstánj byl nepatrný ohledem na odpornjky. Wětšj djl kněžstwa Jerusalemského, wětšj část neywyššj rady židowské, wyznawačům Kristowým stála na odpor, posměch sobě činjce ze smrti, kterau On

newinný za hřijšňky podstaupil. Wyznánj učenj Kristowa žádalo statečnost mysli, odřeknutj se časného zbožj, a oddánj se Bohu. Co Ježjš předpowěděl : že bohatý nesnadně wegde do králowstwj nebeského (Mat. 19, 23.), že kdo nenáwidj duše swé, nemůž býti uředlnjkem Kristowým, — (Luk. 14, 26.), protože wyznawači Kristowi před wladaře a krále wedeni a w nenáwisti všem budau : (M. 10, 18. 24.) to vše nynj nowau mocj a silau gewiti se počalo. — Prwnj pronasledovánj Křesťanů započaté po odstaupenj Piláta od wladarstwj Judského, kdežto Štěpan ukamenován, kde vražedlnau dychtiwostj Šawla mnozj wězenjm a ginými tresty k zapřenj wjry w Krista donucowali, — po nastaupenj giného wladaře, po wjce let se utišilo, ano Židé sami mnohými strastmi byli skljčeni. Však nynj seděl wnuk Herodesa welikého na stolci geho w Jerusalemě, mage pod swým žezlem též země, gimiž děd geho włádl. On dle swědectwj Josefa Flawia rád přebýwal w Jerusalemě, gsa nařizenj a obřadů vlasteneckých neyhorliwěgšj zastawatel, a ode všeho poskwrněnj čist, aniž den který bez oběti progjti nechal. Giž tauto horliwostj tak mocného krále pro náboženstwj židowské všickni horlitelé zákona Mogžjšowa nowau okřáli silau k utiskowánj křesťanů; však i král Herodes wytáhl rameno, aby sužował některé z cjrkw. Mage náboženstwj Kristowo buď za podwod, buď za omyl zákonu Mogžjšowu odporný, chtěl ge wy-

hubiti, a protož gal se pleniti kořeny geho — apoštoly.' Jakub, bratr Jana — miláčka Kristowa — wýmluwnostj gako Jan znamenitý, a protož zároweň s njm nazwaný synem hromu — slat byl mečem. Wida pak král, že se ljbiło Židům, přičinil se, aby gal i Petra. Byli pak duowé přesnic. Gaw geg, wsadil do žaláře, a dal žoldnérům k ostrjhanj, chtěge po welkonoci wywesti geg lidu. U wnitř žaláře byl Petr mezi dvěma žoldnéři, swázán gsa dvěma řetězy, a strážnj přede dweřmi w dwogj stráž rozdělenj ostrjhali žaláře, železnau branau od města odděleného. (Skut. apošt. 12, 6. 10.) Nemohloť zde lidské rázně wyswoboditi. — Zdálo se, že skála, na které Ježš wzdělati chtěł cirkew, nynj rozkotána bude, aniž bylo gasněgšjho pohledu do budúcnosti; neboť za panowánj téhož krále nebylo úlewy se nadjti. Gaké poděšenj všem křesťanům! — byliť sice skljčeni, ne však poraženi, neb modlitba k Bohu činila se bez přestánj od cirkwe za něho. Maria, matka Jana Marka, ne-nj genom w počtu daufagjcjch křesťanů, nýbrž onať gest gegich autočiště; onať k tomu swůg dům určila, aby w něm často se shromážďowali a modlitby za Petra konali, apoštolů a cirkwe hlawu. — Takowát byla matka Jana Marka, genž negenom swůg dům, ale i nad dům dar wzácněgšj, syna swého, Kristu obětuge, propauštěgje ho s Barnabášem z domu, který snad gako

pole Barnabášowo k potřebám Kristovým odhodlán byl.

Tento příklad odřeknutí se všeho pozemského, a oddání se zcela Bohu, Ježši Kristu, a jeho swatému učení — tento příklad matere nemohl zůstáwati bez aučinku na gemné srdce synowo. Weškerý žiwot geho gest zhostěnj se všeho pozemského, odewzdánj se Bohu, geho oslawenému Synu a ustawičné službě učení anáboženstwj geho. Nemohlť Jan Marek z ust swého duchownjho otce Petra žádné sliby přigjmati o bohatstwj, o sláwě wezdegšj, o pohodlj žiwota, aniž sám také naděje w swém srdci chowati, wida laupenj statků, které se dělo křesťanům, wida neb slyše o kamenowánj Štěpána — o stěj Jakuba, o wězenj Petra — a předc odhodlal se w obět Ježši Kristu; ne tedy pro časný zisk, nýbrž z wděčné lásky k němu a k geho nebeskému otcí. Z počátku neměl tolik pevnosti, aby byl wytrwal přes celau cestu, nastaupenau s apoštoly Šawlem a Barnabášem; nebť se nawrátil z ostrowa Cypru opět do Jerusaléma; pozděgi však došel oné otužilosti, že mohl konati ustawičné cesty — na ostrow Cyper, do malé Asie, do Řjma, z Řjma do Asie, a z Asie opět do Řjma. Společnost s apoštoly — Pawlem, Barnabášem, Petrem, gakož i spráwa historická, že byl wykładačem sw. Petra, gsauť nám důkazem, že genom Kristus byl záměrem cestowánj geho.

Čistá láska k Bohu a Ježíši Kristu není od lásky k bližnjmu odloučena — onť prokazowal tuž lásku negenom swau snažnostj o rozšjřenj Kristowa náboženstwj, alebrž i ochotným napomáhánjmu w potřebách apoštolských, nezpěčowaw se giti z Asie až do Říma, aby poslawil Pawlu pjsjcmu o něm neykrásnějšj pochwalu : „Marka pogmi a přiweď s sebau, neboť gest mi užitečný k službě.“

Prawá láska k Bohu, Ježíši a k bližnjmu očisťuge lásku k sobě ode rmutu zisťné, chlubné, aneb smilné tělesnosti. Koruna všech dokonalo-
stj gest, že wše obětowaw Bohu a Kristu, žádnau nečinj zmjuku o sobě, o swých záslubách w Ewangeliu, kde genom Kristus předmětem gest gehu celého srdce.

§. 4.

Pohnůtka k sepsánj Ewangeliu.

Tuť třeba hledati w powaze náboženstwj Kristowa, we způsobu služeb Božjch a w okolnostech Markowa žiwota.

1. Základ weškerého náboženstwj od apoštolů hlásaného byl gest a bude Ježíš Kristus, syn Božj, k spasenj hřjšného pokolenj na swět poslaný. Kamkoliw tedy apoštolé přišli hlásat učenj Kristowo, činili gsau počátek učenj swého buď od Boha stwořitele a zachowatele všech věcí, a prikazugjcjho lidem obrácenj se k němu

skrže Ježše Krista, buď od slibů w starém zákoně o sesláníj Messiáše učiněných a w Ježši Kristu splněných; prwněgšj stalo se u pohanů, druhé u Židů. O Ježši Kristu wyprawowali geho zázraky, geho učenj, geho newinnau a za hřjchy swěta podstaupenau smrt; wjtězné z mrtwých wstánj, slawné na nebe wstaupenj, sezenj na prawici Božj, sesláníj Duchu swatého, gehožto přjtomnost zázraky a rozličnými dary Duchem swatým obdrženími osvědčowali. Že tjm způsobem w hlásáníj náboženstwj Kristowa apoštolé pokračowali, widěti gest z řečj apoštolů Petra a Pawla w skutcjch apoštolských zaznamenaných. (2, 14 — 37; 13, 17 — 41; 17, 22 — 31.) Kdekoliw tedy cjrkew Kristowa se založila, tamť neyznamenitěgšj částky žiwota Ježšowa podobně knuty byly.

2. Aby učenj a smrt Kristowa w živé paměti chowána byla, a Křesťané neuchabowali w ochotnosti w plněníj prawidel wjry, shromáždždowali apoštolé a gich náměstkowé gedenkráté w témdni wěřjch, a sice na prwnj den — křesťanům pro z mrtwých wstánj Kristowo znamenitý — k modlitbě, k učenj a ke slawenj wečeře Páně, — což gednjm slowem pogmenowano — konánjm služeb Božjch.

Na konánj tjmto způsobem služeb Božjch u křesťanů poukazugj skutky a listowé apoštolštj. (2, 42.) Trwali pak w učenj apoštolském a podjl brali na lámáníj chleba a na modlitbách. (13, 2.) Když

pak oni w Antiochii slaužili Pánu a postili se, mluwil k nim Duch Swatý. (20, 7.) Prwnjho pak dne po sobotě, když gsme se byli sešli k lámánj chleba kázal k nim, a poněwadž na zegtřj pryč giti chtěl, prodílil řeč až do půlnoci. — Gaký tady chléb lámán byl, widj se z 1. Kor. 11, 20. Když se tedy scházjwáte, gižť nenj wečeři Páně (w. 24. tělo Páně) gisti. — Poněwadž základ všeho učenj byl Kristus, nemohli opominanti w každém shromážděnj o něm mluwiti a připomjnati o geho učenj, zázracjch, smrti a z mrtwých wstánj. (1. Kor. 11, 26.) Neb kolikrát-koli budete gisti chléb tento, a kalich pjti, smrt Páně zwěstowati budete, dokawád nepřigde.

3. Gsauce nawyklj apoštolé na čtenj z knih starého zákona, kteréž se na každau sobotu w synagogách dělo, (Skut. ap. 13, 15. 15, 21.) uwedli totěž we shromážděnjch křesťanských, kde se služby Božj konaly. Křesťané poslauchagjce čtenj z knih starého zákona, nemohli nedáwati na gewo žádost, aby skutkowé Kristowi až posud austně genom wyprawowanj podobně byli sepsáni a čtení při službách Božjch křesťanských. Že takowá žádost znikla we Křesťanech w Řjmě, swědčj nám Klemens Alexandrinský. Z listu sw. Pawla k Řjmanům 16. kapitoly, kde mnohých známých a přjbuzných Pawel pozdrawuge, a kde se wjce mist uwádj, na nichž se Křesťané w Řjmě scházeli, widěti gest, že cirkew křesťanů w Řjmě počtem a důstognostj učitelů znamenita by-

la, gakož i sw. Pawel to dobré svědectwj o nj vydáwá. (1, 8.) Wjra waše rozhlašuge se — t. g. chwálj se po všem světě.

4. Z listu druhého sw. Petra widěti gest, že i on taužil, aby křesťané něco měli, čjm by upamatowánj na skutky Kristowy obnowowati mohli. Pjše totižto w 1, 13 — 18. „Mámi pak to za sprawedliwé, dokudž gsem w tomto stánku, abych wás powzbuzowal a napomjnal, gist gsa, že brzké gest složenj stánku mého, gakož i Pán náš, Ježjš Kristus oznámil mně. Budu pak hleděti, aby gste i po mé smrti měli, čjm by gste na tyto věci často zpomjnali; neboť nenasledugjce wymyšlených básnj, známau gsme wám učinili Pána našeho Ježjše Krista moc a přjtomnost, ale spatřowatelé gsauce welikosti gehu, když přigal od Boha otce čest a sláwu, když se stal k němu hlas takowý od welebné sláwy: Tentož gest syn můj milý, w němž mi se zaljbilo, gehu poslaucheyte. A hlas ten my gsme slyšeli pošlý z nebe, když gsme byli s njm na hoře swaté.“ — Mluwjí tedy apoštol o zázracjch Ježjšowých, které sám widěl, na které gistotu náboženstwj Kristowa stawěl, a které chtěl, aby w ustawičné paměti i po smrti apoštolů křesťanům byly. K tomu cjlí nemohlo nic giného slaužití, než Ewangelium od swého syna duchownjho, od swého wykladače, — tjm samým w skutcjch Kristowých dobře wyučeného. —

5. Odtud patrnó gest, že Ewangelium Markowo nakrátce před smrtj Petrowau sepsáno a w Římě něyprwé wydáno bylo — a co do tohoto času srownáwá se s tjm i swědectwj Ireneowo.

§. 5.

Záměr Ewangelium sw. Marka.

Že kniha o skutcjch Kristowých od Marka sepsaná Ewangelium nazwána byla, tjm se stalo, gestliže on sám tento nápis gjnepostawil, že tjmto slowem geho kniha se začjná. Ewangelium, tolik co dobrozwěst, lépe dle smyslu — radostná powěst, radostné poselstwj, u p. o dobytém wj-tězstwj, zapuzenj nepřátel a gakékoliw giné přjgemné a potěšitedlné přjhodě — bylot u Židů úpěgjcjch pod železnau berlau cizozemce Herodesa welkého radostné poselstwj o přjstj Messiášowě — a o wzdlánj skrze něho králowstwj Božjho, které pro hřjchy lidu židowského a dosednutj cizjho knjžete na stolec Dawidůw zpustlé bylo. Tu radostnau zpráwu o wzdlánj králowstwj Božjho skrze Messiáše nazjwal sám Ježjš Ewangelium, dle obyčege tehďáz u Židů panugjcjho. (Mat. 4, 23.) A obcházel Ježjš wšecku Galilei uče w synağogách gegich, a káže Ewangelium králowstwj; a u sw. M. 1, 14. Když pak byl wsazen Jan, přišel Ježjš do Galilee káže Ewangelium králowstwj Božjho.

Gelikož oným očekávaným Messiášem Ježíš byl, protož se nazjwalo kázanj o Ježíši Kristu t. g. Messiáši, též Ewangelium. — Takť hlásal sw. Pawel w Thessalonice po tři soboty, (Skut. 17, 3.) že Kristus musel trpěti a z mrtvých wstáti, a že Ježíš gest ten očekávaný Kristus, to gest Messiáš. Učenj to o Kristu nazjwá Ewangelium sw. Pawel k The. 1, 4. Wězte bratřj rozmilj, že od Boha gste zwoleni byli, protože Ewangelium naše nebylo u wás toliko w řeči, ale i w moci Ducha swatého a w gistotě mnohé t. g. zázracjh.

Sw. Marek počjná swau knihu průpowědj: začátek Ewangelium Ježíše Krista syna Božjho. Poněwadž hned za tjm nasleduge kázanj Janowo o přjštj Messiášowě, 1, 3. gest tedy smysl těch slow: Začátek radostné powěsti nebo radostného kázanj o Ježíši Messiáši a synu Božjm stal se takto skrze Jana.

Protože tudjž po kázanj Janowě uwádj kázanj Ježíšowo: 1, 14. Když pak byl wsazen Jan, přišel Ježíš do Galilee káže Ewangelium králowstwj Božjho a prawě: naplnil se čas, a přibljžilo se králowstwj Božj, čiňte pokánj a wěřte Ewangelium, — a swau knihu kázanjm apoštolů zawjrá. 16, 20. „Oni pak šedše kázali wšudy, a Pán gim pomáhal a řeč potwřzowal nasledugjcjnudiwy — „patrno gest, že záměr Marka spisu-gjcjho knihu byl wyprawowati kázanj Janowo — a Ježíše Krista o králowstwj Božjm až do kázanj, které se apoštoly dělo. —

Kázanj Ježjšowo bylo spogeno se zázraky, které činil, a které důkazy prawdy slow geho byly, a také prostředkové k rozšjřenj powěsti o něm a o geho králowstwj, pročez nemohly od sw. Marka mlčenjm pominuty býti. Aučinek zázraků byl w přjmych lidech podiwenj, wjra, důwěrnost, autočiště k Ježjši, u přewrácených záwist, zástj, auskoky, křiwe posauzenj, auklady. Zprwněgšjch byli přátelé Kristowi a pozděgi audowé geho králowstwj, druzj geho nepřátelé, o obogjch potřebj bylo promluwiti. Králowstwj Božj od Ježjše počaté mělo skrze uředlnjky dále šjřeno a zachowáno býti; pročez i gegich zwolenj, pěstowánj též připogiti potřeba kázala. Ježjš musel dle učenj pjsma trpěti a z mrtwých wstáti: tjm byla historie o geho kázanj doplněna.

Obsahugeť tedy Ewangelium sw. Marka kázanj Janowo o králowstwj Božjm, kázanj a zázraky Ježjše Krista, aučinek zázraků, zwolenj, wyučenj apoštolůw, — umučenj a z mrtwých wstánj geho, ačkoliw w tom neyznamenitěgšj částky žiwota Ježjšowa záležegj, předce nebyl záměr Ewangelium Markowa pauze žiwot Ježjšůw (lečby se řeklo weřegný žiwot) popisowati, ginákby byl od narozenj Ježjšowa počal.

§. 6.

Kázanj Janowo.

Ewangelium sw. Marka obsahuje neyprw kázanj a křtěnj předchůdce Kristowa; 1, 1 — 11. čjmž se vyplnilo proroctwj Malachiášowo a Isaiášowo, — zběh lidu ode všech stran ke křtugeho, — přjsuý a drsný žiwot, oznámenj mocnějšjho, který po něm přigde a Duchem sw. křtiti bude, — křest Ježjšůw a wyhlášenj geg za syna Božjho.

Mimo to uwádj o Janowi genom lěžně, že byl wsazen do wězenj, o příčině toho a giných případnostech pomlčew, wšak to přiložiw, že od wsazenj Janowa přišel Ježjš do Galilee káže Ewangelium; gest tedy wsazenj Janowo hlawnjm oddjlem u weřegném žiwotu Ježjšowě týkagjcjm se kázanj gehu.

Když giž Ježjš mnoho zázraků byl učinil, a učedlnjci gehu prwnjkráte rozeslání byli, wyprawuge Marek, že powěsl o skutejch Kristowých i k ušjm Herodesowým přišla, a že geg měl za Jana z mrtwých powstalého. Zde teprw wyprawuge příčinu wsazenj a stětj Jana křtitele; po čemž nawrácenj apoštolů Ježjšowých z gich cesty uwádj. —

Stětj Janowo, s kterým gest rozeslánj apoštolůw spogeno, druhým gest oddjlem w žiwotě Ježjšowě; neboť widj se, že od toho času ne-

prodléwá mnoho w Kafarnaum, nýbrž od mjsta k mjstu přecházj.

Že Jan křtitel u lidu co prorok považován byl, nawrhuge Marek přjpadně uwáděge otázku od kněžj, zákonnjků a staršjch Ježjši činěna „čj mocj to činj“ — kdež zákonnjci od Ježjše tázání bywše, odkud křest Janůw by byl, nechtěli řjci z lidj, bogjce se lidu. Nebo všickni Jana měli za proroka. 11, 32.

§. 7.

Určenj času, kdy a gak dlauho Ježjš swůg weřegný auřad konal dle Ewangelisty Marka.

Weřegný žiwot Ježjšůw počjná se gak giž praweno se wsazenjm Jana Křtitele do žaláře, a dokonáwá s wyprawowánjm o umučenj a z mrtwých wstánj Kristowě; obsahuget tedy od 1, 13. až k 13, skoro 13 kapitol.

Mnoho-li času od wsazenj Janowa až do stětj geho, a pak do umučenj Kristowa uplynulo, nelze z Ewangelium sw. Marka aniž giného, kromě z Ewangelium sw. Jana wyskaumati. Tent uwádj nám učenj a zázraky Ježjšowy po tři welkonoce konané a o čtwrté umučenj Kristowo; z čehož vyplýwá, že Ježjš po tři léta swůg auřad Messiášský zastáwal.

Před třetjm swátkem welkonočnjm, (Jan. 6, 4.) tedy rok před swým umučenj byl Ježjš na

wýchodnj straně gezera Tiberiatského, tamť se stal zázrak rozmnoženjm pěti chlebů, že pět tisíců lidu gimi nasyceno; tentýž zázrak wyprawuge Marek w kapitole 6., a spoguge s njm nawrácenj apoštolů z wykonaného poselstwí, které spogeno gest se stětjm Jana Křtitele. Wyslánj tedy apoštolů a stětj Jana Křtitele stalo se před třetj welkonočnj slawnostj.

Přjběh okolo giné welkonočnj slawnosti gest cesta Ježjšowa w sobotu skrze obilj, kde uředlnjci klasy trhali, a ge rukama wymjnjgje gedli. (M. 2, 23.) Obilj w Palestině okolo welikonoci zráló — a protož mnutj klasů zralých na čas welikonočnj okazuge, co zřegně Ewangelium Lukášowo potwrzuge, neb tam se čte, (Luk. 6, 1.) že to bylo w sobotu druhoprwnj, t. g. kteráž byla prwnj od druhého dne welikonočnj slawnosti, zde tedy opět slawnost welkonočnj předcházela.

O prwnj slawnosti welikonočnj byl Ježjš dle swědectwj Jana ewangelisty, (Jan 2, 13.) w Jerusalémě — pak w kragině Judské bljže Jordánu, kde uředlnjci geho křtili. (Jan 3, 23. 24.) Tenkráté Jan křtitel nebyl geště dán u wězenj. Tam pobyl tak dlauho, že když se wracel skrze Samarii — do budaucj žně, tedy k času welkonočnjmu geště čtyry měsíce byly. Jan 4, 35.

Prodlenj tedy Ježjšowo w Jerusalémě a w okolj Jordánském w Jndstwu obnášj asi osm měsíců.

Když ale Ježš do Galilee se nawrátil, byl Jan giž u wězenj: — tedy asi čtyry měsje před druhau welikonocj.

Tjm neyhlawněgšj částky k určenj času nalezeny gsau: a) wsazenj Janowo asi čtyry měsje před welikonocj druhau; b) cesta skrze obilj zralé prwnj týden po welikonoci; c) nawrácenj učedlnjků a stětj Janowo blzko před třetj welikonocj.

Weškeré kázanj Ježšowo děl se dle smrti Janowy na dwa hlawnj djly; prwněgšj obsahuje, co se před stětjm Janowým stalo, a děl se w tolik částek, kolikrátekoliw Ježš do Kafarnaum přišel; neb tam bylo před stětjm Janowým přebýwánj gehu neyčastěgšj; wšak po smrti Janowě přecházj Ježš z gednoho mjsta na druhé, dle těch mjst tehdy dagj se kázanj a skutkové Ježšowi wyprawowati.

§. 8.

Přehled kázanj a činů Ježšowých před stětjm Jana křtitele.

Swatý Marek na začátek weřegného žiwota Ježšowa powolánj čtyř učedlnjků klade, s kterými wšel do Kafarnaum; toť se dle Marka pětkráte stalo, kdežto Ježš wždy učil a zázraky konal; a sice:

a) wymjtaw nečistého ducha z posedlého, (1, 23.)

- b) Uzdrawiw šlakem poraženého. (2, 1.)
- c) Uzdrawiw uschlau ruku w den sobotnj. (3, 1.)
- d) Wymjtaw ducha nečistého. (3, 20.)
- e) Uzdrawiw ženu tok krwe magjcj — a wzkřjisiw dceru Jairowu.

S těmito zázraky w Kafarnaum konanými spogugj se i střednj přjběhy.

a) Nawrátiw se ze synagoGY, kde wymjtal nečistého ducha w den sobotnj, do domu Šimona Petra, uzdrawil swegruši geho, genž měla zimnici, na čež posluhowala gim hostinau sobotnj.

Wečer, když minula slawnost sobotnj, byli k němu rozličnj nemocnj přinešeni, které uzdrawil. Na uswjtě welmi ráno odešel Ježš na pusté mjesto, a tam se modlil, přišel za njm Šimon s ostatnjmi zwěstuge gemu, že ho všickni hledagj, aby neodcházel od nich, na čež wygewil, že dle cje swého i w giných městech okolnjch kázati musj.

Nynj wyprawuge Ew. Marek, že Ježš kázal a zázraky činil po wšj Galilei.

W ten čas klade uzdrawenj malomocného, které se dle swědectwj ew. Matauše po kázanj hornjm (8, 1.) stalo; následek toho zázraku byl, že seroznesla powěst o Ježšowi, že nemohl do města zgewně wgjtí, ale na pustých mjstech pobýwal, kamž se lidé k němu odevšad scházeli.

b) Gsa po druhé w Kafarnaum, uzdrawil šlakem poraženého. (M. 2.)

Wyšed z domu, kde učil a onen zázrak učinil, šel k gezeru, a opět tam učil.

Wrátiw se powolal Levi Alfeowa sedjcjho na cle za učedlnjka. Ten když učinil hostinu Ježšowi, powstala hádka, proč Ježš s publikány a hrjšnjky obcuje, a s tjm spogena gest i giná, proč učedlnjci Ježšowi se nepostj.

Zde k doplněnj gest druhá slawnost welikonočnj, a co se o nj přihodilo. (Jan 5, 1.)

W prwnj po welikonočnj slawnosti sobotu gdauce učedlnjci s Ježšem skrze obilj trhali klasy a gedli, odkud nowá rozepře s Farisey o rušenj soboty.

c) Po třetj gsa w Kafarnaum uzdrawil u-schlau ruku magjcjho; pročež rada od Fariseů s Herodiány držena, kterak by Ježše zahubili. (M. 3, 1.)

Ježš odešel k gezeru, a za njm množstwj lidu od Jerusaléma, Idumee, ze Zajordánj, od Týru a Sidonu, a s nimi všelikerými nemoce-mi obtjženj lidé.

Wstapiw Ježš na horu bljže Kafarnaum, powolal k sobě, které sám chtěl, a ustanowil z nich dwanácte, aby byli s njm, a aby ge poslal kázat. *)

*) Zde k doplněnj kázanj hornj a přjběhy kapitoly 7. w Lukášu, uzdrawenj pacholka setnjkowa, wzkrjšenj syna wdowy Naimitické, poselstwj od Jana k Ježši, gebo stolowánj w domě Šimona, kde od hrjšné ženy pomazán, pak rozlicné cesty od Ježše konané. (Luk. 8, 1.)

d) Po čtvrté když byl w Kafarnaum stal se takowý sběh zástupu, že nemohli ani chleba gjsti; wymjtal nečistého ducha z člověka gjm němého a hluchého, a ten zázrak proti zlým výkladům Fariseůw zastával; přjchod přjbuzných a geho matěře. (Mar. 3, 20.)

Odebraw se k gezeru opět učil w podobenstwjch, a když rozpusti w zástup, přišel do domu, wykládal učedlnjkům smysl podobenstwj, a když byl večer, poručil plauti na druhau stranu, a zniklau bauři utišil.

W kragině Gerazenské wymjtal nečistého ducha z člověka gjm posedlého, kterého, ač Ježjše nasledowati chtěl, zpátky poslal ke swým, aby hlásal, co se gemu od Pána stalo.

e) Po páté přišed do Kafarnaum uzdrawil ženu tok krwe magjcj a wzkrjřsil dceru Jairowu. (Mar. 5, 21.)

Odtud wráti w se do Nazaretu, učil w den sobotnj s nemalým prospěchem, neb Nazaretáni pohrdli njm. (Mar. 6, 1.)

Obcházege giná města učil. Ano swolaw učedlnjky, a daw gim moc činiti zázraky poslal ge po dwau, aby kázali přjštj králowstwj nebeského a pokánj.

Wten čas přišla powěšť o Ježjši k ušjm Herodesowým, genž nedáwno slal Jana křtitele; a tuto prwnj oddjl dokonán.

I střednj přjbchowé gsau snadni k přehlédnutj:

Po II. pobytj w Kafarnaum powolánj Lewi a rozepře o společnost s publikány, o postě, o zrušenj soboty wymjňánjm klasů;

po III. pobytj w Kafarnaum — zwolenj apoštolů;

po IV. učenj w podobenstwj; utišenj bauře, uzdrawenj Gerazenského;

po V. kázanj w Nazaretu a giných městech, rozeslánj apoštolů, powěšt o Ježjši u Herodesa, a stětj Jana.

§. 9.

Přehled kázanj a činů Ježjšowých od stětj Janowa až do slawného wgezdu do Jerusaléma.

Přehled těchto činů děje se patřenjm na cesty, které

a) Ježjš w okolj gezera Galilegského konal, a sice od

b) východnj pauště plawiw se k západu do Kafarnaum,

c) pak k půlnoci až na pomezj Týru a Sidonu,

d) pak k východu — k desjti městům,

e) odsud opět na paušť na východnjm břehu gezera Galilegského,

f) odsud k břehu polednjmu ke končinám Megiddo nebo Dalmanuta,

g) pak k západnj Betsaidě,

h) od nj k půlnoci k městu Cesarea Filippi,

- i) odsud k hoře proměněnj swého,
- k) a pak naposledy do Kafarnaum;
- l) odsud do končin Judských za Jordan,
- m) odsud k Jerusalemu skrze Jericho.

Po všech těchto mjstech kázal a zázraky činil:

a) na východnj paušti nasytil 5000 pěti chleby (6, 30.) w noci přišel po wodě k učedlnjkům s wlnami zápasjcjm;

b) na západnj straně w Kafarnaum nemocnj uzdraweni, a hádka o geděnj nemytýma rukama. 16, 54. 7, 1.

c) W končinách Tyru a Sidonu uzdrawil dceru pohanky Syrofenitské nepřjtomnau, wywrh z nj ďábelstwj. 7, 24.

d) W kragině desjti měst uzdrawil hluchoněmého. 7, 31.

e) Na východnj paušti nasytil 4000 sedmi chleby. 8, 1.

f) W končinách Dalmanuta nebo Megiddo Fariseům znamenj na nebi hledagjcjm toho odpřel, poukázaw na swé z mrtvých wstánj. 8, 10. Plawě se odsud výstrahu dal učedlnjkům před nakaženjm Farisegským a Herodianským. 8, 13.

g) W Betsaidě západnj uzdrawil slepého. 8, 22.

h) U Cezarei potwrdil učedlnjky we wjře o sobě gakožto Messiáši, předpowjdał swau a swých wyznawačůw smrt a rozšjřenj swého králowstwj geště w tomto pokolenj. 8, 27.

i) Na hoře po šesti dnech se proměnil, pod horau uzdrawil syna ďábelstwjm posedlého, na

cestě do Kafarnaüm předpowjdá podruhé swé umučenj. 9, 1.

k) W Kafarnaüm učj pokoře, snášeliwosti, wystřihánj se pohoršenj — a sworné maudrosti.

l) W končinách Judských za Jordanem, kde dle swědectwj Jana Ewangelisty 10, 40., s kterým se Lukášowo 9, 51 — 18, 14. dobře srownáwá, délsj čas setrwal, učj nerozlučitedlnosti manželského stawu, žehná djtky. 10, 1.

m) Na cestě odsud tázán gsa od bohatého mládence, co k žiwotu wěčnému potřebné, nesnadnost daufagjcjm w penjeze wgjti do králowstwj nebeského, a stonásobná odměna těm, kteří pro něj statky swé opustili, se okazuge. 10, 17.

n) Na cestě k Jerusalému předpowjdá potřetj swé umučenj, od synů Zebedeowých žádán gsa o neypředněgšj mjsta w králowstwj Messiášském, rozdljnosti panowánj we swém králowstwj od swětského učj. 10, 32.

o) Wycházegze z Jericha uzdrawil slepého Bartimea. 10, 45.

§. 10.

Přehled kázanj a činů Ježjšowých od slawného wgezdu do Jerusaléma až do utrpenjgeho.

Rozwrh téhož děge se dle přjběhů dennjch, počjtage dny od přesnic prwnjho. Marek 14, 12. dle Jana 12, 1. Šest dnj před welkonocj byl w

Bethanii od Marie sestry Lazarowy pomazán, a na zeglřj w pátý den před welkonocj wstupowal slawně do Jerusalema.

a) W pátý den wstupuge slawně do Jerusalema, držen gsa za Messiáše, a obezřew wšecko, když giž hodina wečernj byla, wyšel do Bethanie s dwanácti. Mar. 11, 1 — 11.

b) A druhého dne t. g. we čtvrtý den před welkonocj zlořečil fřku, wymjtal prodawagjcj a kupugjcj z chrámu, auklady se proti němu strogily, lid se diwil učenj geho; u wečer wyšel z města. M. 11, 12 — 19.

c) Když ráno šli — tedy w třetj den před welkonocj α) učj na cestě do města potřebnost wjry k činěnj zázraků a smjřitedlnost k dosáhnutj odpuštěnj od Boha. β) W Jerusalemě na podanau sobě aukladnau otázku, čj mocj to wše činj, odpověď dáwá gen w podobenstwj o winici giným winářům dané, o kameni uhelnjm. γ) Opět gemu podané otázky, zdali daň cjsaři dáwatislušj — čj manželka od 7 bratrů pogatá po z mrtwých wstánj bude, které přikázanj ze wšech neyprwněgšj. δ) Ježjš táže se gich — čj syn Messiáš nebo Kristus gest. ε) Dáwá výstrahu před zákonnjků a fariseů pokrytstwjm. ζ) Chwálj dar chudé wdowy. Marek. 11, 20 — 33. a 12. η) Na wečer wyšel z chrámu a sedě na hoře Oliwetské předpowjdlá zkázu Jerusalema. Mar. 13.

d) Dwa dny před hodem beránka a přesnic radili se kněžj a zákonnjci, gakby Ježjše Istiwě

gali a zabili, kde se wyprawuge pomazánj Ježjše od Marie, které se před čtyřmi dny bylo stalo, gakožto podnět Jidášowi, aby zradil Ježjše.

§. 11.

Přehled utrpenj Ježjšowa.

Rozwrh přjběhů sem patřjících děge se, co při wečeři welkonočnj, w zahradě Jetsemanské, u Kaifáše, Piláta, na Golgotě se přihodilo:

a) W prwnj den přesnic ustanowuge mjesto, kde wečeře welkonočnj strogena býti má. 14, 1 — 12.

b) Držj wečeři, předpowjďá zradu Jidášowu, ustanowuge swátost oltářnj. 17.

c) Na cestě k hoře Oliwetské předpowjďá pohoršenj všech, zapřenj Petrowo, z mrtwých wstánj. 26.

d) W zahradě na poplužj Jetsemanském modl se za odwrácenj kalicha, a nabjzj učedlnjky kubděnj. 32.

e) Od Jidáše zrazen, gat, ucho služebnjku neyvyššjho kněze ułato, autěk učedlnjků a mládeuce lučným rauchem oděného. 42.

f) U Kaifáše křiwé swědectwj proti Ježjšowi, zdali on syn Božj, což když wyznal, byl za hodného smrti wyhlášen, a za doby nočnj trýzněn — mezi tjm od Petra třikrát zapřen. 54.

g) Ráno weden k Pilátowi, který dal na vůli lidu, aby buď o propuštěnj lotra Barabáše, ne-

bo Ježšje žádali, k wůli lidu Barabáš propuštěn, a Ježš k ukřižowánj dán — tedy bičowán, a ga-ko král židowský posmjwán. 15, 1.

h) Na cestě ku Golgotě nesl Šimon Cirenenský kříž geho. 21.

i) Na Golgotě nepřigal wjno myrhowé, ukřižowawše geg rozdělili raucha geho losem, s njm dwa lotři ukřižowáni, posměch a rauhánj okolo gdaucjch kněžj a lotrowo. 23.

k) Od šesté až k dewáté hodině zatměnj země, wolánj Ježšowo k nebeskému otci, napágen byw octem a zwolaw welikým hlasem, vypustil duši — opona chrámowa roztržena na dvě, přistogjcj setnjk uzná geg za syna Božjho, některé ženy z Galilee přjtomné. 33.

l) Josef z Arimathie žádá tělo od Piláta, kterýž zwěděw o smrti Ježšowě ge vydal, i bylo od Josefa kmentem obwinuté do hrobu wloženo u přjtomnosti Marie Magdaleny a Marie Josefowy.

§. 12.

Doba Ježšowa z mrtwých wstánj. 16.

a) W prwnj den po sobotě šly ctitelkyně Ježšowy s nakaupenými mastmi ku hrobu, kde kámen odwalen byl, a kde skrze angela z mrtwých wstánj Ježšowo zwěstowáno a gim nařjzeno bylo, aby též učinily Petru a učedlnjkům.

b) Ježš z mrtwých wstaw okázal se Marii Magdaleně, kteréžto zpráwě učedlnjci newěřili.

c) Potom okázal se dvěma gdaucjm do wsi (Emaus).

d) Poslěz gedenácti okázal se, a trestage nedowěru gich dal poručenj, aby šli do celého swěta kázati a křtiti, a přisljbil jim moc zázraků.

e) Oni šli a kázali.

§. 13.

Pořádek přjběhů dle poslaupnosti času — gazyk půwodnj řecký — způsčb wyprawowánj ne wesměs zkracugjcj.

Papias o Ewangelistowi Marku pjše, že nehleděl na pořádek, w kterém řeči a skutky Páně se děly; ten úsudek Papiůw záležj pauze w tom, že pořádek přjběhů u Marka nesrownáwá se s pořádkem přjběhů u Matauše, a že se Papias domniwal, gakoby náležela přednost Ewangelistu Matauši, tu kde neshodnosti se nalezagj. A wšak nezrušj se uctiwost Ewangelistu Matauši patřjcj, když se dokáže w úvodu k geho Ewangelium, že nebyl geho záměr řeči a činy Ježjšowy pořádkem časů wyprawowati, ale že spjše se řjdl přjbužnostj předmětů, gakož i o Ewangelium sw. Marka se dokázati může, že hlawnj přjběhy w Kafarnaum před smrtj Jana Křtitele w pořádku časowém wyprawowány gsau.

a) Wymjtánj ducha nečistého 1, 23. byl zagistě prwnj zázrak Ježjšůw w Kafarnaum; neb šlo se podiwenj nad tjm, gakožto nad wěcj no-

wau a neslýchanau 1, 27., z té samé příčiny, proto že žádný gešť zázrak nebyl w Kafarnaum konán; přinešení na večer všickni nemocnj, a žádost progewena, aby od nich neodcházel.

b) Že uzdrawenj šlakem poraženého se pozděgi 2, 1. dělo, patrně odtud, že giž tolik lidu se sešlo, že ho nemohli dweřmi k Ježjši přinesti, nýbrž geg střechau spustiti museli.

c) Uzdrawenj uschlé ruky 3, 1. pozděgi, než šlakem poraženého; nebť tam drželi Ježjše pauze za rauhače; zde však giž w radu wešli s Herodiany, kterakby Ježjše zahubili. — Uzdrawenj uschlé ruky dělo se po druhé welikonočnj slawnosti, o které uzdrawil nemocného giž po třidcet osm let; šlo tedy zášťj od Jerusalema až do Kafarnaum. (Jan 5, 18.)

d) Wywrhnutí nečistého ducha z němého a hluchého pozděgi než předešlj zázrakowé se přihodilo, neboť stal se sběh takowý, že ani chleba pogjsti nemohl, a zášťj Zákonnjků a Fariseů z Jerusalema přišlých tak silné bylo, že ten zázrak Belzebubu, knjžeti ďábelskému přičťtali.

e) Uzdrawenj ženy tok krwe magjcj a wzkřjšenj dcery Jairowy djlem ze spogenj, dle kterého se zázrakem předešle w Kafarnaum konaným co neyaužegi se spoguge, djlem, že wzkřjšenj mrtvého neywětšj mezi konanými zázraky byl, gakožto pozdučgšj se ukazuge.

Střednj příběhy stěmito hlawnjmi spogeny gsau, a w témž také spogenj u Matauše a Lukáše

se nacházegj, což důkazem, že i ty podlé pořádku času tam gsau kladeny. W přjběžjch po smrti Janowě gest pořádek u Matauše, Marka, Lukáše týž, což důkazem, že zde pořádek wedlé času.

Řecký gazyk gakožto půwodnj po wšecky časy byl považowán; důmněnkj některých nowotářů kladaucjch syrochaldegské nebo latinu za půwodnj, nemagj historického základu, a protož nezrušj historického přesvědčenj o řeckém půwodlu, které giž za časů Tertuliánových panowalo.

Že řečtina w Marku, gako i w giných nowozákonnjch knihách zapáchá syrochaldegským gazykem, vyplýwá z wychowánj a vzdělánj Ewangelisty Marka a gest spolu důkazem, žeť gest spis muže syrochaldegštinu gakožto materský gazyk znagjcjho, mimo to i některá slova latinská: quadrans, centurio, ukazugj na mjsto přebýwánj, kde se latina mluwila, totiž na Řjm.

Nazjwá se Ewangelista Marek Epitomator Mataušůw, gakoby byl pauze Ewangelium Mataušowo zkrátil; wšak mnohé přjběhy wypisuge obšjrněgi než Matauš, gako 1, 40. 2, 1 — 4. 5, 1 — 40. 6, 14 — 29. 9, 14 — 27. 9, 33 — 50. 11, 12 — 15. 11, 20 — 25. Některé gemu gediné vlastnj gsau, gako: 4, 26 — 29. 7, 32. 8, 22. 14, 50 — 52.

§. 14.

Authentičnost, neporušenost a hodnowěrnost Ewangelium Markowa.

Ewangelista Marek gsa wykladač Petrůw sepsal Ewangelium swé pro křesťany w Římě a gimge odewzdal, kteřj tento drahý poklad negenom po wšecky časy chowali, nýbrž všem wyznawatelům Kristovým odkazowali, tak že w druhém stoletj negenom w nesmjrně mnohých opisech, ale i w citacjch křesťanských spisowatelů se nacházelo, což zřegmým důkazem, že to samé a neporušené Ewangelium swatého Marka máme.

Kdokoliw zná powinnosti předstawených cirkwe, gak bdjti magj nad učenjm Kristovým, kdokoliw wj, co katolické pravidlo „nihil immutetur“ znamená, ten tudjž přesvědčj se o nemožnosti něgakého podvrženj nebo porušenj.

Protož gest celé tak spořádané, že okazuge samo na spisowatele před zkázau Jerusaléma w Judei žigjcjho, a gsaucjho posluchačem Kristovým; kterékoliw zmjanky geografické a topografické okolo Jerusaléma, Kafarnaum, kde Ježjš kázal a chodil, srownáwagj se se zprávami o mjstném stawu Judey před zkázau města; wladařowé gsau Herodes Antipas w Galilei, Pilát w Judei, což okazuge na léta, w kterých se to wše dáo, charakter Ježjšůw, Petrůw, srownáwá se se spisem zhotoweným od Matauše a Jana, protože Marek dle austnjho wyprawowánj Petrowa psal, co nám

spolu základem geho hodnowěrnosti gest. Šimo-
na Petra gmenowitě uwádj 1, 36. 5, 37. 11, 12.
13, 3. 16, 7. Že závěrek 16, 9 — 20 w někte-
rých spisech a spisowateljch cjrkewnjch scházj,
stalo se bez pochyby tjm, že ono mjsto Mark. 16,
9. „Wstaw pak Ježíš z mrtwých ráno *w prwnj
den téhodne*“ w odporu se zdálo býti s Mat. 28,
1: Vespere autem sabathi, co obecny český text
vykládá: „na skonánj pak soboty,“ lépe byloby
„po skončené sobotě,“ když swjtalo na prwnj
den po sobotě. O tomto odporu prawj Jero-
ným, že se dwogjm způsobem odstraniti může,
bud' vypuštěnjm těch poslednjch weršů, genž
we mnohých rukopisech se nenalezagj, aneb od-
powědj, že oba dobře psali: Matauš, že Ježíš na
večer wstal z mrtwých, Marek, že geg Mařj Mag-
dalena ráno widěla. Gest tedy celé Ewangelium
authentičné, neporušené a hodnowěrné.

(Pokračowánj.)

3. W gakém pořádku má se přiměřené cwičenj náboženské pro školnj mládež wenkow-skau stáwati?

Od Antonjna Wendra, tit. konsist. rady a děkana we Wlašjmi.

(Dokončenj.)

K a p i t o l a d r u h á.

Když katecheta kapitolu prwnj dokončil: třebať mu hlawněgšj učenj z kapitoly této opakowati. Nad to však slušj, aby geště i giným způsobem o aučinku předešlého cwičenj se přesvědčil dřjwe, než dále pokročj. — Žeť totiž náboženstwj nikoli předmětem paměti, dobře však pokladem srdce býti a státi se má: hlediž katecheta, aby rozmluwami s djtkami zdánliwě gako bez wyučowánj wedenými, wyprawowánjm přjběhů a přjpadů ze žiwota skutečného z nich usudek gich wyluzowal; — aby o chowánj gich w chrámě, po domácku a t. d. zpráwy nabył, a což se dowj opatrně použil; — zwlašť pak aby poklésky maličkých gakož i chwalitebná gednánj gich *bedliwě* zaznamenal: by mu tudy lze bylo, nedostatky doplňowati, chyby naprawowati, náklonnosti k dobrému upewňowati, ctnosti pak odměňowati a powzbuzowati. Pakliže w práci pokročj, rolj sobě neusadiw, newyklesti w a neurownaw: čas bude mařiti a konati práci ničemnau! —

Přesvědčil-li se však, že sjmě wyseté — pokudž pro nedbanliwé školy nawštěwowánj, pro nepozornost žáků a špatné příklady ze strany rodičů i domácjho obcowánj lze bylo, w zemi dobru padlo : ať giž wezme před sebe *učenj o naděgi*, o tomto náramně mocném podnětu lidských gednánj; a ať učinj to s promluwau, w njž tak dobre, gako we všech takowých případnostech, po dobrém uwáženj všeho kazatelského způsobu zdrzeti se dlužno, nemjnj-li saudjlnost všelikau zničili, kteráž se práwě podrážditi chce, i podrážditi má.

Můžeš říci as takto: *Lidé*, gsau-li dobrého srdce, zaslibuj nám odměnu, když *gim* něgakau službu prokazugeme, aneb *k ukogenj gegich něgak přispjwáme*: dobrota však Pána Boha našeho, gakto nade všecku lidskau wznešená a neobmezená gest k nám! — Onť nám odměnu i tenkrát zaslibuge, když dle Geho wůle kráčegjce, *gen k našemu vlastnjmu* uspokogenj, *k našemu poklidu a k swému vlastnjmu* dobrému přispěgeme! a t. d. — Po čemž připomenauti o wěrnosti a prawdomluwnosti Páně nebude ne wčas; gakož i dále po daném wýkladu naděge, a co křesťanská naděge gest, udati třeba, kterak Pán tuto pro nás tak lehaučkau a nad mjru blahoděgnau naděgi skutečně od nás žádá, a nám gi za ctnost počjsti si obljbil.

O tom pak gednage gakauž má krásnau příležitost srdce mladistwá láskau k Bohu powždy

wděčnějšj, obdiwowánjm dobroty Geho powždy žiwějšjm naplňowati, a w stálé důwěrnosti wni upewňowati; kdežto i lze hřjchu tjm wětšj oškliwosti dodati: wjru pak we wše, cokoliwěk Bůh zgewil, na prawém základu skalném vzdělati, gehož napotom ni branám pekelným přemoci možné nenj! Gakáže to krásná příležitost, za nž lze srdce mladá pro sauženj duchownj i tělesná utwrditi, w zámyslu, že dopuštěnj Páně gsau, an pustau Arabij — w úrodnau a blahopłodnau mjnj nás uwésti! —

Děginy swaté nowého i starého zákona, mučedlnjkwé swatj, genž naděgj naplněni gsauce a láskau plápolagjce i žiwot swůg wjře za oběť položili, — ba i našich časů udalosti dosti příkladů poskytugj, gimiž učenj to patrnějšjm a *trwanliwějšjm* učiniti možná, — a prozřetedlný, horliwý katecheta že nepomine wěcj těchto, ni neymenšj pochybnosti nezbywá.

Dále pokročiw katecheta, oznamuge a oswětluje powinnost křesťanstwa, giž mezi neyhlawnějšj a spolu mezi neypřjgemnějšj i neyutěšenějšj věci wolno počjsti. Powinnost, gegjž plněnj a wykonáwánj úlewu lege w srdce rančné, šjtj diamentowý naddržuge naproti pokušenjm, w ne-snázi ulehčuge, w blahu od wykročenj z mezej zdržuge, kagjcjho s božstwjm w mjr uwádj, zaufalému útěchu wléwá, nepřátelstwj překonáwá, přátelé s přátely, rodiče s djtkami, a netoliko křesťanstwo, ba i člowěčenstwo weškeré swazkem lá-

sky spoguge; gegjž, prawjm, plněnj wykonawatele u wýši nad pozemský obor ten pozdwihuge — gemu brány věčnosti otwjrá a mrtwé i blažené i trpěj s žigjcjmi spolčuge: powinnost totiž *modlitby*.

Nebudeť ono tak snadné, o modlitbě důkladný, určitý wýměr podati, kterýžby ponětj to ze všech stran obgal; a pro tu věc onať mjesto auplného wýměru gediná toliko vlastnost modlitby w katechismu postawena.

Dle zdánj však mého, nemělby katecheta na odpověď tu tak mnoho dbáti; a sice buď dokonce nic aneb alespoň až weškerý wýklad a úwod k modlitbě dokončj; neboť se o věci té *wedle litery* katechismu nedá s djtkami mluwiti, práwě gako o dokonalé a nedokonalé, obecné, nadpřirozené ljtosti při pokánj. —

Gá řjkáwal mládeži takto: Radugeš-li se z čehož dobrého, sužuge-li tě gaké strápenj, cjtjš-li, gak mnoho potřebugoš pomoci Páně, bogjš-li se některé nehody, meylj-li tě cos u wjře aneb w mrawech twých, byl-lis Bohu neposlušen, znamenáš-li powděčně dobrotu Neywyššjho etc. na kolena padni, zawři se, gak Spasitel prawj, do pokogjka swého, a řekni wszudy přjtomnému, wšewědauojmu Twůrci swému, co ti srdce na gazyk dá, — a hle! to čině, *modlił* gsi se. *Modliti* se tedy nenj nic giného, než s pozdwiženjm srdce aneb mysli k Bohu mluwiti. — Ať nedj nikdo: „Toto že gen pro wzdělaněgšj mū-

že platiti.“ Nikoli! Každýl člověk srdce má, a kdož pohnut gest, ze srdce mluwj, a mluwj dobře, mluwj srozumitelně zagisté. — Po tom téměř potřebj, aby se dítky i učily i uwykaly pravé srdečné modlitbě dřjwe, než se na chladněšj a důmyslněšj modlitby předepsané přigde. Pročež se katecheta při věci té déle pozdržeti i může i má newyhnutelně. *)

Můžeť se při tom déle pozdržeti proto, že mu tolik stran se naskytuge, na nichž se mu stýskati nebude nikoli, an tolik dobrého a užitečného mu pronésti zbývá: a máť se pozdržeti, že

*) Čeho gsem swrchu o zpěwjch při službách Božjch podotkl, na to se i zde, o modlitbě mluwě, musjm odwołati. Má-li že snad nawedenj k modlitbě a wycwičenj w nj domácjmu toliko učenj rodičůw, čili učitelům domácjmu, wbohoslowj se nikoli nezuagjcjm, zůstaweno býti? — Deymež gen dítkám některé tak naučené modlitby řjkati, aueb ge pozorugme, když se takové modlj: a bez výmjuky kwapně zarazjme, pakliby „Ano“ pohotowě bylo. *Školy — školy* by měly vlastně Conservatoria modlitebnj býti; *odtud* mělby se čistý duch modlitby rozšiřowati; pakby po mále básnictwjm a mudractwjm zápachgcej knížky modlitebnj tak dobře pomínuly, gako i mnohé, nedospělé a powěrečné modlitbičky; leniwosti w modlitbě by se nadešlo, a wůbec nemálo prostoty wnáboženstwj by se způsobilu. — Čemuž pak se dítky z modlitby naučj ginému, nežli w katechismu položené, giž w sobě nesrozumitedlné definicj a Otče náš, genž se i ke všemu tomu, gako cos obyčegného a známého přegde? Gak tu pastýři duchownjmu možuo, vyplniti powinuost, giž mu Decret. Confirm. Beneficiatorum na srdce wzkládá, ut invigilet, ne quid nisi catholicam doceatur, legatur, cantetur et *oretur*? s gakýmto ukogenjm šwědomj možuo mu dosti učiniti: sám-li pastýř zpěwu i modlitbě neučj, a tjm sobě způsobem dohlžženj na věci ty neulehčuge? — Obě tedy měloby předepsaným předmětem školnjho cwičenj býti! —

se tu negedná o pauhau powinnost náboženskau, alebrž o prospěch, gehož aučinky nad mjru gsau důležitý; gešto se tudy připrawuge naproti šjpum rozličných pokušenj štjt pewný, — a spolu i hogjcj ljk na rány přjhody, — a nad to i swazek se uplétá, genž nás s obcj blažených i za hrobem spolčuge. Tyto-li věci powážj katecheta, a nechce-li očj zawřjti, by geg nestjhala zkušenosť každodennj: bez wšaké pochybnosti na této wyučowánj swého stránce několik dnj se pozdržj, každodenně pro přednášenj swé srdce rozhrjwage a tak i swědomj swé ubezpečuge.

A když pak powinnosti té dosti učinil, když vlastnosti modlitby djtkám w známost uwedl, když gim pochopitelně a důrazně okázal, za gaké to blaho powažowati musjme, že nám k Bohu mluwiti powoleno, když, co posud přednesl, w odpovědi na otázku: „Proč se modljme?“ snesl a slaučil — když djtky slowy Spasitelowými napomenul, by se citu prázdných, dlaubých a nesrozumitelných modliteb wystřjhaly: oznámiž gim, by láska gich k Ježjšowi se upewnila a spolu i cena modlitby zwýšila — s wýznamnau ochotností, kdo že nás učil se modliti? Za kterýmžto oznámenjm porozličné doby, kdy P. Ježjš sám se modlil, u p. Lazara wzkrjšiti chtěge — před utrpenjm — po wečeři poslednj — w zahradě — ba i na křži — co přjkladné wzory uwésti: nenj-liž mjsto žádaucj? —

Žeť dále opět katecheta na pauhém z paměti se naučenj modlitby Páně přestati nesmj, gakoli mu na prawau a neproměnnau wýsloownost w nj hleděti slušno ; nýbrž že modlitbu tu u wýkladu pochopitelném progiti má — samo sebau se udáwá.

Gak ale nad mjru gest třeba, a gak krásně k aučelu wytknutému slušj, aby se u wýkladu sedmi proseb — djkám některé wýborné a s prosbami sauměrné modlitebnj doby, (gakých modlitby w breviáři a missále obsažené hognau poskytugj zásobu) podaly : gestiť připomenutj, kteréž tjm upřjmněgi k srdci wzjti gest dlužno, čjm patrněgi, bohužel ! zkušenost progewuge, že djtky w autličkém giž wěku swém po rodičjch, neb i dokonce po čeledi, bez wšeho pomyslenj na to, což usta pronášegj, modliti se uwykagj, — k tomu geště i hrubým, zcela protimyslným způsobem doháněny býwagj, a naposled i knjžky modlicj do rukau dostanau, kteréž sotwa mohau gináče, než modlenj gim záhy zoškliwiti aneb dokonce hlawy pomásti. Pro věci ty máť učitel náboženstwj zagisté powinnost na sobě, aby neprávj takowé zamezil, nečistá, tmawá a lichá ponětj opravuge a oswětluge.

Gda však po záměru tom, gakož i u wjce příležitostech použjwey katecheta slow zewrubněgšjho učenj náboženstwj, gak se w prwnjm djle knihy ke čtenj nalezagj : — o kteréž knize wůbec byloby co práti, by se z příčin, bezděky se

namjtagjcjch, w nižádné škole za knihu ke čtenj neužjwala, aneb spjše za takowau nesnižowala. Tautěž měrau použjwey i znamenanych tu slow ze sw. pjsma: — Tjmť se učenj takowé krásně oswětluge, a spolu i knize té wážnost, dokawád se nám cos zewrub lepšjho nepodá, gj powinnowaná uchowáwá. —

Proto, že my katoljci k modlitbě Páně powždy připogugeme pozdrawenj angelské: hned za nj výklad gehu mjsto nastaupj, ačže modlitba ta w katechismu až na konec kapitoly uwedena. Neboť, že pozdrawenj to dětem na wětšjm djle w prwnjch giž létech školnjch známo bylo učiněno, a že připogowánj gehu k modlitbě Páně giž byly uwykly: může se těch několik otázek tjm spjše pominauti, odpověď na ně z nasledugjcjho výkladu wjce swětla i wýznamu nabýwá.

O uctě swatých nenj nikoli radno zběžně toliko gednati, gešto učenj to cirkew naši od giných lišj. Wyložiw ge tedy úplně, opatrně, nepomiň katecheta mládež s několika námjtkami seznámiti; nikdy však ge w rauchu a twaru námjtek nepronášeg, by se tudy snad zárodky k budaucjm pochybnůstkám nečinily; a kteréžkoli z nich nawrhne, důkladně hled' wywrátiti. — Chce-li však, — gakož owšem chtjti má — w srdce mladičků swých učedlnjků skutečnau uctiwost k swatým wštjpi, ctěnj gich weřegně gakožto daň od nás gim powinnau wyobraziti, a cestau takowau toto učenj wjry pro budaucnost

upewniti: nelze ginák, než že gim žiwoty některých wúbec známějšich swatých w krátkosti přednésti musj; čehož i při každém cwičenj náboženském by nepomjgel, užitečnost věci té nawrhuge. Mládež wúbec udalosti dychtiwě poslauchá; protož se tjm cwičenj osladj; — akterak příkladové wěrnosti stálé a poslušnosti pro Boha nepřekonané, kterak příkladové wznešeného plněnj powinnostj a nasledowánj ctnosti i s nasazenjm žiwota swého etc. na wěk tento, a ba i pozdnějšj dorážegj, a kterak důrazowé takowj i dále potom blahoploďně aučinkugj: kohož mělo by býti tagno? —

Aby snad katecheta w prawdě oswjcený se neosmělil wyprawowánjm zázraků, snad dokonce nedokázaných. titěrných a podezřelých mládeži na škodu katolického učenj hlawu másti: důkladné študowánj bohoslowj mocně mu zbraňuje. Mjsto těch a takových věcj zdá se raději prawý čas tu býti, kdyby mladým žákům swým některé zázraky Spasitelowy předložil, gimíž se daufánj a důwěra prwnjch geho uředlnjků zňala a sesjlila. Což může téměř učiniti, aby totěž se u žáků geho spůsobilo — aby se gim výkonná prawidla pro žiwot gich podala, usadila a do gapných srdcj dětinských wštjčila hluboko.

I překročil bych meze, gichž mi šetřiti třeba, bych vše užitečné a k užjwánj prospěšnému se naskytugjcj wypsati měl, což mi na mysl připadalo, kdykoli gsem o předmětu tomto gednal.

Než — buďž katechetowi každému na vůli ponecháno, má-li se učení to, dle mjry času a rozdílných případností ze strany dítek, dle mjry jejich ctností, chyb a schopností obšírněji či stručněji státi: gen ať se, má-li se prvnj státi, z mezj mjrnosti bez potřeby newykročuje; a poslednj-li za lepšj uznáno, ať nic potřebného se newynechává. Neslušno však zapomenauti, kterak katechismus celý není, než gakýs kostliwec, gegž masem teprwé přiodjti, ošlechtiti a půwabami wyljčiti — gest zapodobno, ažby z něho náboženství co angel nebeský se wygewilo, genuž nemožno se zpřjčiti, genuž všech srdce wstřjje plápolagj a u wjře, naděgi a lásce k nohám geho se wrhau. Neošlechtj-li se takowým způsobem: srdcj maličkých nedotkne se knjžka tato, a s nj bohužel i to, čemu katecheta učj. —

Co gsem swrchu o modlitbě pronesl, wede mne k tomu, bych geště, než kapitolu tu dokončjm, nasledugjej připomenutj učinil. Že totiž nelze katechetowi přestati toliko na tom, aby se nic giného, než co právem katolické sluge, nemodlilo. Onť raději neustále a snažně o to pečowati má, by což se modlj, i s porozuměnjm i s citem se modlilo. A tak rownau měrau také powinen gest, aby při swém wyučowánj obyčejné cirkewnj modlitby zponenáhla wyswětlowal; gakěž gsau: modlitba čili pjseň před kázanjm a po kázanj, litanie i s odpověďmi a modlitbami, tré božských ctností, latinské pange lingua; tjmže

způsobem i čas po čase cirkewnj obřady, průwody, swěcenj etc., přede wšjm pak každodennj rannj a wečernj modlitby — tak řečené Ave Maria čili Angel Páně etc.: by tjm geho přičiněnjm smyslu i citu prázdne modlenj z domů i chrámů našich pomalu mizelo, ažbychom nábožným myslí swé pozdwihowánjm rozumnu, a spolu i srdečnu službu wesměs wzdávali Twůrci swému. Geť sice práce ta obtěžná, a pilnu na každý den požaduge přjprawu. Wšak kdo gest z nás, genžby přednj a přjsnu úlohu swau gen co maličernost něgakau chtěl odbýwati? — genžby newolil s ochotnostj i wedro i břjmě dne na Páně winici nésti, gešto tak drahocenný penjz má k očekáwánj — a gižť i zde z powědomj vyplněné powinnosti, ba i u wykonáwánj aukolu toho hogných požjwá rozkošj? — *)

Dále pak tu budiž některé slowo o modlitbách pro djtky uchystaných položeno, geť tak nazwaný malý katechismus wykazuje. Negsauť

*) Komuž pak se obljbj, dle těchto ode mne podaných nawrženj pokračowati, sám brzy nahlédne, gakt třeba, by sobě napřed wěci tyto rozložil a uspořádal, — gakož i pogednane předměty — aučinky cwičenj — opakowánj skutečně před se wzatá i takowá, gichž někdy důležitějšj předmětowé přjsně požadugj, bedliwě zaznamenáwal; neboť wěc ta negu při těchto předmětech, alebrž i wůbec při weškerém náboženském wyučowánj potřebna gest i walně užitečna: nařizeným wšak §. 15. odd. XI. pořít. zařizenj školnjho — tak nazwaným Protokollem seznamenánj takowé nikoli se nenahradj, proto že tento katechetowi nestačj, chce-li přehled přednášenj swého wždy po ruce mjtí. —

modlitby tyto k powrženj, a pro kteréž odhodlány gsau, dobře posloužiti mohau. Prozřetelný však katecheta nikoli nebude na to doléhati, by ge djtky z paměti uměly, až kdy smysl gich výkladem geho do srdcj mladých se wložil. Geště méně se bude genom těch, a wždy gen těch modliteb držeti; nýbrž ge zapauhý poukaz přigme, že se we škole i modlitbě učiti má, a djtky že w nj tu cwičiti třeba; a nebudeť tedy poukázánj takowé za hlawnj věc chtjti pokládati, as gako i modlitba Páně nenj gediná, gižby nám byl Pán wykázal; alebrž wzorem gest, dle něhož modlitbu swau zřjdiť máme. Modljme-liť se wždy modlitbu gednu, aneb gi w případnostech sobě podobných powždy opakugeme; ztratjť posléze mocnost, kteraužby nás w pozornosti a nábožnosti udržela. A tentoť gest pramen tolika pochybnůstek a tolika nařjkánj na roztržitosti w modlitbě.

I gakžby nemělo tedy aučelu zcela přjměřeno býti, kdyžby se u p. na každý den w témdni, neboliž na neyslawnějšj swátky výročnj, aneb dle zvláštnjch předmětů přednešených zvláštnj zřjdily modlitby, a aby se ge katecheta buďto sám napřed modlil aneb i cwičenějšjmu žákunapřed se modliti a ostatnj po něm řjkati dal? Kterýžkoli by k tomu byl zwolen, musel by sobě to za odměnu pilnosti a zvlášť mrawnosti své počjsti, by se tudy i druhého dobrého aučele dosáhlo. —

S tjm pak — předeslaw, což při cwičenj w modlitbě za potřebné, ba newyhnutelné uznáwám, hodlám uzavřiti připomenutj má, pokud se kapitoly druhé týkagj. —

Kapitola třetj.

Medle pak nowý aukol katechetowi se udáwá; totiž, aby wdjky štjpił cit onen, genž hned z počátku w nich probuzen, dálšjm pokračovánjm wždy wjce podněcowán a rozmáhán byl, — a genužto se po poznánj P. Boha ubrániti nelze: lásku totiž k Bohu. A geť mu třeba, aby seznámil maličké s citem tjmto gakožto s powinnostj našeho náboženstwj čili gakožto s láskau křesťanskau, a gakožto se ctnostj neywětšj — ano, s ctnostj, kteráž — dle Pawla — *nikdy* a na wěky *newypadá*, i spolu sama sebe odměňuje. —

Kterakéžto přjgemné a lehaunké wynasnaženj, k tomu uwáděti, což gakoby samo od sebe w srdci powzniklo! Nespoléhage se wšak na snadnost tuto, budeť se mjeti co chrániti, by u wyučovánj nekwapil přjliš; tak, aby snad přečilenost a přepiatost nezasadil a nepěstowal: gešto aučinnost a odewzdanost wywoditi má z poctěnj, gež sám byl wštjpil.

Abychom milowali — *rádi měli* — dáno nám giž přjrodau, gakož i na opak: abychom nenáwiděli! I neymenšj děcko obé wykonáwá, a s tau-to přirozenau, nedokonalaui láskau katecheta wyučuje počni: od té dále postupug k lásce rozumné

k rodičům a k dobrodincům, kratičké laskawosti příklady z písma i žiwota skutečného uwádě, a nechať posluchači o tom úsudek swůj pronášej. — Nad to měž i některé příklady lásky k nepřátelům pohotově, a djtky pozorny učin, že negsau sice všickni lidé milovánj hodni, všickni však že děti gediného gsau otce, gehož wůle, gehož příkaz znj: abychom *wšecky* milowali. Desatero přikázanj Božjch — rozličná wyřčenj starého a geště hogněgi nowého zákona důwodů mu dosti do ruky podáwagj. Děginy biblické i swětské nechať mu wzory obětovánj sebe samého, zapřenj sebe a auplného se odánj z lásky k Bohu se prejšťicjho a na dobro lidstwa wyplynulého poskytugj! A tjm sobě k wýměru lásky křesťanské přjstup proprawj! Kdyby s wýměrem samým počjti chtěl: zdálo by se, že wěc tu od zadnjho konce začjná.

Když ale maličké úžinau tauto půwabnau provedl, wýměr pak lásky za průwodčjho ustawil, otewře se mu aurodná rowina, na njž se ze slow a konánj Spasitelowých, ze swatých písem, zwlášť Janowých a Pawlowých (1 Kor. XIII.) *) plynaucj sterá poučenj třpytj, co hwězdy na obloze nočnj, kteráž djtkám angely strážnými budau, au se gim na čas ten i wšechen budoucj rády oddagj.

*) Z řečto katecheta powahu prawé křesťanské lásky čerpey.

Takowýto blahopłodný následek wynasnaženj o něco prodlauženěgšj dobře wynahradj; zwlášt když katecheta, snaže se mládež swau powzněsti, sám vysoko pozdwižen býwá nad žiwot pozemský.

Stézka, po njž by se přešlo k otázce hned nasledugjcj: „Co gest milowati bližnjho?“ a spo- lu i wýklad a obgasněnj wýměru toho, nalezá se u p. w slowech Janowých: Kdo prawj, že miluge Boha, bratra pak swého nenáwidj, lhářem učiněn gest.

Učitel náboženstw — genuž se přjležitosti dostalo, by zpozorowal, gak lehko gest spro- stého, newzdělaného člowěka k hněwu pohnauti, gak dlauho takowý pomstu na protiwnjka swého w srdci chowá, gak často gi způsobem wšj la- skawosti prázdny m na něho, a na wše, což mu milého a libého gest, wypauštj; kdož zlořečenj a prokljnánj zná, w nichž podrážděnj nesmysl- nau wášeň swau proléwá; kdož se přeswědčil, že i slowa wádu obyčegně končjcj: „Bůh tě na- praw!“ w srdci rozhořčeného ginák nezněgj, než onano: Bůh tě strestey: — dogista na wýklad a pagednánj otázky té všemožnau snažnost a pře- mejšlenj gakěž gen možné wynaložj, by nedopu- stil, aby zárod k hněwu w srdcjch mládeže až we wášeň snad panugjcj wzrostl. Poučjt mlá- dež swau zagisté slowy pjsma, přjkladem Spa- sitelowým, genuž se ona podobati má, i wy- branými přjklady z děgin, gakby ozjwánj se ge-

gj prwnj měla potlačiti; barwami žiwými gj wyobrazj přeškodné účinky, genž z hněwu, msty a zášti na duši i na tělo, na časné i věčné blaho pochodj, uwede gj pátau prosbu w modlitbě Pá-ně na paměť; podá gj z nauky opatrnosti a mrawnosti prostředků proti náruživostem těm, i poukáže, kdy a gak gich užiti třeba; — a zasljbj, gak na gednánj gich budaucně pozor dá, a kterak obzvláštně milowati a si wšjmati bude těch, genž se u wykonáwánj naučenj tohoto wyznamenagj.

Prawjdko, dle něhož by gednotliwé ze žáků swých vzděláwati měl: chowánj se djtek we spolek, we škole i krom školy katechetowi udáwá. *)

A — gak mile djtky se poučily a pochopily, co křesťansky milowati slowe; gak z opáčenj vlastnostj Božjch nahlédly, cože znamená „Boha pro Něho samého milowati; gak se gim ohlásilo, že proto, abychom Boha byli poslušni a Gemu lásku swau dokázali — i bližnjho, přjtele i nepřjtele, milowatigsme powinni — potom na čem láska k bližnjmu záležj: — třeba gim dále uwésti, kterak Bůh předobrotiwý, genž k ničemu nás nezawazuje, než co nám snadného

*) Zdalize ustanowovánj djtek za dozorce w nepřjtomnosti učitelowě práwě proti naučenj tomuto nečelj, a sjmě nenáwisti a záštj nerozšjwá, nechci rozhoduati. Alespoň by se mělo tuto zvláštnj opatrnosti užjwati; neboť mne zkušebnost z toho zagisté osprawedlnj, že se nađ wěcj tau pozastawugi.

přirozeného a prospěšného gest, lásku tuto, ku které nás i samo srdce naše nutj, a kterauž samo naše uznánj a powáženj rozumné za náležitau udławá a schwaluge — za powinnost náboženskau powýšil, a nebudem-li powinnost tuto wjce z přirozeného toliko hnuij, ale raděgi poslušenstwjm k Němu wedeni plniti, že nám gi za zásluhu počjsti ráčj. —

Medle pak mohau se djtky na horu Sinai wésti; neboť potud mohlo a mělo se také u wyprawowánj biblické historie pokročiti. Tu se gim slawné ba i strašné přjprawy připomeňte, po nichž Pán mluwil Mogžjšowi, a gemu swé — člowěčenstwo oblažugjčj zákony podal, — zákony, genž až do skonánj swěta w platnosti swé zůstanau a gegichž přečinitelé tjm přjsněgšjho trestu se magj co báti, že nesměřugj než k dobru našemu časnému i wěčnému. Potom ať katecheta přjkazů těchto deset, ačť ge děti z paměti wědj, s důrazným hlasem co wyřčenj Božj přečte, přjsné wzhledy na ně častěgi upjrage a tjm hluboké ticho uchowáwage; a ať hledj wyučowánj swé tak zřjdi, aby hodinu swau tjmto čtenjm skončil, zasljbíw toliko, že tyto rozkazy Neyvyššjho budaucně gedem po druhém, chce rozbjratí, aby *swé přemilé žáky* přestaupenj gich a tudy časné i wěčné bjdy uwarowal.

Pročež nenj mu wolno, by wyučowánj o desjti přikázanjch Božjch na pauhé zpamětnj učenj obmezowal, gakkoli mu ina tom záležj: uznáti

raděgi potřebu, pro kterau výklad gich z tak řečeného prwnjho djlu, což do wěcj důležitějšich gest, připogj, — u čtwrtého, gakž i malý katechismus nawrhuge, po wjce dnj se pozdržj, obyčegné záwady proti tomu přjkazu uwede; skutky i nasledowánj i potupenj hodné na důraz tu položj, a následky z nich, častěgi se po rodinách gewjcej, wložj na srdce; tak aby k oněm powzbudil djtky swé, od těchto však odstrašil ge; zwláště pak i powinnostem k předstaweným, k wrchnjm a k Pánu země pozornosti i času odhodlá: — wůbec pak u výkladu desatera toho pilen buďe přednášenj co gen možná opatrného a welmi rozvážliwého, aby snad djtky s wadami neseznámil, gež aby neznaly, lépe gim slaužj, než aby hbitě slova odrjkávaly, gimž nerozuměgj a rozuměti nemagj.

Z powzdálj ať si znamenagj ged, genž w žádostech a činech swětla se šjtjcejch gest poukrytý; ať seznagj i léky proti němu, gakož: wšudy-
přjtomnost Božj, některá wyřčenj Spasitelowa; — předněgšj však ať stáwá se as, gako u p. gedowaté byliny když se znáti učjme, hnedky i z nich ošklivost nepřemožená se nás přichytj, tak daleko nás wedaucj, že se i šjtjme gich se dotknauti; druhé pak ať seznagj co přjprawy, gichž na každau hodinu pohotowě mji třeba.

A totěž neplatj o *gediném* toliko s wygmu-
tjm ostatnjch, nýbrž w rozličném poměru i o

všech přikázanjch, kdykoli se na otázku přigde: co se gimi *zapowjda*? —

Hnedle pak za tjnto, aby se přjazy cirkewnj uwedly a což mládeži schopiti možno i přjslušno, wyložilo, sám aučel káže; při čemž, co se w kapitole prwnj bylo učilo o cirkwi a hlavě gegj neyvyššj, o moci gegj a důstognosti i o poslušnosti gj dlužné, s prospěchem nemalým se opětowati a na srdce znowu wložiti může.

Poznowu tu wyznávám a opětugi, žeť práce to nesnadná, i obtjžná mládež w náboženstwj důkladně a přiměřeně wycwičiti; wyznávám to však za tjm záměrem, bych pozornost spolupracownjků swých w auřadě tomto opěta opět na to obrátil, že se we škole ani slowa nemá přednésti, což se dřjwe při důmyslné přjprawě ze všech stran bylo neohledalo, a i s tjm, což se giž předneslo, i s tjm, o čem se gednati má, přirownánj bylo neuwedlo. *)

Slowa nepowážená z nepostačitelne přjprawy, častěgi na záclonu vlastnj swé rozpačitosti pronešená, základ owiklagj a podrýgj, genž po dobrém rozvažowánj byl se položil; a — kolikráte nesesuge se stawenj náboženstwj i mrawoučenj w okamženj, — kdybychom, wyučowánj

*) Žák gedn tázal se katechety swého na gméno otce Abrahamowa. Teuto ge sice wěděl: — negsa však na předmět z biblické historie, giž přednáseti měl, připrawen, donucen byl žádanu odpověď odepřti a wěc tu zamluwiti. Gakž, kdyby se tak i s nekterau znamenitan prawdau náboženskau státi mělo? —

takowé za wěc z dogmatiky až předosti známau magjce a w křiwé důvěře gen tak lehkowážně s njm zacházegjce, a za takowými příčinami dokonalau příprawu k wyučowánj hrstky sedlských djtek za wěc na neyweyš zbytečnau pokládagjce — kdybychom se prawjm giž domeyšleli, že gsme djlo všeecko dokonali a powinnosti swé předosti učinili w tom owšem klamném zámyslu, že prý djtky katechismus celý a množstwj slow z písma swatého předobře z paměti wědj, i všechny z toho gim kříž na kříž na podané otázky as gako z *brusu* odpowjdati uměgj?

Náboženstwj nenj, gakož se P. Wieland w Oberonu domeyšleti si obljbil, litanie, nenj růženec, nenj Pater a Credo bez poznamenánj tak řečených Glossj, s gehož odřjkáwánj bychom se spokogiti mohli, byť i mysl i srdce o tom nic newěděly: onoť má býti kognau nášj, nášj přestaunkau, nášj swjtilnau na temných a trnjm zarostlých stezkách žiwota toho; má býti radau nášj, když se náruživosti naše bauřj, má býti utěšitelem nášjm na smrtelné posteli, a wůdcem i průwodčjm nášjm přede trůn soudce žiwých i mrtwých; zkrátka máť nám býti vše we všem; máť z lidj každého pro sebe, máť celé osady, máť weškeré obce oblažowati; má nás k pokognosti, čistotě, pokoře, laskawosti, trpěliwosti, strjdlmosti, slowem k tomu nawěsti: abychom Spasiteli swému pōdobni byli! A — Bože náš! těmto všem, tolika stran obsahugjcjm požadowánjm

traufalibychom sobě některým buď odkud buď wzatým přednešenjm, po někořik rozkoši snad aneb dokonce zahálce odňatých hodin dosti učiniti? — Nepožádá-liž někdy Spasitel a soudce náš duše maličkých, gež k sobě zwal, gež nám swěřil a genžby w ohledu tom zauplna byly opuštěny — z rukau našich? —

Kažmež gen a čtěme mše, spogugme sňatky i pohřebugme, koneyme obřady i prowody wodme: — zanedbáme-li cwičenj mládeže, — zůstanau věci tyto, ať mi každý dobře srozumj! malichernostmi bez účinku! Neboť pro kohož budeme věci ty konati (ba — wždyť ni co služba Božj konány nemohau Bohu přjgemny býti, pakliže prawých sobě křesťanů nezwedeme, kteržby užitek i požehnánj měli z nich? —

Buď giž mi pouchýlenj toto prominuto, od něhož nerád toliko se nawracjm, bych sobě djlem gméno nepowolauého snad opravowatele neutřil, djlem pak smysl oněch dobře užitečných nařizenj synodálnjch nemusel opakowati, na něž gsem se s počátku w gednom poznamenánj byl odwolal. Gestit to powinnostj, rozžjti plápol, genž zdá se, gakoby semotamo gasnost swau ztrácel! O! nechať co plamen oběti poswátné powždy a powždy gasně plápolá! Nebť uhasne-li, nebude wyučowánj w náboženstw a náboženstw i samo — než mrtwola, k njž nižádný rád nepřistaupj a gjžto k wůli i neynepatrnějšj přemoženj aneb zapřenj sebe samého solwa se na oběť

položj. I protož, sám Duch sw. oswjtiž a roznětiž nás k aučelu tomu spasitelnému!

Kapitola čtvrtá.

Dřjwe než semto dokročil katecheta, dogista giž učenceswé musel poučiti, kterak dlužno, ba newyhnutelno gest, bychom bez wýminky (ne slepě) věřili, o čemž se dokáže, že to wyřčenj Božj aneb nařzenj Spasitelowo gest; — bez pochybyť ge i nawykl, aby chtěge učenjm rozum lidský přewyšugjcjm wjrů wygednati a na wždy uchowati, nepotřebowal, nežli řjci: Tomuto Spasitel učil, to Spasitel nařjčil. —

Po takowých úprawách učenj o tagemných pramenech poswěcenj našeho prohlásj, uwáděge ge co pauhá widitelná znamenj, s gegichž hodným a prawým užjwánjm Spasitel wnitřnj milost newiditelnau spogiti ráčil; a nechť neopomine za příležitostj tau djtky swé poznowu k wděčnosti, ku klaněnj se a milowánj Ježjše ponaukati, dokládage, kterak nám dosaženj swých hogných milostj tak podiwně ulehčiti ráčil.

A byli-liž maličtj, dle poukazu na konci kapitoly prwnj učiněného giž o třetj swátosti poučení a w nj pocwičení: nabył tudy katecheta prospěchu řádně mu slaužjcjho; můžeť totiž bez všech rozpaků widitelné znamenj ono gim giž známé připomjnage, i ostatnjch šest znamenj gmenowati a s nimi ge seznámiti; čjmž se bez

dálšich přípraw u hlavy vyučowánj swého o-
ctne, a po pořádku výklad swúg každému z
těchto znamenj pro sebe připogiti může. *) —

Mám-li tuto wjce prwnj toliko vyučowánj
w náboženstwj před očima, mohuť giž i při wý-
kladu swátostj spolu o příprawě k hodnému gich
přigjmánj se zmjnuti; a tak by bylo mi na krát-
kém wýpisu při vyučowánj takowém dosti, gegž-
bych však musel prwé gak sám w sobě opatr-
ně obmeziti, by tudy cwičenj mé snad nesrozu-
mitelným a temným nezůstalo.

A při takowém cwičenj, — gehož obyčeg-
ně kde třídy oddělené gsau — w prwnj z nich
třeba — řjdě se malým katechismem, při swáto-
sti pokánj sem se pauze na osmau vlastnost
Božj odwolal, gi s otázkau: Cože ustanowil Kri-
stus, aby se těm pomohlo, kteřj po křtu zhře-

*) Slyše začasté, gakže se muohý u výkladu wýměru swáto-
sti upachtj, chtěge podobenstwjm kauře a ohně, řádu a zá-
sluhy njm počténé a g. ponětj widitedlného i newiditedlné-
ho, znamenj a zuamenaného důkladněgi obraziti, pokaždé
nemohl gsem než mysliti, že takowáto zacházka negen bez
užitku wšeho, nýbrž i aučelu odporná — unawugcej a nad
mjru ochlazugcej gest, ba že i u přichylowánj se wid leh-
komyslnosti přičiňuje, z čehož by přirownánj takowé na
ugmu věci hlawnj do konce wywinula. Byť ničeho glného
nebylo, předce pokračowánj takowé roztržitosti a uchabenj
nábožné wraucnosti při skutečném swátostj přigjmánj ruku
podává. A protož zdá se mi, že s hlawnj tu wěcj začjti,
a řjci: Spasitel některá znamenj widitelná ustanowil, — k
pochopnosti gest neypřiměřenějšj. Wúbec má katecheta,
podobenstwj swá wywoluge, s dokonalým rozmyslem pokrač-
owati; gelikož obrazotwornost djtek chytlawá gestiř welmi,
a ráz každý dlawo podržj.

šili? — a dále se swátostj tau, spogil: na užj-
wánj pak gegj zkrátka gen poukázal, slibuge,
„že až pozděgi o všech těchto prostředcích nás
poswěcugjcjch auplněgi poučení budau;“ kte-
réžto poučenj owšem prwnj djl zewrubně pro
žáky dospělegšj wykazuje. Po tom gsem, wždy-
cky důtkliwě gich napomjnage, by obraz Božj,
duši swau powždy čistau zachowali, žádal gim
přispěnj a milost Spasitelowu, by nikdy gim
potřebj nebylo, swátost tu co ljk pro tjižj hru-
bých prowiněnj užjwati, alebrž raděgi, by gi po-
wždy co očištěnj toliko od lehčjch poklések, a
co přípravu k přigjmánj neypředněgšjho blaha,
totiž aučastenstwj stolu Páně přigjmati mohli.

Zwlasti pak při swátosti stawu manželské-
ho ptáwal gsem se, i wýměru gegjho i dálšjho
wšelikého wýkladu pomina, při menšjch gedi-
né: Widěli gste giž kdy w chrámě sňatek manžel-
ský — čili, gak wy řjkáwáte: swatbu? toť za-
gisté widěli! Hle! řekl gsem dále, to máte sedmé
widitelné znamenj, njmž se milosti Božj uděluje!
Wězte! i rodičowé waši swátost tu a znameni-
tých milostj od Boha přigali!

Žeť pak se i při těch — tjm wjce tedy při
wětšjch wučowánjch ustanowenj swátostj z pj-
sma historicky musj uwěsti, zbytečné by bylo
připomjnati.

Kapitola pátá.

Malý sice katechismus školnj s předešlým
wučowánj menšjch zawjrá. Wšak, byť se i

katecheta dle něho řjdl w přednášenj swém: i tu zdá se, že třeba gest i auplnost toho požaduge, by w stručném wýtahu kapitolu o křesťanské sprawedlnosti připogil. Tétoť předmět gestit žādaucj obrácenj na mrawy všeho toho, což byla mládež posud slyšela i se učila; gestit to zákon Páně w auhrnku tom: Čiň dobře a warug se zlého, — gsauť to wýkony náboženstw, o něž Ježš a cjrkew naše katolická co neywjce pečuge. A protož, byť i poučenj we wěcech těch, až pro třjdu žáků wětšjch zdálo se ustanoweno: mám za sprawedliwé, by se i pocwičeným maličkým nezbraňowalo do chrámu poznánj wkročiti, gešto po wkročenj takowém, byli-li prozřetedlně uwedeni, záhy drahého pokladu plného ctnostj a skutků dobrých nabýti mohau.

Že se na známosti w dobrém nedostává, že na poučenj w prospěšném gehu wykonáwánj scházj: ta — ta příčina gest hlawnj tak mnohé chudoby na duši; gakož i na opak giskru ctnosti, na zmar toliko dautnagjcj w plamen přegasný lze rozžjti. Texty z pjsma přewýborné na důwody této části učenj náboženského slaužjcj — wznešenj wzorowé ctnosti, gež tuto ze swatých i obecných děgin na příklad wystawiti možná, nemo-hau gináce, než předeslané wyučowánj doplniti — utwrditi, a což wjce řeknu, i postačitelným učiniti na weškerý žiwota běh pro djtky — měly-li by snad, což se na školách wenkowských ba přecho často stává a wůbec alespoň tak snadno změní-

ti nemůže, sotwa z prwnj třjdy hned do klopot života lidského wstaupiti, aniž w stawu negsauce, by nedělnjmu opakowánj přjtomny býwaly. Tak též smeyšljm o přjdawku k wětšjmu katechismu, gehožto wyswětlenj samo sebau potřebno gest, by se w kapitole prwnj obsažené, méně však zrozumitelné učenj o saukromém a weřejném saudu, o odměnách a trestech po smrti obgasnilo.

Při wšem tom však, spoléhage na připomenutj předešlá, o prozřetedlnosti, gjž tu třeba, gestě znowu opětugi, aby gen se mládeži nižádné swětlo nerozžalo, které neswjťj a nehřege, alebrž oslepuge a pálj. Pro kterauž wěc, snad nezho-la zbytečně uwádjm, gak řádno gest, aby se

a) wyučowánj o křesťanské sprawedlnosti s druhým oddělenjm gegjm, s ctnostmi totiž započalo; aby se

b) gich půwabnostj i spolu cenau, co neprawosti oškliwého a škodného magj, poukázalo, a posléze aby se

c) při neprawostech w určitěgjším popisu genom tak daleko pokročilo, gak djtkám snéstí možná, a co třeba, by se oškliwost z hřjchu wyučowánjm tjmto zplozená a ustawičně pěstowaná zmnožila a usadila. Čehož aby se katecheta dopjdil, na každé stránce přjprawy swé deset kljčů za geden nalezne; mjru pak, gak daleko by se pustili směl, pokaždé we vlastnjch swých

poznamenánjch, o nichž gsem swrchu podotkl, hledati musj.

Když se o časných trestech zde na světě a po smrti mluwj, neslušj zapomenauti na mocnost cjrkwí danau, aby odpustků udělowala, a na to, čím tito gsau, — by se tudy powěřám i newěře, těmto rownau mjrau škodliwým následkům newědomosti předešlo. — —

Dle tohoto, aneb raděgi dle způsobu po tomto buď si že nedokonalém poukázánj doplněného, když by se třebas i malý náš katechismus přednášel: mnjm, žeiby sotwa bylo se co obáwati, by se mu hubenost *) wytýkala; gešto w prawdě krásně spořádané prawjdko k prwnjmu wyučowánj w náboženstwj — ba i w čas nauze k dosazeň postačitelného seznánj náboženstwj poskytuje, gen kdy na wůli a ljbosti nescházej, a bychom se geho řádně a zpráwně drželi, a srozwahau dle něho se řjdili. — Na knjzeť tolik nezáležj; — wjce však na dobře zaměřeném pokračowánj katechetowě!

*) Při zkaušenj školnjm ptal gsem se gedenkráté učitele: zdaš se tu *malý* katechismus pořádně přednášj, a gak daleko s njm po šest ueb osm neděl se přišlo? I dostal gsem odpowěď: že, prý, se giž skoro *podruhé* byl přešel, a djtky že w něm tak zběhlé gsau, že se na něgaký čas poodložiti musj. Gaké-to poněť o náboženstwj a wyučowánj w něm! —

A tak giž se domnjwám, že gsem obsah učej toho úplně wyložil, gakže by se mládeži školnj wenkowské přednáseti mělo. Mnohá se snad připomenutj a zewrubněgšj wyswětlenj w nawedenj tomto kratičkém pohřešj! Nechci wšak sobě tolik dowolowati, bych naučenj a předpisy osnowal, genž každému katechetowi ze studij weřegných a z knih dosti wyborných známy gsau. A tjm se také stalo, že žádného z těchto nawedenj poučugjcjch gsem se nedowoláwal; nýbrž ze srdce toliko a ze zkušenj vlastnjho sepsal, což za dobré a u wzhledu na náboženstwj za prospěšné gsem uznal. *)

O kéžby opět k srdcjm šlo, což ze srdce wyšlo! — S kteraužto upřjmnau žádostj připomenutj tato — ode všeho gakéhokoli naráženj zaumyslného wzdálená zawjráj; přjmo ubezpečuge, kterak záměr můg při nich — na dobré toliko gdaucj — nenj, než abych k úrodněgšjmu se snaženj aneb i k wyššjmu nařjzenj pohnútky dodal, gimžby w tomto neyznamenitěgšjm předmětu školnjm urždila se a zwelebila gednota čili gednotwárnost — gegjž potřeba denně wzrůstá, —

*) O kžby péro wznešeněgšj cwičenosti nás wenkowské pastýře duchownj obradowati chtělo nawedenjm ke školujmu wyučowánj w náboženstwj w tom záměru podaným, by se wúbec gednotwárné přednášenj — stegná ponětj a takowá i prawidla základnj zawedla — na pokrok náboženstwj znamenitý! A kžby pak takowé za školnj knihu wšelicos giného wyhořugjcj předloženo bylo! Kdožkoli se školami na wenku znám: žádost takowau se muau zagisté zdj! —

anaž wesměs prospěšna, zvlášť pak náboženstw
nad mjru gsauc přjměrna, k rozmnoženj dobra
w křesťanstwu welmi přispjwá. Čemuž Pán ať
požehnánj swého uděliti ráčj!! —

4. Kdy a kde se započala slavnost nawštj- wenj Panny Marie.

Od Jana Nep. Zimmermanna.

Obdržewši Maria Panna z ust angelských posel-
stwj o wtělenj Syna Božjho, též i o tom, kterak
Alžběta přjbuzná gegj počala synáčka w starosti
swé, s chwátánjm odebrala se z Nazaretu na ho-
ry do města Júdowa, *) a wšedši do domu Za-
chariášowa, pozdrowila Alžběty dle způsobu sy-
nů Israelských. Z tohoto ochotného nawštjwenj
a patrného wyswětlenj dáwno prorokowaného
tagemstwj našeho náboženstwj: kterak totiž Ma-
ria Panna, Duchem Swatým zastjněná matkau Bo-
žj byla, panenstwj však nezrušila, než gako
slunce sklo prorážj a skla nikdy neurážj, tak ona
Syna Božjho porodiwši pannau zůstala, **) a
kterak přjbuzná gegj Alžběta w stárj swém oče-

*) Do města Hebron, do dwadecjti mil našich od Nazaretu
zdáleného, gakž o tom swatj Otcowé swědectwj wydáwagj.

**) Kaucionál Český, w Praze 1697. 4.

káwaného předchůdce, totiž Jana Křtitele počala, neomylně půwod béře cjrkewnj slawnost nawštjwenj Panny Marie, genž spolu swatořečenj Jana Křtitele w sobě zawjrá.

Některj spisowatelé cjrkewnjch wěcj mnj, žeby giž bratrj zákona swatého Františka slawnost tuto okolo léta 1263 byli konali; však domněnj swé welmi mdlými dowozugj důwody. Ginj opět magj za to, že se započala we východnjch cjrkwě swaté kraginách, a uwádčgj k swému aumyslu kalendáře Syrské, Koptické a Chaldegské. Než ani tito důwodówé tak způsobeni gsau, aby chom gim bez rozmyšlenj wjry přidati mohli, když totiž nás tagno nenj, že kalendáře cjrkewnj národů těchto gsau nálezowé wěku pozdnějšjho. Ani pak kalendáře a chronologické spády národu Čjnského, který naugmu pjsma swatého, ani newjm, gakau dáwnowěkostj se honosj, a wěky wěkůw wytrubuge, gsau bez auhony; neb společnost Anglická w Kalkutě dosti neomylných poskytuje důwodů, že Čjnowé teprw w šestnáctém stoletj od Jesuitů kalendáře dělali se učili.

Gádrnějšjch však důwodů máme, že slawnost nawštjwenj Panny Marie w našj rozmilé wlasti, na České půdě tedy, počátek wzala, a nábožnau péčj Českau napotom po weškerém dalekém širokém oboru křesťanského swěta se roznesla. Nátiskowé totiž, přjkořj a protiwenstwj, kteréž král Wáclaw přigmjm leniwý, netoliko arcibiskupu Janowi z Gencenšteina, ale i weške-

rému kněžstwu prowozovánjm ukrutenstwj a o-
hawného chlapowstwj ustawičně činil, příčinau
bylo, že arcibiskup tento, muž právě ducha
kněžského, nad mjru pobožného a mjrného, ne-
moha sobě w auzkostech swých na zemi pomoci
zjškati, w přjmluwě Panny Marie Matky Páně
na nebi aupěnjm gi wychledáwal. A okusiw mno-
hokráte, gakž sám wyznáwá, žádané sobě Bož-
ské milosti, brzo po umučenj swatého Jana Ne-
pomuckého léta 1385 (?) na poděkowánj slawno-
sti této základ učinil, ku kteréž sám mši swatau,
modlitby a pjsně sepsal. *) Však ani tento pa-
trný myslí pobožné důwod bez protiwenstwj
průchodu neměl; neb tehdegšj kanownjk a ško-
lastikus na hradě Pražském Wogtěch Rankonis **)

*) „Accedit ad cumulum suar devotionis et famæ (Archiep. Joannis a Jenczenstein) quod festum Visitationis latabundæ Virginis Mariæ procuravit institui, et solemniiter celebrari. De quo primum cum quibusdam devotis tractans, et quibusdam etiam revelationibus instigatus tempore paschali in die S. Vitalis in diocesi sua tenendum decreverat cum tribus lectionibus. Pro quo festo ipsemet Hymnos, Orationes, Officium Missæ composuit et dictavit.“ Vita Joannis de Jenczenstein Archiep. Pragensis . . . Ex Manuscripto Rokyczanensi cœevo. Pragæ 1793. 8. pag. 50. „Iste Joannes olim Episcopus Misneusis, postea Archiep. Pragensis instituit celebrari Festum Visitationis B. Mariæ Virginis, et Historiam de eo Festo devotam composuit, et procuravit, ut per totum Mundum hoc Festum celebraretur.“ Pešina de Čechorod (T. J.) Phosphorus septicornus. Pragæ 1673. 4. pag. 547.

**) Magister Adalbertus Rankonis, Doctor in Theologia studii Pragensis, reversus in Patriam doctrinæ merito Canoniscatum Pragensem adeptus, Prælatus scholasticus evasit. Balbini (Boh.) Bohemia docta. Pragæ 1778. 8. pars II. pag. 163.

w odpor se postavíw, rozmanité mu činil překážky. *) Nicméně arcibiskup Jan z Gencenšteina, bráně se, nikoli jako hubený a chudý služebníček Kristůw, ale co nástupnj apoštolský, Duchem Božjm nadchnutý, a bázuji Páně srdce zawlažené magjci hrdina, swého odpůrce přemáhal, a přemohl pogednánjm této slavnosti setýkagjcm pjsebně wúbec wydaným. **) To když se stalo, teprw žádost swau na papeže Urbana VI. wznesl, a o potvrzenj této slavnosti, a o udělenj odpustků gednal. ***) Papež Urban VI. wida, gak na ten čas křesťanstwo na kusy potráháno gest, snažně o to pečował, by opět wgednotu uwedeno bylo. ****) Na ten aumysl slavnost

*) „Et quamvis tunc magister Albertus (Adalbertus) impugnare festum conaretur, scripsit tamen contra eum, et multis, ut posuit, suas rationes, rationibus elidebat.“ Vita Joannis de Jenczenstein l. c.

**) „Exstant de ea re diplomata . . . in bibliotheca Vaticana . . . Nactus sum (Baronius) tractatum Ms. Joannis (Archiep.) Pragensis contra Adalbertum, ejus solemnitatis impugnatores; in quo plura erudite disserat, tenetque etiam nonnulla divina miracula, et certas revelationes, quibus Deus dictam sacratissimam solemnitatem magnificentissime comprobavit.“ Acta Sanctorum. Antwerp. 1719 fol. Mens. Jul.

***) „Demum apud Urbanum VI. finaliter apud Bonifacium VI. multiplicatis vicibus egit, et obtinuit per multiplicatas bullas confirmari et indulgentiis obsignari.“ Vita Joannis Jenczenstein. l. c.

****) „Spatium præteriti temporis, quo Ecclesia Catholica concordia atque unitate fœde ac misere distracta, tunica Christi inconsutilis pernicioso pariter ac diuturno schismate in partes avulsa dissecta et dilacerata fuit . . . Ad componendas Ecclesiæ turbas . . . solemnitatem hanc . . . instituit Urbanus VI.“ Acta Sanctorum. l. c.

nawštjwenj Panny Marie obzwláštnjm listem dne VIII. Dubna 1389. *) potwrdil, mage za to, že přjmluwau Matky Páně rozsedliny swaté Cjrkwe konce dogjti mohau. Brzo na to kwapnau smrtj zachwácen z tohoto swěta wykročil, a tak prohlášenj této potwrzené slawnosti nástupnjku swému pozůstawil. Papež Bonifac IX. na stolici gednoty Cjrkwe swaté katolické dosednuw listem otewřeným dne IX. Listopadu 1389. **) daným slawnost nawštjwenj Panny Marie we všech končinách a kraginách křesťanských rozhlásiti neprodlel.

Gsau tedy na omylu spisowatelé někteřj domácj i cizj, kteřj počátek té slawnosti z ustanoweného snešenj sněmu Basilegského léta 1441. berau. Neb zbor tento slawnost nawštjwenj Panny Marie nezaložil, alebrž obnowil, rozšjřil a ubezpečil. ***)

Dráhně let mjwala slawnost nawštjwenj Panny Marie ustawičně vlastnj den, totiž druhý mě-

*) „VI. Idus April. 1389.“ Acta Sanctor. I. c.

**) „Bonifacius Epis. servus servorum Dei . . . Superni benignitas conditoris . . . Datum . . . Quinto Idus Novemb.“ (1389.) Acta Sanctor. I. c.

***) „Statuit et decrevit (Synodus decreto Sess. 43.) ad honorem ipsius Virginis Dei Genitricis, ut post expleta . . . Apostolorum Petri et Pauli solemnia . . . in quibus Ecclesia post solemnitatem Annuntiationis Dominicae, quam praefata Visitatio, temporis ordine confestim sequebatur, est occupata, per singulas Christianorum ecclesias, quolibet anno sexto Nonas Julii festum gloriosae Virginis celebretur.“ Acta Sanctor. I. c.

sje Čerwence, až za našeho wěku třjbenjm hospodárským, aby ani lidé ani howádka odpocinutj neměli, na den nedělnj, gak wůbec wědomo, odložena gest.

5. Může-li tykánj rodičům u wychowánj prospěšné, čili škodné býti?

Od Šimona Wrány, bisk. not. a faráře w Mirowicjch.

Rodičům tykati nebo netykati, zdá se wěc nepatrná a sotwa zmjny hodna býti. Wšak u wychowánj nenj nic nepatrného; poněwadž wšecko, co se koli s dětmi činj, co se gim koli prikazuje nebo powoluge, buď na gegich wzdělánj čili zlepšenj, buď na gegich zhoršenj čili pokaženj dřjwegi pozděgi působj. Naši statečnj a nábožnj předkové newěděli nic o tomto způsobu mluwenj děj k rodičům; gestiť to z cizozemska k nám přinešená zdwořilost. Mladjkowé, ze školy wyběhše, wětrem domnělé maudrosti nadutj a nám sprostáků a zatemnělců spjlagjce, přicházeli od seweru, kdežto swětla swjtj ale nehřegj, a wtjrali se u wychowánj mládeže, aby w našich temnostech swětlo swé rozswěcowali. *) Mnozj

*) Ti pak oswěcowatelé, když se za naše penjze ošatili, a našeho chleba se nagedli, házeli nám pjsek do očí, haněgjce wše, co našeho: wlast, národ, gazyk, vládu etc.

z předněgšjch rodů ge co wykupitele z temnostj ochotně do domů swých přigjmali, swěřugjce gegich nezkušeným rukám vzděláwánj děj swých. Těmi, a odtamtud přicházegjcmi knihami pro mládež, po nichž se, co po pramenech všeho blaha, lakotně sáhalo, uwedeno gest tykánj do domů wzácněgšjch. Každá zpozdilost má swé žáky. Pokládagjce ginj tykánj za wzácnost, aby se tedy nezdálo, žeby mezi sprostau luzu patřili, také děti swé k tomu, často proti gegich wůli, protože proti lepšjmu citu, donucowali. *)

Poněwadž tedy i našinci giž před tauto cizozemskau modlau kolena klonj, a snad gen proto klonj, že cizozemka gest, magjce gi pro gegj přespólnost za dobrau: nebude za nehodno, skau-mati, zdali to u wychowánj k prospěchu, čili ke škodě slaužiti může.

Tykánj rodičům mohloby gen tehďáž u wychowánj prospěšné býti, kdyžby děti k něčemu dobrému, zwlášt k tomu wedlo, aby swé rodiče

*) Zde se poněkud na nás obrátiti dá stýskánj německého spisowatele we wjdenském časopisu *Oehlzweige*, takto řkancjho: „Frühzeitig lauschten wir, kindischen Ohres, der gallischen Irrlehrer hohler Rede, und ihrer Faselsänger klanglosen Lauten, glaubten bald in ihrer gottlosen Demagogen gleisenden Vorspiegelungen von Freiheit und Gleichheit den gefundenen Stein der Weisen zu erblicken, schämten uns gar unserer eigenen Sprache und Art, vergassen unserer Väter, und ihrer trefflichen Zucht und Lehre, lästerten Gott, und genügten uns selbst.

ctily, milowaly, gich poslauchaly a gim se důvěřily. Ale tykánj rodičům nemůže dětj k dobrému *wůbec* wésti; poněwadž gim žádné powinnosti ani nepřipomjná a newykládá, ani žádného podnětu k plněnj gakés powinnosti nedává, ani také ničeho w sobě nezawjrá, z čehoby se řádným způsobem powinnost aneb pohnútka k plněnj gj wywoditi dala.

Nemůže dětj také *zvlášť* k tomu wésti, aby rodiče milowaly, ctily, gich poslauchaly a gim se důvěřily. Neboť ušlechtilé ctnosti tyto toliko tjm se wzbuzugj a rozhogňugj w srdci djetěte, když poznává, že mu rodičowé za wůdce, ochránce a pomocnicky na cestě žiwota od Boha dáni gsau; když poznává a cjtj, že gsau po Bohu gehu neywětšj dobrodincowé a gako náměstkové Božj, a skrze ně že Bůh sám o ně pečuge; když poznává a cjtj, že ge rodičowé milugj, o ně dobře myslj, gehu dobrého hledagj, a spolu že gsau rozumnj a znalj toho, coby mu prospěšné a užitečné bylo. Ale zdaž slaužj, a zdaž gen slaužiti a napomáhati může dětem studené tykánj k tomu, aby všecko toto poznávaly a cjtily? Kdoby toho doswědčowati mohl, musilby w prawdě myslj zbawen býti.

Patrno tedy, že wychowánj dětj z tykánj rodičům žádného užitku wzjti nemůže.

Wšak hagitelowé tykánj wědj předc cos prospěšného o něm powědjti; oni prawj, že prý gest logickým pravidlům řeči přiměřené, wykánj pak

že pravidla ta urážj, a ono že činj děti k rodičům důvěrnějšj. Budiž si i pravidlům logickým řeči přiměřené; tjm předc tykagjcj děti před wykagjcjmi žádného umnického prospěchu, žádné větší maudrosti nedogdau; neboť tyto wědj tak dobře gako ony, že wykagjce nemluwj k dvěma ale k gednomu toliko otcí. Mimo to, gsau-li děti geště malé, tyť w prawdě nemysl j na pravidla logická a nesrownalost swé řeči s nimi; gsau-li však giž s to, pravidla ta poznáwati, také i to poznáwagj, že wykánj, byť i s pravidly nadřečenými se nesrownáwalo, co důkazu neboli významu uctiwosti se užjwá. Důwěra pak, kterau prý tykánj w dětech k rodičům wzbuzuge, nenj, gakož každý na prwnj pohled widj, důwěra, kterau magj děti k rodičům mjtí, ale důwěra, kterau magj sobě rownj, zwlášť lidé sprostj wespolek; a ta u wychowáwánj negen neužitečna ale škodna gest.

Tykánj rodičům zagisté může na wychowánj škodně působiti. Děti widj a slyšj, že si buď gen sobě rownj tykagj, aneb že se gen osobám nižšjho stawu, upř. čeledjuům neb takowým tyká, genžto geště žádných zásluh nemagj, gako u p. dětem. Widj ale také a slyšj, že se k ctihodnějšjm, vyššjm a zaslauižilejšjm osobám wšeobecně w množném počtu mluwj; ano netoliko swé vlastnj rodiče také tak mluwiti a giné tak k nim promlauwati slyšj, nýbrž i samy téhož způsobu mluwenj w obcowánj s wzácnějšjmi užjwati se učj.

Když se gim tedy od rodičů prikazuje, aby gim (rodičům) tykaly, to musj, gak gen trochu přemysleti počnau, w nich to domněnj wzbuzowati, že rodičowé, an se gim onen všeobecně přigatý wýznam pocty dáváti nemá, negsau žádné ctihodné a zaslaužilé osoby, ale že gsau buď gim (dětēm) aneb dokona čeledjnům rowni; že mezi dětmi a rodiči, mezi čeledjny a rodiči žádného rozdjlu přednosti a ctihodnosti nenj, krom rozdjlu věku, hmotnosti těla a gměnj. Tjm se lehkou udušuge w gegich srdci powinná k rodičům uctiwost a poslušnost, a wzbuzuge se důwěra, o njž swrchu zmjnéno, která k neuctiwému a rozpustilému chowánj rozněcuge. Otec a gá, pomyslj si djtě, gsme si rowni; tedyť mohu otci to řjci a učiniti, cobych sobě rownému djtěti řekl a učinil; gako negsem powinen sobě rowného, kdyby mi něco prikazowal, poslechnauti, rovněž tak mi nepotřebno neb nepowinno otce neb matky poslauchati.

Z té samé přjčiny může tykánj w giných okolnostech děti k přetwárenj, k pokrytstw a lhárstwj přiváděti. Neboť tykánj, gak gsme widěli, udušuge cit uctiwosti k rodičům, a učj děti všedně o nich *mysliti*. Powinnost pak, buď od rodičů, buď od ginud w gegich powědomost uwezená, gim káže, k rodičům uctiwě a zdwořile se *mjti*. Snažj-li se tedy děti, nectjce rodičů *srdcem a myslj*, gim *zewnitřně* uctiwost a zdwořilost prokazowati, owšemť že gináč *smey-*

slegj a gináč *gednagj*; což základem, ano giž počátkem přetvářenj, pokrystwj a lhánj.

Tito zlj aučinkowé a následkowé tykánj, gakož pjšjcjmu toto ze zkušnosti powědomo, okazugj se i we vzdělanějšich, a na wychowánj dětj bedliwěgi pracugjcjch, tjm wjce w takowých rodinách, kde se wychowánj se wšj pozornostj, opatrnostj a příčinliwostj neděge. A komu nenj powědomo, že takowýchto nenj neymenšj počet, an se ne tak na vzdělánj rozumu a srdce, gako na gakausi zewnitřnj obratnost obyčegně hledj? Tu se děti neuctiwostj, neposlušnostj, smělostj, rozpustilostj a nepravdomluwnostj nad giné wyznamenáwagj, kteréžto wady se wzrústagjcjm wěkem wždy wjce a wjce se rozwinugj. Gestliže wšak se i mezi tykagjcjmi dětmi uctiwé, ctnostné, poslušné a dobře zwedené nacházegj: zagisté gen bedliwé chowánj nedalo wzrústi ležjcjmu w tykánj semenu zlého, a spisowatel tohoto nenj na rozpaku swé domněnj wygádríti, žeby w stegných okolnostech bez tykánj geště lepšj byly.

Dokawád tedy tykánj w našem společenském žiwotě wšeobecné nebude; dokawád se ho gen mezi sobě rownými, aneb k nižšjm osobám užjwati bude; dokawád bude mluwenj k gedné osobě w množném počtu wšeobecným významem uctiwosti a šetrnosti, a dokawád významu toho sami rodičowé i děti k ctihodným osobám užjwati musegj: zůstane tykánj z strany dětj k ro-

dičům pošetilé, a pro swé možné škodné následky u wychowánj zawrženj hodné.

Protož pryč s cizozemskau modlau tauto, ať i moda gest, gj se klaněti! Proč něco činiti, co negen nic neprospjwá, ale i škodné býti může, a často skutečně škodné gest? Běda rodičům, kteří u wychowánj swých dětj lepšjho prawidla nemagj, než gen modu, a kteří cizjch skutků, ať prospěgj nebo škodj, slepě nasledugj! Neboť ne moda, ale to co prospjwá, co k dobrému wede, musj býti wůdcem našjm u wychowánj djtek, které Bůh rodičům a pěstounům swěřil, ne aby ge po taktu mody poskakowati učili, ale aby ge k tomu přiwóděli, by byly rozumné, ctnostné a bohabogné; a gestliže gináče činj, gsau slepj wůdcowé slepých, a i s těmito do gámy padnau.

Kzawěrku stůg zde geště, co o témž předmětu před několiká léty w přjloze k našim vlastenským nowinám sice rozmarně, wšak ne dost wolenými slowy, praweno: „Konečně gest geště připomenauti gakaus pruzenau, kraucenau, nucenau cizozemskau wzácnost, totiž tykánj rodičům. Dokud djtě gest malé, nerozumné, vyhljžj to dětinsky; ale když chlapec giž zkolohnátj, a geště si dá otec od něho tykati, vyhljžj to gako starý blázen s mladšjm rozpustilcem. Neysměšněgšj býwá, když takowý kamarád-otec kamarádu-synu cos poraučj, a ten nechce poslechnauti, což arci často, protože kamarád od kamaráda si nerád poraučeti dáwá. Tu wáda! ka-

marád-otec nechce kamarádstwj, nýbrž uctiwosti; kamarád-syn nechce uctiwosti, nýbrž owšednělému kamarádstwj. A k popukánj býwá, když potom předo kamarád od kamaráda dostává weyprask.“

6. Trogj kázanj o stawu člowěka po smrti.

Od Wácl: Wiléma Wáclawjčka.

A. O blahoslawené wěčnosti, čili o nebi.

Pane! dobré gest nám tuto býti; chceš-li udělyme tuto tři stánky, tobě geden, Mogžjšowi geden, a Eliášowi geden. Mat. XVII, 4.

Odeberte se w duchu se mnau na horu Tabor, wy všickni, kdož se na njzkosti Syna člowěka urážjte! Pozorugte ho tam w blesku gehu Bohu podobnosti a garnj záři gehu wěčného králowstwj! Poslechněte hlas s nebe zněgjcy: *Tentož gest Syn můg milý, w němž mi se dobře zaljbiło etc.*; a powězte, nenj-li wám Ježjš wždy geště nic wjce nežli pauhý člowěk?

Z temnosti sice, kteraužto wtělený Syn Božj za swého zemského žiwobyťj obestjrn byl, proswjtalo čas od času dosti paprsků, genžto potiwým a předsudků prázdným Israelitům, zwláště pak gehu uředlnjkům, wyššj gehu důstognost, gehu Messiášstwj a božské Synowstwj k seznánj dávaly. Nic méně z apoštolů gehu welemilowa-

ných, kteréžto hlawnjmi piljři w chrámě nowého dokonalegšjho náboženstwj ustanowil, z těch měli tři důwěrnj, neylepšj geho přátelé geště wjce uwiděti a uslyšeti. Gakož on wždy raděgi skrze činy a přjběhy učil nežli skrze slowa, tak se to stalo i na hoře, kamž se odebral s Petrem, Jakubem a Janem. Nebo ay! na wrch hory spauštj se oblak a bleskot nebeský obgasňuje Ježjše, a swětlo třpytjcj se přes oděw geho činj ge bjle gako snjh; — w mjrněgšjm opodál blesku ukazuj se podlé něho starý zákonodárce, Mogžjš, a zpuštěné cjrkwě židowské obnowitel, Eliáš, a weškerá hora paprskuge gasnostj nebeskau, a wzduchem wyššjho swěta. W tom slyšeti gest hlas snebe: *Tentož gest Syn můg milý, w němž mi se dobře zaljbilo; toho poslaucheyte!* — Diwenjm trnuli uředlnjci, wytrzeni w patření nadzemske krásoty, tak že celj byli gako bez sebe, a Petr wšeliké wezdegšj blaženosti wýhost dáti chtěl, gen aby na takowau sláwu wždycky mohl patřiti. *Pane! zwolaltě, newěda co mluwj, — dobřet gest nám tuto býti; nežádám si nikam ginam wjce, — zde učinjme stany, — zde budeme přebýwati.* Mat. XVII, 1 — 9.

Křesťané! cjtíl-li se Petr giž tak šťastným, kdežto gen předchautky budaucjho nebeského blahoslawnstwj okusil; ó gak šťastni budeme teprw gednau my w auplném geho požjwánj. W gakém plesánj budeme tehdaž státi, když sami gako proměněný Spasitel náš we třpytjcjm se zboru bla-

hoslawených duchů oslaweni budeme! — O, ano! w nebi zagisté budeme daleko wjce přjčiny mjtí nežli Petr zwolati: *Pane, dobrěi gest nám tu to býti!* — Ó kýž, kýž se giž rozednj onen den, kdežto zkusiti moci budeme, gak wrchowať Bůh oněm splácj, kdož ho milugj! Kýž nám dovoleno bude, wkročiti do krage žiwých a wegjtí do přjbytků wěčných, kde všeco w Bohu nad mjru gest bohaté a šťastné, kde všeco njm wěkowěčně žige a oplýwá neywyššj, newyslownau blahostj! Kde všeco na Boha patřj twářj w twář a prozpěwuge neskonalau sláwu geho a sláwu Ukřižowaného sedjcjho na prawici Otcowě!!

Nuže při této slawné myšlence se pozastawme a rozgjmánj učinnme *o blahoslawené wěčnosti čili o nebi*, a sice wyšetřme:

1. W čemž asi blaženost nebeská záležj, a
2. K čemuže nás častěgšj na ni pomyslenj má wzbuzowati:

I.

Blaženosti nebeské, gaká ona sama w sobě gest, žádným gazykem wygádríti a žádným pérem wypsati nelze. Sám ten, který až do třetjho nebe wytržen byl, apoštol Pawel, nemohl o radostech wěčných nic giného powědjti, nežli že *žádné oko newjdalo, žádné ucho neslýchalo, aniž srdce lidské pocjtilo, co Bůh připravil těm, genž ho milugj.* 1. Kor. II, 9. — 2. Kor.

XII, 2. A takť gest. Cožkoliw sobě o tomto blahoslawenstwí pomysliti můžeme, a co nám Bůh o něm zgewiti ráčil, gsau gen pauhá nastjňenj a temná wyobrazenj, nie však méně dosti spanilá k rozujcenj taužebnosti našj po nebi. Mezi giným nalezáme wzgewenj sw. Jana text, genž nám utěšené o něm wygádřenj poskytuje. *Iwiděl gsem, pjše wěstec swatý nowozákonnj, zástup weliký, kteréhož žádný přecjsti nemohl, ze všech národů a pokolenj a lidj, i gazyků, ani stogj před trůnem Božjm a před obličegem Beránka, gsauce oblečení w bjlé raucho, a palmy w rukau gegich.* VII, 9.

Tato slova, srownáme-li ge s ginými wýpověďmi zgewenj božjho, poskytnau nám krásnými tahy nastjňený obraz o nebi a gehu věčné blaženosti.

Z nich poznáváme předně, že nebe staw a mjsto společné blaženosti gest. *Weliký zástup*, shromážděnj nespočítatedlné se tu předstawuge, genžto radost a čest wespolek dělj. Člowěk obcowánj prázděn, nemůže šťasten býti; deyme mu celý swět a všecky radosti swěta, a nechme ho přitom samotna : ó gak bezradostné bude žiwobyť gehu i w lůně štěstj ! Obcowánj, kteréžto my lidé zde na zemi wespolek máme, gest pramen a půwod našich neyobzwláštnějšjch radostj. Ale nastogte ! to samé obcowánj s lidmi mjwá pak také mnoho přjsady zlého, tak že často-kráté přjčinau našeho trudu a našj nespokogeno-

sti býwá. Nebo ach! gak často gest nám činiti s lidmi nerozumnými, zlobiwými, záwistiwými, neupřjmnými a swárliwými, gesto náš poklid a naši spokogenost rušj, a swými nás pošetilostmi i neprawostmi trudj a kormautj. Nýbrž i ti neylepšj lidé, které gsme zde sobě za důwěrné přátely zwolili, negsau wšelikých chyby, wad a nedokonalostj prosti, gelikož od lidské křehké přirozenosti gsau nerozlučitedlni. Protož pak gest také rozkoš wezdegšjho obcowánj welmi nedokonalá, poskytujcj genskrownau blaženost a šťastnost. A wšak nebe plno andělů a swatých, genžto neyčistšj rozum a srdce neyšlechethněgšj magj, i stegnau k sobě láskau a přjznj lnau, swobodni gsauce wšj záwisti, swémyslnosti i wšj křehkosti: ó, gak šťastny musegj ti gedni druhé činiti! W nebi nepanuge žádná schytralost a přewrácenost; tam nezápolj sok se sokem, a bratr nezáwidj bratru. Tamť nenj dáno mjsta záštj a newoli, a šeptot zlého domněnj, cti utrhanj a tagného sočenj neobcházj od ucha k uchu. Gedenkaždý šťasten sám w sobě, těšj a raduge se z blaženosti ostatnjch. Ó gak newyslowně welikau rozkoš musj tak wznešené towaryšstwo působiti, a gak šťastni gsme my, Neymilegšj, magjce naděgi býti gednau gehu spoluaudy.

Přistaupili gste — pjše apoštol národů — k městu Boha žiwého, k Jerusalemu nebeskému, k zástupu mnoha tisjců andělů, a k cjrkwí prworozených, totiž předešlých Swatých a duchů

blahoslawených. Žid. XII, 22. I přigdemeť tedy w bližší společnost s anděly božjmi, s patriarchy, proroky a apoštoly; přigdeme w společnost se všemi šlechetnými, dobrými a spravedlivými, kteří kdy na zemi jako sluhové boží, ctitelé Ježíše Krista a dobrodincové člověčenstwa se stkwěli a žiwi byli. W nebi pak také všecy ty autlé a něžné swazky krwe a přátelstwa obnowjme, které zde smrt neb osud protiwný přetrhl. Manželé, rodiče, djtky, bratři a přátelé zase se shledaj a poznaj, aby štěstj prawého přátelstwj giž na věky požjwali. Zkrátka: kdož sladkosti prawého přátelstwj zná, kdož stegnomyslná srdce hledá, s nimiž by se takorča w gedno sljti, gedno býti mohl: tenť dogde w nebi auplného upokogenj šlechetné žádosti swé.

Blahoslawenj w nebi wyobrazugj se dále w textu našem gakožto takowj, který *před trůnem božjm a před Beránkem stogj*, t. g. který také společnost s Bohem swým Stwořitelem, a s Ježíšem swým Spasitelem magj. W patřenj na Boha twáři w twář záležj vlastně nebe a gehu nevyšší blaženost.

A však nechtěgme sobě nebe gakožto saukromné mjsto mysliti, kdežto Bůh podlé swé bytnosti sám gediné přebýwá. Tento neskončený Duch gest we všech djlech a částkách daleko široko rozlehlého swěta přjtomen. *Nebe a nebesa nebes nemohau ho obsáhnauti*, swědčj pjsmo sw. On naplňuje weškerost; w něm žige, hýbe

se a trwá wšecker. Geho wšemohaucnost, gehu maudrost, gehu dobrota působj a aučinkuge wšudy. Žal. CXXXVIII, 8. etc. — Zatjm ač Bůh wšudy přjtomen gest, můžeť wšak předce welebnost a sláwu swau na gednom mjstě wjce nežli na giném zgewowati. Geho sice přjtomnost nemůže nikdy bez aučinků neyblaženěgšjch býti; než maudrost gehu řjdi a zprawuge se wedlé rozličných způsobilstj a schopnostj tworů swých, gimžto on nynj wjce, nynj méně propůgčuje a udjli. Nám zde na zemi připrawil gest Bůh toto weliké diwadlo widitelného swěta, kdežto nám swé dokonalosti w skutejch swých wygewuge, a kteréžto zgewenj našemu nyněgšjmu stawu přiměřené gest, poněwadž geště docela smyslnj tworowé gsme, a na prwnjm teprw nedokonalém stupni stogjme. Stane-li se ale gednau proměněnj naše, kde duchowněgšj, spawilegšj a dokonalegšj přirozenosti nabudeme, a k wyššj blaženosti dozrageme, pakť nám také Bůh swau bytnost a swé dokonalosti wyššjm a rozkošněgšjm způsobem známy učinj a wygewj. My geg pak widěti budeme, gakž sám w sobě gest, twářj w twář, anť ho nynj toliko w gehu skutejch, genom gako w zrcadle a temném podobenstwj widjme. Tehdážť nahljdneme zúplna, co nynj gen z částky poznáwáme.

Mjsto pak, kde Bůh swau welebnost, swau wšemohaucnost, dobrotu a maudrost, a wšecker swé klaněnj neyhodněgšj dokonalosti w neywyššj sláwe zgewuge, nebem nazjwáme. W které kragině

tohoto nesmjrného prostranstwj vlastnj obydlj welebnosti a sláwy božj gestiř, gaka geho welikost, gaka geho vlastnost gest: to nám nynj neznámo zůstává. Toliko prawj Spasitel, že w domě Otce geho přjbytkowé mnozj gsau. Jan XIV, 2. Gegich welikost a stkwostnost i stupeň blaženosti w nich bude počtu, zásluhám a sláwě (Luk. XIX, 11 — 29, 2 Kor. IX, 6.) šťastných obywatelů přiměřena. Na gegich pak také krásotu z krásy tohoto swěta zawjratí můžeme. Nebo stwořil-li Bůh giž tento swět tak stkwostný, gesto gen přjbytkem lidj nedokonalých a smrteđných gest, oč teprw krásněgšj a nade všeco předstawnj stkwostněgšj musegj oni palácowé wěčného pokoge býti, kde wýbor lidstwa, kde sami přátelé božj obýwagj; kde Bůh sám w plném sláwy swé blesku se ukazuge a gewj; kde také Ježíš wěčný prostřednjk mezi Bohem a lidstwem na prawici Otcowě sedj? — Tomuto božskému Prostřednjku budau sprawedliwj gakožto půwodci a dokonateli blaženosti swé zpjwati pjseň swatau:

Ty gsi zabít, a wykaupil gsi nás Bohu krvj swau ze všelikého pokolenj a gazyku, a lidu i národu, a učinil gsi nás Bohu našemu krále a kněžj. Zgew. V. 9.

Král a kněz w gedné spolu osobě, gako druhdy Melchisedek byl, byla neywětšj důstognost. K nawrženj tedy hodnosti blahoslawených předstawugjť se gakožto králowé a kněžj, k čemuž pak také ta bjlá raucha a palmy směřugj; nebo

z oněchno sestávala gindy kněžská ozdoba, tyto pak gsau znamenjm wjtězstwj, kterých králowé bogem dobýwagj. Wúbec wyznamenávali všickni národowé bjým rauchem a palmowými ratolestmi radost a wjtězstwj; a tak se i zde tjmto obrazem wyznačuje čest a blahoslawenstwj, kteréhož spasenci požjwati budau.

Za toto konečně blahoslawenstwj magj swatj obzwlášť zasluhám Ježjše Krista co děkowati. Nebo mimo to, že oni sami tuto čest gemu dadj: *Ty gsi nás wykaupil krwj swau*, zaznamenáno o nich stogj w též kapitole, z které text náš wzat, že *umyli raucha swá a zbjlili ge w krwi beránkowě*. Rauchow, kterěz i ti neylepšj lidé oblečeni gsau, gest plné nečistoty; totiž sprawedlnost, která duši naši gako rauchow tělo krýti a zdobiti má, gest plna poskwrn, wad a nedostatku. Buh nám sice neposkwrněnau sprawedlnost přitwořil; ale nastogte! my gsme ze stawu newinnosti wypadli, a w hrjch a kletbu uběhli, z kterébychom se nebyli nikdy k půwodci swé hodnosti wzněsli, kdyby se nebyl Syn Božj nad námi smilowal, nebyl kleslau naši přirozenost zase pozdwihl s Bohem nás smjřiw. Ale právě toto předstawowánj o tak wznešeném dobrodinci, gako gest Syn Božj, a wywinugjcj se odtud citowé wděčnosti a lásky k němu okrášlj tjm wjce krásné nebe, a osladj sladké gehow radosti.

Eyhle! toť tedy slabé nastjněnj podlé slowa Božjho o blahoslawené věčnosti, neboli o ne-

bi, gehožto blaženost sw. Jan tjm přjlaw-
kem doplňuje: *Nebudauť lačněti, ani žjžniti
wjce, a nebude bjti na ně slunce, ani žádně horko,*
t. g. nižádněho nepohodlj, nižádně těžkosti, ga-
kěz býwagj na zemi, nebudau mjtj; *nebo Berá-*
nek, kterýž gest u prostřed trůnu, pásti ge
bude, a dowede ge k studnicjm wod žiwota,
a setře wšelikau slzu s očj gegich. (Zgew. VII,
16. 17. — A dále: *Bůh setře wšelikau slzu s*
očj gegich, a nebude wjce smrti, aniž upěnj,
kwjlenj, aniž bolesti bude wjce; wšecky tyto
wěci pominuly, a Swatj u Boha wěčného ži-
wota požjwagj.

Powažme giž, k čemž nás častěgšj pomyslenj
na nebe a wěčné radosti wnebi má wzbuzowati.

II.

Gak chatrný a chudý mělby nám u přiro-
wnánj k žiwotu onomu blahoslawenému tento
swět pominutedlný se wšelikými swými wnada-
mi a nástrahami býti! Což gest platno člowě-
ku, by pak *wšecken swět zjskal, a na swé*
duši škodu by trpěl? Aneb kterau dá člowěk
odměnu za duši swau? (Mat. XVI, 26.) Zde
kyne chlipnost wadnaucjmi růžemi owěččená; tamť
pak čeká nás čistá koruna wěčných radostj. Zde
lákagj mrzké rozkoše, po nichžto lidé tak lakotně
tauj, a kteréžto po kratičkém požjwánj, nic
než hnusenj, stud a ljtost plodj; tamto pak sjlj

a občerstwuge každá požitá radost k nowým radostem a blaženostem. Zde kupugj lidé swětské radosti draho, widauce se při každé kaupi podwedeny; tamť pak gest čistá, trwanliwá, žádné proměně nepodrobená radost, proti které všeco, cokoli swět wabného a rozkošného do sebe má, nic, prach nic nenj. — I nemělo-liby nám časté pomyslenj na nebe ostnem proti všelikým hříchům býti? —

Synu můg! napomjнала matka Machabegská poslednjho ze sedmi synů swých, aby bázni před násilnau smrtj neodstaupil od zákona ot-cowského, *synu můg!* *pohlédni na nebe*, pomysli na odplatu věčnau, na radosti, které tě w nebi očekáwagj, — *tak se stane, že nebudeš se báti kata swého, ale hoden bratrj swých podstaupjš smrt, a gá w onom žiwotě blahoslaweném s bratrjmi twými tebe zase shledám.* 2 Mach. VII, 28, 29. A toto pomyslenj na radosti věčné swjtěžilo nade všj bázni a chaulostiwostj djtěcj, tak že ochotně podstaupil smrt mučedlnickau, gakož před njm šest geho bratrj a naposledy i gegich hrdinská matka; a swjtěžilo u nesčjslných giných nábožných dušj nad modlárstwjm, gešto gim neystkwostněgšj rozkoše slibowalo, a hrozilo naproti tomu neyukrutněgšjmi mukami, které gen ostrowtipné peklo k trýzněnj gich wymysliti mohlo. I cožby nemělo to samé rozgjnánj s to býti, naše nyněgšj modly se stolice swrhnauti i ztroskotati? totiž nemělo-liby nás

powzbuditi i dohnati, bychom zamilowané swé wášně a náruživosti na uzdu brali i krotili, a nad nimi, nad chlipnostj, nesprawedlnostj, hrlostj, lenostj, záwistj etc. swjtězili? Nemělo-liby nás pamatowánj na nebe a geho wěčné radosti pohnauti a powzbuditi, bychom přátelům swěta a nepřátelům nebe wýhost dali, hřjchů a neprawostj se odřekli, w nich se poznali, ge přj-
slušně opravili, a giž ctnost a sprawedlnost sobě obljbili?

Tu na zemi gest čas rozgjmánj, tam žeň; tu cesta a putowánj, tam domow a vlast; tu půtka a bogowánj, tam wjtězstwj, tu bauřliwá po moři plawba, tam šťastné přistánj. Nuž tedy, proč pak nám činj práce, putowánj, bogowánj, plawenj toliko nechuti i trudů a omrzelosti? Proč pak gen tak zřjdeka wěcj hledáme, kteréž swrchu gsau, (Kol. III, 2.) a tak málo pokladů pro nebe skládáme? (Mat. VI, 20.) — Komuž by mělo trudno a krušno býti toho se warowati, což Bůh k našemu blahu zapowěděl? Komuž by mohly oběti těžké přicházeti, které zde swým powinnostem přináseti musjme? — Gsau, gsau přjpadnosti, kde i oko swé wylaupiti, ruku swau utjti, totiž neylepšj a neymilegšj statky swé nasaditi musjme, abychom wěčného swého určenj hodnýmj se oswědčili. Myť i otce i matku swau, i manželku i dťky opustiti, i žiwot swůg wynaložiti musjme, pokudž nám na cestě do wěčnosti překážegj. A to stogj usilj, přemáhánj sebe samého, a člo-

wěk tělesný gako čerw w zemském prachu se batoljcy nenj takowých obětj schopen; gehu srdce gest gehu králowstwj nebeské, a gehu srdce gest tu, kde gehu poklad, totiž na zemi. A wšak křesťan prawdiwý zná se přemábati, zná srdce swé od země odtrhowati. On hledj na nebe, kderadosti neuwادلé ho čekagj, mysle:

O, což gste wy kratičká sauženj nynějšj proti sláwě onéno, kteráž se zgewj na nás na wěky? Gako nic, holé nic gest proti nj okamženj plné strasti! (Řjm. VIII, 18. 2 Kor. IV, 17.)

Tjmtó pohledem posilněn kráčj on od ctnosti ke ctnosti; nebe gest mu nade wšecko wzácné, a swět tento přjliš chudý a chatrný, než aby gich rownal k budaucj sláwě. (Filip. III, 8. —) Když gednau nábožná Monika s obráceným swým synem Augustinem w Ostii bljzko Řjma o žiwotu wěčném rozmlauwala, zhnusil se gj swět se wšemi gehu radostmi tak welice, že s tělem rozlučena býti žádala. *Cemuž gsem gá déle na swětě?* prawila. *Ta gediná žádost, bych z tebe wywedla katolického křesťana, zpět mne držela. Tu wšak giž Bůh wrchowatě splnil: i k čemuž gsem déle na swětě?* Brzy na to zimnice gi napadla, z které wjce neokřála, došedši swé taužebnosti we wěku 56tém swého bohabogného žiwota. (L. Conf. IX, c. 10.) A sw. papež Řehoř weliký pjše: *Powažugjce, co nám w nebi zasljbeno, přichádzj nám wšecko, což na zemi*

mjti můžeme, chatrně. Ale velikých odměn nedogde se leč velikými pracemi. Nechť tedy mysl twá velikostj mzdy se občerstwuj, když obtžnosti s ctnostj spogené lekagja odstrašugj. (Hom. 37.)

Do nebe hleděl Dawid; do nebe hleděl Štěpán, tam hleděli sw. apoštolé a mučedlnjci Krista Ježíše, tam hleděly všecky nábožné duše, genž w Kristu Ježíši bohabogně žiwy býti chtěly, a rozsýwaly zhogna, aby hogně žiti mohly. (2 Kor. IX, 6.) Ti všickni patřili ne na věci, kteréž se widj, ale na ty, kteréž se newidj, na věci věčné, (2 Kor. IV, 18.) a vzdělali se hrdinnými wzory a příklady u wjře, w lásce k Bohu a bližujmu, w maudré lásce k sobě samým, w naděgi, w trpěliwosti, w zdrželiwosti, w střjdmosti a čistotě etc. Pomyšlenj na nebe a věčnau blaženost w nebi bylo všem dobrým a maudrým lidem, a budiž i nám uzdau a záštitau proti všelikým hřjchům a neprawostem, a ostnem k neywznešeněgšjm ctnostem. My čiňme a nasledugme w tom apoštola Páně, sw. Pawla, který všecko činil pro Ewangeliu, aby účastnjk geho byl, totiž aby všudy gemu průchod učině, odplaty té věčné, kteráž gest wěřjcjm w nebi odložena, spolu s nimi došel. —

Zdaliž newjte, pjše on, — že ti, kterjž w zdawod běžj, všickni zagisté běžj, ale geden, který napřed doběhne, béře základ? Tak tedy běžte, abyste základu dosáhli. A kdož

*w bogi zápasj, we wšem zdrželiwi gsau, což-
by tělo zemdljti mohlo, — a oni to činj za-
gisté, aby porušitedlnau korunu wzali, ale my
neporušitedlnau. Protož gá tak běžjm, abych
cjle swého gistě doběhl. Tak bogugi, ne ga-
ko powětrj rozrážege, — ne bez užitku; ale
podmaňugi, přemáhám tělo své, a w službu
podrobugi tak, že dobré působjm a zlé zamezi-
ti mohu. (1 Kor. IX, 24 — 27.) Amen.*

II. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. **H**istorisch - dogmatische Untersuchung über die Natur des Messopfers, oder Beantwortung der Frage, in wie fern die Messe ein Opfer sey. Von Andreas Gau, Repetenten im Erzbischöflichen Seminar zu Köln. Köln 1830. 8. 45. S. Druck und Verlag von M. Dü Mont-Schauberg.

Skrowná to gest knjžka, toliko dwamecjtma listů a čtyry řádky obsahujcej. Illawnj wěci, o kterýchž se w nj mluwj, vlastnjmi slowy spisowatele zde předkládám. „Obět, u wýtečném smyslu slowa toho, gest zvláštnj spůsob úcty (Cultusform), kterýmž kdo něgakau wěc sobě náležejcej podává, aby tjm swé náboženstwj wygewil. S. 1. Poznáwá-li kdo živě welikost všemohaucejho Boha, a zachycen-li gest citem swé nyzkosti před njm: tedy city swé ničjm tak dobře wyznamenati nemůže, gako tjm, když něgaký twor Božj w nic uwozuge, a k zpálenj klade na oheň. S. 5. Člowěk, žiwot swůg za nedostatečnau obět pokládajcej, rád si wyso-ko wážj žiwota kohos newinného, kterýž se na geho

mjstě w obět k zadostí učiněnj podává, anebo gegž on sám poswátně usmrcuge (der durch ihn selbst dem Tode geweiht wird). S. 10. Krwawé oběti gsau člowěku neylepšj wyznamenanj, že gest winen a hoden trestu. S. 11. Lidé nemohau Bohu dokonale zadost učiniti. S. 14. Protož wúbec očekáwán byl Messiáš. S. 15. Kristus za wšecky lidi zadost učinil. S. 19. Byltě on čistau, neposkwrněnau obětj, kteráž se Bohu ljbiti musela, poněwadž to byl syn Božj sám, kterýž, přigaw na sebe lidskau bytnost, obět tuto vykonal. S. 22. Tjm se wšickni lidé při wědomj swěm, že trestu gsau hodni, upokogiti mohli. S. 23. Musjť wšak člowěk newyhnutedlně wěřiti, že Kristus obětj křjže Boha sinjřil. K podporowánj ale wjry této něgakého prostředku gest potřebj, S. 25. ten pak obět mše swaté poskytuje. S. 26. My katoljci wěřjme, že pod swěceným chlebem a wjnem gest obět křjžowá. Kdo tedy tohoto chleba gj, a pije z toho kalichu, účasten gest křjžowé oběti tak, gako gindy lidé oběti účastni byli požjwánjm gegjm. S. 29. Obět na oltáři za swau vlastnj pokládati můžeme, S. 31, poněwadž k tomu dáwáme wůli swau, aby se Kristus za nás obětowal, S. 32, a poněwadž se syn Božj ustanowenjm swaté wečeře sám dal cele wruce lidj. S. 34. Offertorium a konsekracj od lidj wykonati se musj, aby se křjžowá obět obnowila. S. 37. Konsekracj gest wýmjnka, od Ježjše Krista ustanowená, aby se gakožto auplná obět křjžowá předstawil. S. 38. Požjwánj (Communio) gest radostné dokonánj celého obět-njho řádu (Opferhandlung), tak gako se i u židů obětowánj hodem (Mahl) skonáwalo. S. 42. Protož také wěřjcy, an toho nenj nuzná potřeba, nemagj přigjmati, leč gediné při mši swaté. S. 43. “ W krátkých těchto slowjch gsem weškeren obsah nahoře poznamenané knihy zawřel, z čehož se každý sám domysliti může, ga-

kéby ceny byla a wáhy. W tomto spisku wšecky námětsky, (pronomina) na Boha a Krista se wztahujc, z počátku welikau literau psány gsau podle obyčge gíných spisowatelů. Děge se to, hypowinná Bohu uctiwost tím wyznaменова byla. Mně se to ale nezdá býti welmi přjležitě. Němci, k gednomu mluwjce, tak gako my Čechowé, množného počtu užjwagj, a z počátku náměstek weliké litery kladau. Proti tomuto wůbec obwyklemu způsobu zdwořilosti nic namjtati nechci, to ale připomenauti musjm, že význam lidské zdwořilosti k Bohu nepřjležj, a žeby se podle té lidské zdwořilosti z té samě přjčiny, z kteréž w počátku náměstek welikých liter užjwáme, řjkati a psáti mělo: „Bože, prosjme Wás; Gott, wir danken Ihnen, und lieben Sie.“ I k nowotám potřebj netoliko dobré wůle, nýbrž i dobrého rozumu.

2. Der vieljährige Seelsorger auf dem Lande in den meisten Verhältnissen seines Amtes lehrend und handelnd dargestellt, allen Seelsorgern, besonders dem Dekanate an der Pulka gewidmet von Anton Hye, Ehren-donherrn an der Metropolitankirche in Wien, Consistorial-Rathe, Dechante, Schuldistrikts-Aufseher, landesfürstlichen Pfarrer zu Hadres, der nützlichen Wissenschaften zu Erfurt und der k. k. Landwirthschaftsgesellschaft in Wien Mitglieder. Wien 1831. Bey Franz Wimmer 8. S. XI. 408.

Nápis knihy gest wábny, a gméno P. Spisowatele slawně známo skrze spis geho: „Methodenbuch,“ gehožto čtwté wydánj od roku 1817 mám před rukama. Protož gsem sobě s chutj knihu tuto kaupil, nemage za giné, než že w nj naleznu poklad pastýrských prawi-

del, od ostrowtipného a učeného muže dlaným zkušeným sebraných. A však nenalezl gsem nic giného, než krátká rozmlauwánj duchownjho pastýře s všelikými lidmi, zvláště s osadnjky swými, rozmlauwánj o věcech, w každodennjm obcowánj se namjtagjcjch, u příkladu : O masopustnjm čase, o zimnjch weselostech, o krádeži w poljch, o pohřbu, o působenj Ducha swatého, o sirotecjch, o školnjm pomocnjku, o zlých cestách, o očkowánj neštowic, o weřegném kaupánj, o katechismu, o mši swaté, o kostelnjch reparacijch, o lékarstwj, o adwentu, a t. d. Pan autor sám w předmluwě o obsahu knihy swé dj : „že w nj poznamenal weliký djl toho, o čemž s osadnjky swými a s ginými osobami mluwil a gednal.“

To wše by dobré bylo, a s potěšenjm se četlo, kdyby gen to, což o všelikých věcech předkládá, mělo wjce wáhý a ceny. Mněť se to zdá býti přjliš lehké a mělké, a wětšjm djlem tak známo, že i newelmi wtipný duchownj pastýř, když k wyučowánj přistupuge, podobným způsobem s osadnjky rozprávj. Smysljm dokonce, že každý, i sprostý kněz, má-li sie dobran wůli a srdce pastýřské, o negedné věci, kteréž P. Hye dotýká, důkladněgi a přjležitěgi mluwj, nežli on ukazuje. Spisowatelowé, genž si čtenáře swé přjliš hlaupe a sprosté w mysli představugj, obyčegně newelmi chutně pjšj. Kniha P. Hye sice negedno zlaté zrněčko w sobě zdržuge, to ale, což w nj gest dobré a wyborné, alespoň w krátkých slowjch se předložiti mohlo. I to mi se w spisu geho zdá býti chybnó, že duchownj pastýře předloženými příklady wede k tomu, by i w nečas wyučowali, an k tomu nenj dostatečné přjčiny, a žádný mrawného naučenj od nich neočekáwá. Morál, nepřjležitě, bez maudré přjčiny a dobré čáky pronešená, nechutenstwj wzbuzuge, zvláště když spo-

ln powrchnj gest, neb dokonce negistého cos k nj gest přimjšeno. Z nasledujcejch příkladů každý poněkud o obsahu nadepsané knihy souditi moci bude.

Strana 83. VIII. Chlap, kterýž ubil swau matku.

Gá. Tys tedy ten, kterýž starau matku swau pohaněl, strkal a bil?

Chlap. Nestaloť se gj mnoho.

Gá. Co se stalo, to mi powěděli věrohodnj svědkové, kteříž se z tebe horšili.

On. To gsau mogi nepřátelé. Newědj co mluwiti.

Gá. Wědjť owšem, žes welni často zle nakládal s matkau swau, a negednau gi ze světnice vyhodil.

On. Často se opila, a pak byla proti všemu, což gsem koli činil.

Gá. Zdalis tjm dostal práwo, hanliwě gi pozjwati, z domu strkati a bjti?

On. Rychtář náš mne ustanowil, bych sám hospodárstwj zprawowal, protože gsem neystaršj syn.

Gá. Zdali ti také řekl, abys matku swau pral? Darebáku! — Poněwadž gest známo, žes gi práwě před náhlau smrtj gegj strkal a bil: tedy se tělo gegj práwně ohledati musj.

On. Prosjm wás pro Boha, aby gste toho nežádal.

Gá. Ille, gak tě giž stjhá svědomj twoge! Wšewědaucj Bůh tě souditi bude a trestati.

On. Gen kdyby se pan zprawec něheho nedowěděl.

Gá. Bogjš-li se toliko geho? Bezbožnjče! S tebau nechci déle mluwiti. Gdi mi s očj!

Strana 87. O polnj práci a zanedbáwánj nemocných.

Sedlák. Duben nám přjwětiwěgšj twář ukazuge. Negedna práce, na poljch a winicjch giž w Březnu začatá odložiti se musila.

Gá. Tak člověk často buď hned při počátku, a-

nebo w prostředě běhu žiwota swého se zastawuge, a býwá na onen swět zawolán.

On. Ted' zase na poli kopati, sji a wláčeti mŭ. žeme.

Gá. W skutkuť gest wšecker, gak widjm, žiwo na poljch a winicjch. Téměř žádný nenj doma; nemocnj a děti gsau sami sobě ostaweni.

On. To gest práwě tjm, že nynj gest mnoho práce.

Gá. Wy tedy o pole a winice wjce pečujete, než o nemocné a o dítjky swé?

On. Nelze nám ginák gednati. Neb byloby to s našj škodau, kdybychom pracj odkládali.

Gá. A wšak stáwá se, že někdy nemocný zanedbán býwá, zle se má a umjrá, a že děti k aurazu přicházegj.

On. Nenjt nám možná, žiwiti opatrownjka nemocných anebo čeledjna.

Gá. Tak tedy gest potřeba, aby gste gedeno ráno a druhý odpoledne byl u nemocných a u dětj, anebo abyste přibuzných swých o to požádali.

Strana 385. II. Swátek početj P. Marie.

Osadnj. Gindyť gsem slýchal, že Maria bez dědičného hřjchu byla počata, dnes gsem ale slyšel, že Maria počala Ježjše zcela giným způsobem, než se při matkách stáwá.

Gá. Kázalť gsem o obém. Prwnj gsem předložil gakožto pobožné domněnj, druhé ale gakožto učenj swatého ewangelium. Obé se dnes na pamět uwádětimsj. Ježjš, mage gakožto wykupitel býti bez hřjchu, nemohl tak gako každý giný člowěk počat býti od osoby, w dědičném hřjchu zplozené.

On. Ráčil gste také, welebný Pane, některá naučenj dáti manželům, a výstraby djwkám, ke wdauj se strogjcjin.

Gá. Ano, pukud na kazatelnu slušj a wůbec se mluwiti může. Gednal gsem o swatém konci manželstwj, při kterémž se gen poněkud na tělesnost hleděti má; gednal gsem tolikéž o poctiwosti a wážnosti, kteréž každá djwka, bywši čistau a mrawnau, w manželstwj požjwá.

On. Gistoť gest, že mnohé ženy gediné proto od mužů potupowány býwagj, že dřjwe byly powolné, byť i mužowé sami swůdcowé gich byli.

Gá. Protož gá často připomjnam, že Hanna, čtyry a osmdesátiletá matrona, muži swému gakožto panna byla přisnaujena.

3. Betrachtungen und Erhebungen des Herzens zu Gott über die dreyssig ersten Psalmen. Zur Förderung häuslicher Andacht in christkatholischen Familien. Mit Genehmigung des Hochwürdigsten Herrn Johann Michael von Sailer, Bischofs zu Regensburg. Frankfurt a.M. In der Jägerschen Buch-Papier-und Landkartenhandlung 1831. 8. S. 432.

Ač wzdělawatelnj spisowé zhusta na swětlo wycházegj, mysljmť nicméně, že podnikánj takýchžto pracj nikoli nenj zbytečné. Neb rozdjlný gest smysl lidský, a což gednomu pobožnému srdci utěšenau gest potrawau, toho sobě drubé, rowně pobožné srdce méně libuge. Ne všeco se hodj všechněm. W ýš oznámená kniha negmenowaného skladatele gest gedna z wětšjch, anať 432 stran we wětšjch oktawu objmá. Dle zdánj mého toliko wzdělanějšj w lidu se hodj, gak wěcni tak i způsobem psanj. Rozgjmánj gest osm a třidcet, kterýmžto třidcet prwnjch žalmů za základ stogj. Co

se důmyslnému spisovateli v každém žalnu zdálo býti ney důležitější, to sobě za předmět obral, pročež na čele některých rozgimánj i osm hlavnjch pomyslů gest wyznamenáno, u příkladu při prwnj polowici dewátého žalnu : „Dobrota a sladkost Božj; — odpor náružiwo-
stj; — saud — gméno, — pomoc — sprawedlnost Božj; — zákonodárce zlých.“ Spisowatel gest welmi žiwého ducha, wýmluwný, mocný a gako praudný. Welice nařjká na newěru, přemudřelost a zkázumrawů za těchto časů našich, a zde onde snad až přílišná hořkost gest wylita. Práce geho, přemnožstwj pohnutedlných, krásných a wznešených pomyslů namjtagicj, obzwlastně těm přigemna bude, gešto nehledj tak na hluboké, gasné a poklidné rozumowánj, gako na básnický gakýs oheň a řečnickau statnost. Protož biskupský Ordinariat Řezenský we swé tohoto spisu approbačj práwě dj „že pro swau welikau moc (grosse Salbung) zwlastnj chwały gest hoden.“ Takážto wnitřnj moc, kterauž německé slovo Salbung wyznamenává, w žalnjch a spisech prorockých se nacházj. Na prokaz wynešeného, obecného saudu swého o této k wzdělánj psané knize dvě mjst zde kladu :

„Ježjś Kristus gest počátek a konec, ono Alpha a Omega. On gest weškeren obsah našj wjry, gediný základ našj naděge a předmět našj lásky. On gest kljče ke všechněm tagemstwju, skutečné wykonánj všeho předobrazeného, a naplněnj všech proroctwj. Wšecko, což gest, se kol něho pohybuge. Geho toliko widjme gak w gasně paprskugicjm blesku nowého, tak i w mjr-
ném swětle starého zákona. Kdo nehledá Krista w tomto druhém, a nenalezá, newidj ho tam : zhasjná swjci, a w temnu se potácj. S. 167. Slyšme nynj, gak Je-
žjś w tomto žalnu k swému a našemu Bohu, swým a našjm gménem mluwj ; gak se modlj za sebe, gelikož

gakožto člověk mdloby naše na sebe přigal, a gak, gelikož gest Bůh, ničeho nepotřebujej, sebe člověka za nás lidi vyslýchá. Gakožto člověk běre na sebe winu bratřj swých, a gakožto Bůh w mjr nás uwozuge s otcem swým. Gakožto člověk smrtedlnosti se podrobuge, a gakožto Bůh sláwu nesmrtedlnosti nám dává. Gakožto člověk trpj za prowiněnj, gakožto Bůh ale vlastnj swé za hřjchy naše dostučiněnj přigjmá. Gakožto člověk se modlj, gakožto Bůh vyslýchá. Gakožto člověk prosj za nás, gakožto Boha my sami prosjme. Gednau gakožto člověk mezi námi putuge se modlil: nynj se modlj, sedě na trůnu welebnosti swé. Sedj, wece apoštol geho, sedj na prawici Božj, a oroduge za nás. Modleme se s njm, skrze něho a w něm, — on hlawa, my audowé!“ S. 168 — 169.

V. Z.

b) Smjšeniny.

Cjrkewnj zpráwy.

Listowé pastýřstj.

1. List G. M. Knjžete Arcibiskupa Pražského Josefa Aloysia Krakowského Hraběte z Kolowrat &c.

NOS ALOYSIUS JOSEPHUS KRAKOWSKY
e. S. R. I. Comitibus a Kolowrat, L. B. de Ugezd,
Dei gratia Archiepiscopus Pragensis, Princeps, Sedis
Apostolicæ Legatus Natus, inclyti Regni Bohemiæ
Primas &c. &c.

Universo Venerabili Clero Archidioceseos Nostræ tam seculari
quam regulari Salutem, et Benedictionem a Domino!

Placuit inscrutabili Dei providentiæ, cujus regimini
per omnes vicissitudines vitæ Nostræ tranquille adquie-

scere consuevimus, ita nuperrime disponere, ut piissima voluntate ac summo patrocinio Augustissimi Imperatoris ac Regis nostri FRANCISCI I. (cujus brachium fortitudo Dei ad propupnandam sanctam Ecclesiam catholicam potenter armat) tum auctoritate Apostolica Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri GREGORII XVI. ad occupandam Sanctæ Ecclesiæ Metropolitanæ hujus inclyti regni Sedem pio obitu dilectissimi Fratris ac Deccessoris Nostri WENCESLAI LEOPOLDI vacantem vocati, atque in hocce dignitatis ecclesiasticæ, rerumque patriæ agendarum culmine reapse collocati fuerimus.

Itaque, sive Sedem, ad quam ex pristino Episcopatu translati, sive vos, dilectum Clerum Nostrum, cui novissime præfecti sumus, consideremus, nil sane obstat, quominus animus Noster, qui summo semper studio in religionem etiamsi hujus novi graviorisque oneris pondus Nobiscum expendamus, mox tamen ab omni difficultatis metu reficiatur erigaturque, ductus nimirum firma erga Deum et vos Nobis fideliter collaboraturos confidentia.

Ac primum quidem Nos in Bohemiæ fastigio positos esse cernimus, ubi magnifica eaque princeps ædes honori Dei Altissimi pietate S. Wenceslai nostri a fundamentis excitata, et sub patrocinio S. Viti Martyris consecrata surrexit, in qua, quidquid luminis christianæ fidei Præsulum Ratisbonensium et S. S. Cyrilli et Methodii conatibus; tum præclaro Ducis Bořiwoji sanctæque conjugis Ludmilæ (Martyrio quam Principatu clariores) exemplo exortum erat, quam religiosissime custodiebatur, atque in vicinas urbi regiones diffundebatur; donec tandem seculo decimo ultra dimidium gloriosæ memoriæ Dietmarus primus gentis nostræ Antistes hic suam fixisset cathedram, quam successor ejus S. Adalbertus (proprie Wogtëchus noster posthac Hungariæ,

Poloniæ et Prussiæ Apostolus) sanctissime rexit, et post eum tot Episcopi etiam S. R. I. Principes ceu fortes athletæ se se pro muro Domini Dei ponere non timentes, demum inde a beato Arnesto tot Archiepiscopi obrizæ laudis ornamentis digni (quos inter Joannes I. et Ernestus II. sacra romana purpura sancte nitebant) plerique doctrina, eximiis virtutibus et fervore apostolico insignes cœleste fidei depositum non raro maximas inter adversitates laudabiliter constanterque servaverunt, servatum ad posteros transmiserunt, atque adeo talentum sibi concreditum centuplo cum fœnore Christo Judici reportarunt.

Huc accedit grata admodum recordatio servatæ toties, et vel inter ferrum et flammam adsertæ Deo, Ecclesiæ catholicæ, legitimisque terræ Principibus illibatæ fidei, et quidem a viris, quibus, uti magni nominis Antecessor Noster Antonius jam seculo XVI. adfirmare non dubitabat, prædicationis cathedra facta est canonicalus janua.

Cernimus Nos in loco sacro constitutos, ubi sancta Patronorum nostrorum lipsana honorifice quiescunt, adeuntibusque religionem incutiunt, nec absque fructu et solatio frequenter coluntur; ubi primorum christianorum Principum Bohemiæ, Serenissimorum Regum, (quos inter Imperatores Cæsares gloriosissimi) extant monumenta reverentiam sibi deposcentia, ubi denique, ut paucis multa complectamur, rerum christiano homine sinceroque Bohemo dignarum multiplex viget memoria.

Quæ sancta antiquitas atque illustria Majorum Nostrorum in Ecclesiam Dei merita sicut pastorem zelum Nostrum provocant, Nosque obstringunt, ut pro modulo virium Nostrarum satagamus, eoque enitmur, quo in hocce ovili Nobis recens commisso res christiana et imposterum firma semper et salva consistat: ita

vos, Fratres et Filii in Christo Jesu dilectissimi, quaecunque dignitate, munere graduque officii conspicui estis, pro ratione Metropolitani muneris Nostri pariter provocamus, obligamusque, ut, qui hucusque egregiam operam vestram, ministerio Dei, promovendæque animarum salutis verbo et exemplo navare non intermisistis, porro quoque, quantum in vobis est, et quantum Dominus vobis dederit, pastoralis sollicitudini Nostræ candide cooperemini.

Etenim si quid unquam a Deo misericordiarum Domino enixius Nos petere oportet; tum certe est, ut cunctos nos, quos in sortem suam vocare dignatus est, ubius mentis, *unius efficiat voluntatis*; nimirum ad ampliandam gloriam suam, ad extirpanda vitia, ad virtutem Christianam populo nostro implantandam, atque adeo ad procurandam æternam hominum felicitatem.

At vero neminem nostrum latere potest, *fidem*, teste gentium Apostolo, *non omnium esse*, *) (triste sane, ast verum effatum) videlicet, cum sit *donum Dei* **) neque omnibus datum, et etiamsi homines fide gloriantur, eandem tamen neque semper *operibus eorum condigne cooperari*; proinde mortuam esse; imo in locum operum fidei respondentium non raro mala succedere opera; quoniam multi mortalium sensus suos non tanquam rationis ministros a Deo utiliter datos, sed sicut effrenos pravarum cupiditatum satellites perperam adhibere consueverunt.

Unde non mirum tot ac tanta adversus rem divinam passim emergere obstacula, quibuscum jam sanctis prophetis, ipsi adeo divino magistro ac Redemptori nostro, Apostolis ejus, et pene singulis per seculorum decursum viris Dei durus erat conflictus.

*) 2. Thessal. c. 3. **) Ephes. c. 2.

Atque ista quidem amara Apostoli querela est: malos *nonnunquam esse dies*, *) qui Ecclesiam Dei nullo non tempore, imo ad hoc usque momentum, et quidem pro hominum iniquitate et temporum injuria jam atrocius, jam minus affligere et contristare non desistunt.

Igitur ad vos, Dilectissimi, quos in virtute Dei per fidem quasi firmo praesidio ad vestram propriam, aliorumque salutem custodiri credimus; ad vos paternam vocem Nostram elevamus, sancti Pauli Apostoli verbis nuntantes: *Digne Evangelio Christi etiam in posterum conversamini, ut, sive cum venerimus, et viderimus vos, sive absentes audiamus de vobis; quia statis in uno spiritu unanimes, collaborantes fidei Evangelii!* **) Hancce sacerdotalis vitae summam, ceu complementum sublimis vocationis vestrae vobis in nomine illius ob oculos ponimus, qui discipulos suos mittere dignatus est, *ut fructum afferrent, et fructus eorum maneret.*

Idem salutare propositoque Nostro percommodum esse censemus, monitiones quasdam sancti Antistitis Caroli Borromaei, qui et sanctitatis exemplar, et curae pastoralis eximius praceptor est, hancce Apostoli doctrinam enucleans, vobis in memoriam revocare: *Fratres, et filii in Christo carissimi*, inquit ille, *memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster. Qua assidua recordatione memoriaque excitati eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod vestram sanctitatem elucere. Quae si magna in aliis vitae Christianae institutis requiritur: certe in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinaeque gratiae dispensatores estis, major inesse debet. Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut divino cul-*

*) Ephes. c. 5. **) Philipp. c. 1.

tui, et coelestium rerum meditationibus, et orationi et sacrarum, Ecclesiasticarumque literarum studiis vacetis; tum depositis secularibus vanisque sollicitudinibus ab omni vitio alieni in via Domini recte ambuletis. Estis enim participes et socii laborum, curaeque episcopalis, et in messe Episcopo commissa operarii. Elaborate ergo una cum eo, et contendite, ut populus, cujus cura geritur, tanquam purum triticum, auxiliante divina misericordia, congregetur in horrea coelestia.

Pascite inprimis populum vobis concreditum praedicatione verbi divini, salutaribusque monitis, exemplo et oratione.

Ecce praeclaram veri sacerdotis imaginem Paulina sancti Antistitis doctrina adumbratam, vitaeque, dum adhuc in terris ageret, prorsus evangelica expressam! Atque hujus vitae tenori sedula, efficaxque verbi Dei annuntiatio cum reliquis virtutibus praecipue adnexa est; quae quanta omnino res sit, quam salutaris, ac plane divina, nemo vestrum ignorat. Qui enim — adseverante Daniele Propheta Dei — *ad justitiam* (ad rectam fidem et probos mores) *erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates.* *) *Et qui, succlamat S. Jacobus, converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.* **) O praeium et solatium omnem terrenorum gaudiorum dulcedinem infinite excedens!

In hoc igitur omni virium contentione elaborate, ut Christi Domini, qui manus praedicationis annorum trium spatium in terris exercuit, exemplum, quantum in vobis est, imitatione exprimatis. Quod enim Dominus Apostolis mandavit: *Praedicate Evangelium*, istud man-

*) Daniel c. 12. **) Jac. c. 5.

datum et vobis legitimis novi fœderis sacerdotibus reliquit; hic ergo labor, hæc occupatio, hoc maximum sit solatium vestrum. Legem Domini modeste, graviter, dilucide et ad captum populi explanate, mittentes altiores conceptus (junioem præsertim Clerum adloquimur) verborumque calamistros, quos nemo tam facile intelligat, et ex quibus vix aliquis quidpiam addiscat. Homines a peccatis dehortari, contra vero ad amandam colendamque virtutem Christianam ita excitare satagite, ut vestro ipsorum animo commoto, internoque pietatis sensu ac fervore extrinsecus apparente hominum quoque animi commoveantur, et ad vitam sanete instituentiam inducantur. Docente enim experientia vel simplicissimus auditorum probe intelligit atque distinguit, quæ ore solum, quasi tantummodo officii gratia, licet eleganter dicuntur, et quæ ex imis præcordiis ipso concionantis animo affecto proferuntur, quæ omnino (ut jam naturæ humanæ insitum est) de corde ad cor suaviter transire nemo ambigat. Doctrinæ novationem nullam admittite, *Jesus Christus enim heri et hodie, ipse et in secula.* *) In summa sacro de suggestu ea nervose prædicate, quæ ducunt ad cognitionem Dei, et per quem omnia facta sunt, Jesu Christi Domini nostri, quæ ad pietatem informant atque excitant, hominesque Deo caros acceptosque efficiunt.

Nolite autem animos despondere et a laudabili salutarique proposito vestro dimoveri, si qui forte sint, qui concionantibus vobis adtentam patientemque aurem præbere tergiversentur, monitiones vestras contemnant, et in mala vivendi consuetudine perseverent.

Confortamini et erigimini præcepto Apostolico: *Prædica verbum, insta opportune, importune* **) (quocumque

*) Hebr. c. 13. **) II. Tim. c. 4.

tempore, et assidue, patientia utendo adversus omnia quæ obstant, et viam veritatis demonstrando.)

Etsi enim quandoque intempestive loqui videamini iis, qui aut justam reprehensionem ægre ferunt, aut a *veritate auditum avertunt*: vos tamen eo magis *vigilate, in omnibus laborate, opus Evangelistarum facientes, et ministerium vestrum implentes*. Non enim est in potestate vestra scire tempus et horam, qua Dominus talium miserebitur, et illuminabit cæcitatem eorum. Audite monitionem S. Augustini sacris præconibus animum facientis: *Multi postea cogitantes, inquit ille, quæ audierint, et quam juste audierint, ipsi se gravius et severius arguerunt, et sanati sunt.*

Vos ergo inter quascunque difficultates, quæ resistunt doctrinæ vestræ, patientes estote usque ad tempus, ubi consolabitur vos Dominus, et coronabit laborem vestrum. Ecce agricola expectat fructum terræ committens Deo auram et tempora, modo ipse satis desudaverit, seque pro conditione sua nulli parsisse operæ sciat. Vos expectate fructum laboris vestri infinite pretiosiore, peccatorum videlicet conversionem, ac emendationem, animarum cum Deo conjunctionem, et redundantem inde beatitatem æternam duraturam. Et esto, quod nonnunquam labor vester irritus, et opera perdita sit, dummodo ministerium vestrum fideliter impleveritis, gratulamini vobis; liberastis enim et salvastis animas vestras. Cetera commendate misericordiæ et justitiæ divinæ.

Opportunum sane, et scopo Nostro maxime congruum esse putamus, quia de munere docendi agitur, hinc vi officii Nostri quidpiam innuere, quod pro funesta temporum nostrorum conditione præcipue necessarium esse videtur. Quippe Dei summo erga patriam nostram beneficio hucusque factum est, ut pax intestina et ci-

vilis conservata, nec ulla, prout alibi gentium, rerum ordinis publici perturbatio tentata fuerit, qua de re Deo omnipotenti, qui Deus pacis et charitatis est, debita agenda sunt gratia. Quoniam vero experientia teste *multi seductores exierunt in mundum libertatem promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis* *) seminantes zizania seditionis et legitimam potestatem a Deo institutam partim lingua, partim calamo impugnant populum vel quietissimum optimumque sollicitant et corrumpere tentant: ideo vobis, Dilectissimi, (etsi de vestra in explendis officiis fidelitate Nobis maxime persuasum sit) necessariam tamen vigilantiam commendamus, ut tam publice, quam privatim, ubi opportuna se se obtulerit occasio, populum vestrum cum Apostolo commonefaciatis: *Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam (adulterinam) et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, et non secundum Christum.* **)

Nunc profecto, si unquam, maxime oportet populum adversus contagionem tanti sceleris, sicubi serpat, verbo Dei praemuniri custodiri, ut sit *subjectus legitimae potestati propter Deum; quia sic est voluntas Dei, ut unusquisque quasi liber, et non quasi velamen habens malitiae libertatem, sed sicut servus Dei Deum timeat, et Regem, qui Dei minister est, propter conscientiam honorificet.* ***) Commemorate poenas, quas Majestas divina inobedientibus et refractariis interminat, ****) et ostendite: ubicunque legitimus Dominus honoratus non fuerit, illic plerumque jam praecessisse religionis oblivionem, si non desolationem.

Admodum sane expedit praeclarum primorum Christianorum exemplum allegare, quorum omnium loco

*) 2. Petri 2. c. **) Coloss. c. 2. V. 8. ***) 1. Petri c. 2. ****) Rom. c. 13.

unus respondet Tertullianus : *Sciens Christianus Imperatorem a Deo Suo constitui, necesse est, ut ipsum et diligat, et revereatur, et honoret, et salvum velit cum toto Imperio. Colimus ergo Imperatorem, ut hominem a Deo secundum, et quicquid est a Deo consecutum, et solo Deo minorem.* *)

Præterea curam et instructionem parvulorum, quos divinus Magister noster ad se vocare, timoremque Dei doceresolebat, vobis cumprimis commendamus. Imbuite huncce tenellum succrescentemque Christianum cœtum sanctis fidei nostræ dogmatibus, et vitæ christianæ præceptis. Statis diebus et horis in schola, in Ecclesia, et per pagos coram adultis hocce maximi momenti officium adcurate adimplete. Mementote, quanti meriti sit apud Deum et Ecclesiam eorum curam gerere, quorum Angeli perpetuo vident faciem Patris nostri, qui in cœlis est.

Ut autem optato cum fructu concionari et docere valeatis, antequam vos labori apostolico accingatis, coram Deo vos prosternite humanæ memores imbecillitatis, ejusque auxilium implorate, necessaria dicendi adjumenta ab eo petentes, si quidem *omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.* **) Sit igitur præparatio vestra sacra lectio, labor et supremi numinis invocatio.

Demum maxime necessarium est, ut doctrinam a vobis propositam laudabili vivendi ratione bonoque exemplo confirmetis, atque ita in populo efficacem redatis. Triste sane foret, si quando auditor apud se ipsum cogitaret : *Qui demum fit, ut, quae mihi tanquam sancta et cum gratia Dei actu facilia commendas, proprio exemplo possibilia esse neget?*

Præclare hanc in rem sanctus Cardinalis supra laudatus : *Sciat concionator, inquit ille, se exiguum fruc-*

*) ad Scapulam. **) Jac. c. 1.

tum spiritualem fidelibus allaturum, nisi Evangelii, quod prædicat, legibus congruenter vixerit, et nisi vere, ex animo totoque spiritu dicat. Ita vero dicere is tantum potest, qui spiritualis est, sanctæque vitæ institutis atque usui plane deditus.

Rogate ergo Deum auctorem gratiæ, ita vos sancta mater ecclesia monet, *ut dirigere, sanctificare, et gubernare dignetur corda, sensus, sermones, actus vestros in lege sua, et in operibus mandatorum suorum, ut præstantissimum prædicationis munus pro dignitate et cum augmento gloriæ Dei sustinere valeatis.*

De cætero, Fratres dilectissimi, quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, *quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ*, et si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, *) hæc et agite. Caritatem et humilitatem, quæ omnium virtutum mater est, mansuetudinem, patientiam, justitiam, temperantiam reliquasque virtutes vitæ vestræ tenore exprimere satagite, officium divinum religiose persolvite, et Deo pro ovis vestris offerte, atque omnem industriam vestram in eo adhibete, *ut in omnibus forma gregis efficiamini.*

Ideo enim Dominica boni pastoris Archiepiscopatum Nostrum ingredi, et regimen animarum a divino Servatoris nostri exemplo auspicari voluimus, quod præ oculis habentes Vobis quoque, dilectissimi, ob oculos ponimus.

Vos vero dilecti Vicarii Nostri foranei, quos novissime in officio vestro confirmare non dubitavimus, ita munus vestrum gerere noveritis, ut spei et expectationi, quam de vobis concepimus, ad amussim respondeatis. Decori Domus Dei, servandæ disciplinæ ecclesiasticæ, et ordini clericali, cunctarumque legum tam ecclesiasti-

*) Philipp. c. 4.

carum, quam a Majestate caesarea regia latorum executioni stricte invigilate, Nobisque sinceras adcuratasque relationes statuto tempore submitтите.

Denique orate pro Nobis ! et pax Dei, *quae exsuperat omnem sensum*, custodiat corda vestra, et intelligentias vestras in Christo Jesu. *)

Pragae in Residentia Nostra Archiepiscopali 15. Junii
Anno Christi 1831.

Aloysius Josephus,
Princeps Archiepiscopus.

U m r t n j památka Ludwjka XVI.

Za nezrušenjm zákona ze strany úmrtnj památky Ludwjka XVI., kteráž se dne 21. Ledna slawjwala, weškeré duchowenstwo nemálo znepokogeno bylo. Řizenj, nemohauc na arcibiskupu zápowěd' z ohledu slawenj služeb Božjch wynutiti, poslalo po farářjch výstrahu, a podnes wědomo nenj, zdali gen gediný úkazu toho byl neuposlechl. Chrám swatého Rocha byl ale předce gako při pohřbu černě přistrogen. Každému zagisté faráři za těžko přicházeti muselo služby Božj saukromj slawiti, an všickni policegnj náhončj na ně čjhali, by snad i úsilně čtenj poslednj wůle Ludwjka XVI. zabránili. Zapřjti se nedá, že w prostředcjh těchto od řizenj patrná ne-sprawedlnost se spáchala; neb nenj-li zákon ten wy-

*) Philipp. c. 4.

zdvížen, tedy wolno také kněžjím geg zachowáwati; protož nižádným právem ministrům nepřislušelo, tjm méně policegnjm praefektům geg stawiti. Mohloť owšem slawenj toto k nepořádkům a různicem přičinu podati, ale právě proto měla sněmowna pauská popjliti, by tento od deputowaných přigatý zákon potvrzenj došel, nikoliwěk ale neslušelo zapowjdati, co zákonem zřegmě gest powoleno.

Z P a ř j ž e. Mezi mnohými žádostimi w sněmowně deputowaných podána byla také gedna, kteráž ponawrhovala, aby socha Voltairowa a J. J. Rousseauwa na kostel St. Germain l' Auxerrois postawena byla.

Chateaubriand k redaktorům časopisu: *Revue Europeenne* o swazku mezi náboženstwjm a swobodau takto pjše: Swazek mezi náboženstwjm a swobodau náležitě gste postihli. Přesvědčen gsem, že žádné giné základnj prawdy nenj na swětě kromě křesťanské, a i wy o tom gednosworně se mnau smeyšljte. Nad tuto prawdu žádné nenj, a kdybychom se gj spustiti měli, rozpadne se společnost lidská w zmatek a směš. Nacházej se sice až potud nemálo staupenců Voltairowých, mimo giné, kteříž se nikdy s libomudrcstwjm nezaměstknávali; gim gest křesťanstwj gen posměchem a nerozumem; geho wyznawači zdagj se gim lidé mdlé myslí, anebo naprosto podwodnjci, wywedeme-li ale takowé lidi z tohoto úzkého okresu, w němž obyčegně křesťanské učenj uzawjragj, uwodjce ge do oné neskončené prostory určenj člověka, a tážeme-li se gich, gakým způsobem nám bez prawdy křesťanské w trogjm wztahu gegjm totiž na obor ducha, morálky a politiky wyswětlj podstatu Božskau, lidskau a občanskau, tuť negen že ničehož nám neodpowjdagj, nýbrž ani otázce

našj nerozuměgj. Upjragjce tagemstwj náboženská u-silugj ge tagemstwimi Deismu, Atheismu a Materialismu nabraditi, gešto se stokráte tjže přigmanti dagj, než u-čenj naše o pádu člowěka a o wykaupenj geho.

Společnost náboženská kráčeti bude cestau ginau nežli měštanská, ona podobně gako mistr gegj proměnj se slawně w pramenu i w symbolu swém; ona ale nezmizj na wždy, nebo má základ swúg w žiwotě ne-skončeném. Náboženstwj křesťanské ugalo se wskryšjch podzemnjch a katakombách, proniknuwšj zemi roz-prostřelo se w chrámjch, zde za tři sta let uwězněna u-maudrost wyprosti wšj rozhostilo se po městech a kra-ginách a opanowalo zponenáhla weškeren okršlek swě-ta. Za dnů našich ustupuge zase nazpět, opauštěgje weliké haufy wracuge se w chrámy, z nichž ubere se opět do skreyšjch podzemnjch, by odtud k žiwotu nowému po-wstalo. — Widěl gsem Jerusaleým i Řím: nedaleko Jor-danu, w kragině zázraků mezi starowěkými zřjceninami slyšel gsem u Božjho hrobu rozličné sekty chwalozpě-wy prozpěwugjej; u břehu Tibery mezi mohylami Cæ-sarů a kryptami mučedlnjků přjtomen gsem byl hymnám na hrobjch apoštolů; i cjtíl gsem, co w křesťanstwj mě-nitedlného gest a co wěčného. Geden pak obraz se mi zwlastě w paměti zachowal. Giž se k večeru schy-lowalo, a nastáwagjej saumrak zastjral zponenáhla fre-skomalby na temných klenutjch; gen některé tahy štět-ce Michaele - Angelowa w poslednjm saudu geště se mjhaly; z těch po sobě zhášěných swjc wznášela se zhůru lebaunká pára, přirozený obraz žiwota, který nápodobně co pára pomjgj, a protož w pjsmě sw. k dýmu se přirownáwá. Kardinálowé leželi na kolenau, Papež nowý Pius VIII, genž blizek byl smrti, ležel před tmž oltářem rozprostřený, kdež gsem před několika nedělni předchůdce geho Leona XII. widěl. Pláč Je-

remiáše proroka nasledowala kagiej modlitba, po rozlehlých sjuch w tichu a w temnu zaléhagje. Řjm křesťanský předstawował se mi we swých pamětnostech; ale mjsto oněch welmocných Papežů swrhugiejch krále s trůnu, ležel tu bjdný, wěkem sešlý kmet, dnau zlámaný, zwěstugjej konec oné sláwy swětské, kteráž drubdy společnost lidskau šlechtila. S nj wybledla gsau mistrná djla umělecká po stěnách napolo opuštěného Vatikanu. Dwognásobnj téžkomyslnost progjmala diwatele. Řjm swateho Petra, slawjej smrtedlný bog Kristůw, swůg vlastnj slawiti se zdál, o nowém Jerusalemě ta sama slova opětugje, která o starém Sionu wyřčena prorokem: „Quomodo sedet sola civitas? Viae Sion lugent, eo quod non sint, qui veniunt ad solemnitatem.“

Toto wšak bylo gen proměnění, nikoliw skončení. Náboženstwj křesťanské nawrátj se opět do tmawých sklepů starobylych chrámů našich, ono sstaupj do brobowé geskyně našeho Spasitele, zde rozžhne pochodni swau k slawnému dni nowého zkrjšení se pozdwihauc a geště gedenkrátě twář swěta promění. —

Biblické rukopisy, které slowutný cestowatel Bruce w Egyptě a w Abyssinii sebral. Tyto rukopisy w Londýně prodány byly, totiž:

Přeložení aethiopské starého zákona auplné až na žalmy, které Ludolfem byly wydány, s knihau Enoch; kterýž exemplář gest geden z oněch třj známých exemplářů této knihy.

Knih Salomon do rozličných nářečí přeložena se zvláštnjm slownjkem pro každé přeložení.

Čtyry ewangelia w gazyku aethiopském, dwa exempláře.

Známau Kroniku o Axumě, obsahující příběhy křesťanské církve abyssinské.

Starý, velmi vzácný rukopis na papíru, týkající se Gnostiků okolo gedenáctého století sepsaný. —

Slowo o klášterjch a náboženských gednotách.

Z strany klášterů gsem i gá vašeho mjněnj. Gsaut výborné ústawy, gakěž se ne tak snadno shledagj; s nimi uschnau celé odvětwj učenosti, a celé kraginy w pustiny se obrátj. Gak welice bych sám sobě takowj klášter žádal! Wolenectwj Mainské sekularisowalo tři kláštery k prospěchu university, a po desjti létech pozůstalo z důchodů sotwa tolik, co gediný z oněch tjj mjwal. I wjm z dobré ruky, že se po reformách jo-sefjnských gměnj 80. millionů rowně tjj způsobem promrhalo. — Zahubili slepici, která zlaté wegce nesla. Konečně, kdo chce k cji, musj se chopiti prostředků. Neustále slyšjm hlásati, že se pádem oltáře sesul i trůn; však nikdo onen vzdělati nepjll.

Protož, zachoweytež ústawy, kteréž semenistě byly duchownjch pastýřů, k potěšenj, k wyučowánj, k pěstowánj nábožnosti zřízeny. Wzdělati bychom ge měli, kde gich wjce nestogj. Dokawád ono theoretické slowo se neuskutečnj, gest pozdwiženj buď giž zde, nebo přede dweřmi. Gestit welmi těžké gakož i potřebné nowé zrozenj člowěčenstwa; nowé zrozenj, prawjm, neb ginák nemohu nazjwati zewrubnau proměnu wšech giž od dětinstwj nám wštjpených idej; nám, to gest, ne mně a wám, nýbrž pokolenj, které we škole Voltairowě a giných lehkomylných spisowatelů wy-cwičeno bylo. Odtud berau počátek wšecky ty zmatky a odpory, odtud wěž Babel we weškerém swětě,

odtud i onen *pomysl na wyzdwiženj klášterů a zrušenj gednot náboženských . . .* Kdo gest ten obskurant, zatmělec, jesuita, genž tento list psáti mohl? — Odpověď. Protestant, Johannes z Müllerů, nesmrtelný děgopisec šwegcarský. Wiz geho: „*Sämmtliche Werke*, Tübingen 1811, djl 6. str. 369.

Z K o w á ř o w a 18. čerwna 1832. Wčera w den nejsvětějšj Trogice Božj přigjmal se w zdejšjm chrámu Páně mezi kázanjm a obětj mešnj dwadctiletý Israella swátostj křtu wlůno katolické cjrkwě. An se obřad tento wenku málokdy wjdá, a památka založenj chrámu Páně práwě k tomu dni padala, shromáždil se náš pobožný lid w počtu přehogném k službám božjm. Ale nebylo snad w celém zástupu, kdoby swé cesty upřímně byl nežehnal; neb po skončeném křtu u přítomnosti p. Walného, Pána na Zabrádce, a p. Frant. Sauchy, knjž. purkrabjho na Worljků, pronesl wel. p. Jan Kalbáč, farář tamnj, slowa o blahočinnosti našeho sw. náboženstwj, newjm zdaž důkladněgi či srdečněgi. Připomjnage nowě-křtěnému obecný předsudek: „*Křtený žid nenj křesťanem ani židem*“, skládal mu otcowsky powinnosti w nowu přegaté na srdce. Pochnutj tau promluwau bylo obecné. Nebylť to ryk a pláč zbuzený prowsednělým naráženjm na „*opuštěné wdowy a sirotky utlačené*“; nýbrž křtěnec, úřednjci, poddanj, mládež nedospělá a wšecken zástup rozplýwali w tichých slzách, blahoslawjce se, že jim milostj božj dopřáno w swětlu prawého náboženstwj kráčet, obnowugjce spolu předsewzetj, šlepěge zakladatele a dokonatele wjry našj wěrně nasledowati. Blaze té osadě, kde se slowo o Křži tak otcowsky rozsjawá!

F. S.

Z P r a h y. Dne 19. Čerwna zwoleni gsau od zdegšj wysoce důstogné metropolitánské kapitoly za kanownjky: welebný pan Aloys Jan Renner, kněžecj arcib, Vikář a Notár i čestný děkan Šenfeldský pro kathedru německau, na mjsto wysoce důstogného pana Karla Hanla, biskupa Králowé-Hradeckého, býwalého kapitulára a c. kr. slawného Gubernium skutečné rady.

Těž welebný pan Wáclaw Čechorod Pešina, farář Blučinský na Morawě, pro kathedru českau, mjsto wysoce důstogného pana Františka de Paula Pištěka, biskupa Tarnowského, býwalého kněžecjho arcibiskupského Suffragana, generálnjho vikáře a kapitolnjho děkana Staroboleslawského.

Na uprázdněné mjsto cjs. král. guberniálnjho rady w zprávách duchownjch, powýšen gest od Geho cjs. kr. Milosti wysoce důstogný pan Wáclaw Wiljm Wáclawjček, kanownjk Pražské metropolitánské kapitoly, doktor w bohoslowj na universitě Pražské a t. d.
